

# ΚΑΘΟΛΙΚΑ ΠΕΔΙΑ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Αΐτια Χωρολογικά  
Ρυθμῶν Οικουμενικῆς Ὁλοκληρώσεως

# ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι

Ο ΒΑΣΙΚΟΣ ΡΥΘΜΟΣ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΓΙΓΝΕΣΘΑΙ

ΔΙΑΠΛΟΚΗ-ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ-IMPERIUM.

ΡΩΜΑΪΚΗ ΚΑΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΚΟΣΜΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

1. *Συμπλοκή τῶν ἐξελίξεων διαφόρων μερῶν καὶ ὀλοκλήρωσις οἰκουμενικοῦ πεδίου Δυνάμεων ὑπὸ Παγκόσμιον Ἡγεμονία. Ἡ πολιτικοῖστορικὴ δρᾶσις ὡς ἀγῶν ἐπικρατήσεως. Ἡ Ρωμαϊκὴ Κοσμοκρατορία καὶ ὁ Πολύβιος.*

Ἡ Ἱστορία παρουσιάζει ἐνίοτε τὴν εἰκόνα μιᾶς ὀργανικώτερης ἀπὸ τὴν συνηθισμένη διαπλοκῆς καὶ συνοχῆς τῶν ἐπὶ μέρος συμβάντων καὶ ἐξελίξεων. Ἡ ἀλληλοπεριχώρησις αὐτῆ, ὅταν ἐνταθῆ, καταλήγει εἰς τὴν ἀνάδειξιν ἐνὸς ἄκρως ἐνοποιημένου καθολικοῦ συστήματος: ἡ οἰκουμενικὴ (κατὰ περίπτωσιν) συμβίωσις ἀναλαμβάνει τὴν μορφή ἀληθοῦς ὀργανισμοῦ μὲ ἡγεμονικὸ κέντρο συλλειτουργίας τῶν μελῶν. Ἡ ἐποχὴ εἶναι τότε περίοδος κοσμοκρατορίας, μὲ Κόσμον καὶ Οἰκουμένην τὸ κλειστὸ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πεδίο ὀλοκληρώσεως τῶν μερικῶν γεγονότων ὑπὸ μία ἐνότητα.

Τὸ φαινόμενο αὐτὸ συνέβη εἰς τὸν Ἄρχαϊον Κόσμον μὲ τὴν ὑπαγωγὴν τῆς καθ' ἡμᾶς Οἰκουμένης εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν Ἡγεμονία. Ὁ Πολύβιος συνέλαβε τὴν

Ἱστορία του ὡς ἀνάδειξι καὶ ἀνάλυσι τῆς θαυμαστῆς αὐτῆς παγκοσμίου περι-  
γωγῆς κατὰ τὴν ἀρχή, ἀνάπτυξι καὶ ὀλοκλήρωσί της, τῆς συγκλίσεως τῶν τῆς  
οἰκουμένης πραγμάτων πρὸς ἐνιαῖο σκοπὸν: «Τὸ γὰρ τῆς ἡμετέρας πραγματείας  
ἴδιον καὶ τὸ θαυμάσιον τῶν καθ' ἡμᾶς καιρῶν τοῦτ' ἔστιν ὅτι, καθάπερ ἡ τύχη  
σχεδὸν ἅπαντα τὰ τῆς οἰκουμένης πράγματα πρὸς ἓν ἔκλινε μέρος καὶ πάντα  
νεύειν ἠνάγκασε πρὸς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, οὕτως καὶ δεῖ διὰ τῆς ἱστορίας  
ὑπὸ μίαν σύνοφιν ἀγαγεῖν τοῖς ἐντυγχάνουσι τὸν χειρισμὸν τῆς τύχης, ᾧ  
κέχρηται πρὸς τὴν τῶν ὅλων πραγμάτων συντέλειαν» (I, 4, 1).

Ἡ μετεωρικὴ ἀνόδος τῆς Ρώμης πρὸς τὴν Οἰκουμένην ἡγεμονία ἀρχίζει ἀπὸ  
τῆς ἐποχῆς τοῦ συσχετισμοῦ τῶν ἐπὶ μέρος ἐξελίξεων καὶ τῆς συναπαρτίσεως  
ἐνὸς ἠνωμένου σώματος καθολικῆς ἱστορίας, ἀπὸ τῆς συμπλοκῆς τῶν μερικῶν  
πραγμάτων καὶ τῆς συσσωματώσεώς των εἰς ἓν ὀργανικὸν ὅλον, πρᾶγμα ποῦ  
συνέβη κατὰ τὴν 140ῃ ὀλυμπιάδα (220-216 π.Χ.): «ἐν μὲν οὖν τοῖς πρὸ τού-  
των χρόνοις ὡσανεὶ σποράδας εἶναι συνέβαινε τὰς τῆς οἰκουμένης πράξεις διὰ  
τὸ καὶ κατὰ τὰς ἐπιβολὰς μὲν ἔτι δὲ συντελείας αὐτῶν, ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ  
τοὺς τόπους διαφέρειν ἕκαστα τῶν πεπραγμένων· ἀπὸ δὲ τούτων τῶν καιρῶν,  
οἶονεὶ σωματοειδῆ συμβαίνει γίνεσθαι τὴν ἱστορίαν, συμπλέκεσθαί τε τὰς Ἰτα-  
λικὰς καὶ Λιβυκὰς πράξεις ταῖς τε κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ ταῖς Ἑλληνικαῖς, καὶ  
πρὸς ἓν γίνεσθαι τέλος τὴν ἀναφορὰν ἀπάντων» (I, 3, 3-4).

Συμπλοκὴ δὲν εἶναι μία ἀπλῆ παρέμβασις ἐνὸς δυναμικοῦ πεδίου ἐπὶ ἄλλου, οὔτε  
ἀκόμη καὶ μία πολεμικὴ ἐπιπλοκὴ των ἂν ἡ σύρραξις εἶναι περιστασιακὴ καὶ  
περιωρισμένης ἐμβελείας, ἀλλὰ ὁ καθορισμὸς βασικῶν ἐξελίξεων στὸ ἓνα πεδίο  
ἐν ἀναφορᾷ καὶ «νεύσει» πρὸς πράγματα τοῦ ἄλλου. Ἔτσι ἂν καὶ οἱ Ρωμαῖοι  
εἶχαν ἤδη διεκπεραιωθῆ οἰκονομικὰ καὶ ἀκόμη πολεμικὰ ἐντεῦθεν τῆς Ἀδρια-  
τικῆς καὶ δράσῃ στρατιωτικὰ στὴν δυτικὴ ἀκτὴ τῶν Βαλκανίων ἤδη πρὸ καὶ  
κατὰ τὸν 1ο Ἰλλυρικὸ Πόλεμο (229-8 π.Χ.), ὁ Πολύβιος δὲν θεωρεῖ τὸ  
γεγονὸς ὡς ὀριοθετοῦν τὴν ἑναρξί τῆς Συμπλοκῆς Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς. Ἀντι-  
θέτως, πρόκειται γιὰ συμπλοκή, ὅταν ὁ Συμμαχικὸς λεγόμενος Πόλεμος εἰς τὴν  
Ἑλλάδα (220-217 π.Χ.) μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς Συμμαχίας ὑπὸ τὴν Μακεδο-  
νία καὶ τῆς Αἰτωλικῆς Συμπολιτείας, (χωρὶς καμμία συμμετοχὴ τῶν

Ρωμαίων), λήγει με την Συνθήκη της Ναυπάκτου, εἰς τὴν σύναψιν τῆς ὁποίας ὁ Ἄννιβαϊκὸς Πόλεμος εἰς τὴν Ἰταλία καὶ ἡ σημασία τῶν ἐξελίξεων ἐκεῖ παίζουσι καθοριστικὸν ρόλον. Διότι τὸ μέγεθος τοῦ ἐκεῖ ἀγῶνος θὰ κἀνῆ τὸν νικητὴν, ὅποιος καὶ ἂν εἴη, νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐπέκτασι τῆς ἐπιρροῆς του πρὸς Ἀνατολάς. Σαφέστατα ὁ Αἰτωλὸς Στρατηγὸς Ἀγέλαος τοποθετεῖ τὸ θέμα πρὸς τὸν Βασιλέα Φίλιππο Ε' καὶ τοὺς λοιποὺς Συνέδρους τῶν εἰρηνευτικῶν συνομιλιῶν: πρέπει νὰ συνάψουν εἰρήνη «*προϊδομένους τὸ βᾶρος τῶν στρατοπέδων καὶ τὸ μέγεθος τοῦ συνεστῶτος πρὸς ταῖς δύοσεσι πολέμου· δῆλον γὰρ εἶναι παντὶ τῷ καὶ μετρίως περὶ τὰ κοινὰ σπουδάζοντι καὶ νῦν, ὡς ἔάν τε Καρχηδόνιοι Ρωμαίων ἔάν τε Ρωμαῖοι Καρχηδονίων περιγένωνται τῷ πολέμῳ, διότι κατ' οὐδένα τρόπον εἰκὸς ἔστι τοὺς κρατήσαντας ἐπὶ ταῖς Ἰταλιωτῶν καὶ Σικελιωτῶν μεῖναι δυναστείας, ἤξειν δὲ καὶ διατενεῖν τὰς ἐπιβολὰς καὶ δυνάμεις αὐτῶν πέρα τοῦ δέοντος*» (V, 104, 2-3). Ὁ καιρὸς ῥέπει πρὸς παγκόσμιον Ἡγεμονίαν καὶ ὁ Φίλιππος καλὰ θὰ κἀνῆ νὰ στρέψῃ τὸν νοῦν του, ἂν ἔχη φιλοδοξίας, εἰς αὐτὸ καὶ νὰ μὴν καταναλίσκη τὴν ἐνέργειαν τῆς χώρας στὰ Ἑλληνικὰ πράγματα: «*εἰ δὲ πραγμάτων ὀρέγεται (ὁ Φίλιππος) πρὸς τὰς δύοσεσι βλέπειν αὐτὸν ἡξίου (ὁ Ἀγέλαος) καὶ τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ συνεστῶσι πολέμοις προσέχειν τὸν νοῦν, ἵνα γενόμενος ἔφεδρος ἔμφρων πειραθῇ σὺν καιρῷ τῆς τῶν ὄλων ἀντιποιήσασθαι δυναστείας*» (V, 104, 7). Ὄντως τὸ 215 π.Χ. ὑπεγράφη Συνθήκη μεταξὺ Καρχηδόνου (Ἄννιβα) καὶ Μακεδονίας (Φιλίππου), ἐξερράγη δὲ εὐθὺς ὁ 1ος Μακεδονικὸς Πόλεμος μεταξὺ τῆς τελευταίας καὶ τῆς Ρώμης. Ὁ Πολύβιος ρητῶς συνδέει τὴν ἔναρξιν τῆς οὐσιώδους συμπλοκῆς Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς μετὰ τὶς διαβουλεύσεις κατὰ τὴν συνθήκην τῆς Ναυπάκτου τὸ 217 π.Χ. (V, 105, 4-8. IV, 28, 5).

Ἡ πρόοδος τῆς Ρωμαϊκῆς Κυριαρχίας ἀπὸ τῆς συμπλοκῆς αὐτῆς τῶν μερικῶν ἐξελίξεων μέχρι τῆς ἀναδείξεως τῆς Ρώμης εἰς ἡγεμονικὴν παγκόσμιον Δύναμιν μετὰ τὸ τέλος τοῦ 3ου Μακεδονικοῦ Πολέμου (168 π.Χ.), ὁπότε καὶ συνετρίβη ὁριστικὰ ἡ Μακεδονικὴ Βασιλεία, διεμελίσθη δὲ ἡ χώρα, εἶναι τὸ θέμα τοῦ Πολυβιανοῦ ἔργου. Σκοπὸς τῆς ἱστορίας τοῦ Πολυβίου εἶναι νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸν τρόπον καὶ τὴν πολιτικὴν διὰ τῆς ὁποίας ἡ συγκεκριμένη πολιτικοῖστορικὴ Δύναμις κατέκτησε τὴν οἰκουμένην Ἡγεμονίαν: «*πῶς καὶ τίνι γένει πολιτείας ἐπικρατηθέντα σχεδὸν ἅπαντα τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην ἐν οὐχ ὄλοις πεντήκοντα*

καὶ τρισὶν ἔτεσιν ὑπὸ μίαν ἀρχὴν ἔπεσε τῶν Ρωμαίων». Καὶ πάλιν: «τίνι τρόπῳ καὶ τίνι γένει πολιτείας τὸ παραδοξώτατον καθ' ἡμᾶς ἔργον ἢ τύχη συνετέλεσεν, τοῦτο δ' ἔστι τὸ πάντα τὰ γνωριζόμενα μέρη τῆς οἰκουμένης ὑπὸ μίαν ἀρχὴν καὶ δυναστείαν ἀγαγεῖν, ὃ πρότερον οὐχ εὐρίσκεται γεγονός» (VIII, 4, 4). Πόλεμοι συνερράγησαν καὶ μετὰ τὸ 168 π.Χ. βεβαίως, ἀντίπαλοι τῆς Ρώμης ἀνεδείχθησαν καὶ διηγωνίσθησαν περὶ κυριαρχίας, ἀλλὰ ἡ πρόοδος τῶν ἀνεχαιτίστη καὶ ἡ Ρωμαϊκὴ Κοσμοκρατορία διετηρήθη μέχρις ὅτου μετέπεσε τελικὰ εἰς Αὐτοκρατορία, συγκρότησι δηλαδὴ ἐνιαίου συστήματος κράτους συμπεριλαμβάνοντος ὅλες τὶς ὑποτεταγμένες δυνάμεις.

## 2. Ἡ δευτέρα Κοσμοκρατορία. Οἱ Η.Π.Α. ἀπὸ τὸν ἀπομονωτισμὸ τοῦ Δόγματος Μονροε εἰς τὴν Οἰκουμενικὴ Κυριαρχία.

Ἡ ἐποχὴ μας κατέστη θέατρο τοῦ δευτέρου παρομοίου θαυμαστοῦ γεγονότος εἰς τὴν ἱστορία. Ἐντὸς 73 ἐτῶν ἀπὸ τῆς οὐσιώδους συμπλοκῆς τῶν πρὸς τὶς καθολικὰς ὑποθέσεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκουμένης, οἱ Ἕνωμένες Πολιτεῖες κατέστησαν Ἡγετίς δυνάμεις τοῦ Κόσμου .

Ἡ θεμελιώδης στρατηγικὴ στάσις τῶν Η.Π.Α. μέχρι τοῦ Αου Παγκοσμίου Πολέμου ἐξεφράζετο καὶ καθωρίζετο ἀπὸ τὸ δόγμα Μονρόε (1823) ποὺ διεκήρυσσε ἀκριβῶς τὴν ἀρχὴ τῆς μὴ συμπλοκῆς τῶν Ἀμερικανικῶν καὶ Εὐρωπαϊκῶν πραγμάτων, καὶ υἰοθετήθηκε μάλιστα λόγω τῶν προστριβῶν μεταξὺ Ρωσσίας καὶ Η.Π.Α. εἰς Ἀλάσκα ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς συζητουμένης στηρίξεως, διὰ κοινῆς ἐνεργείας τῶν Εὐρωπαϊκῶν Μεγάλων Δυνάμεων, τῆς Ἰσπανίας εἰς τὴν προσπάθειαν ἐπανακαθυποτάξεως τῶν πρώην κτήσεών της εἰς τὴν Λατινικὴν Ἀμερικὴν. Τὸ Δόγμα συνίστατο βασικὰ εἰς τὴν ἀρχὴ τῆς μὴ ἐπεμβάσεως καὶ τῶν χωριστῶν σφαιρῶν ἐπιρροῆς μεταξὺ Παλαιοῦ καὶ Νέου Κόσμου. Ἡ ἐρμηνεία τοῦ Δόγματος ἐποίκιλλε μὲν κατὰ τὴν αὐστηρότητά της σχετικὰ μὲ τὴν ὑπαρξὶ καὶ ἔκτασι δεσμεύσεως τῶν Η.Π.Α. πρὸς ἀπόκρουσι Εὐρωπαϊκῆς ἐπεμβάσεως εἰς τὴν Ἀμερικανικὴ Ἠπειρο ἢ μόνον εἰς τὸ Βόρειο τμήμα

της (δὲν ἐπρόκειτο ἄλλως τε γιὰ Συνθήκη ἀλλὰ γιὰ Διάγγελμα καὶ Δόγμα Ἐξωτερικῆς Πολιτικῆς καὶ Στρατηγικῆς), ἀλλὰ ὁ σκοπὸς καὶ ἡ ἀρχὴ του ἦταν σαφῆς. Ἡ ἐφαρμογὴ του, ὡς πρὸς μὲν τὴν ἀπόκρισι Εὐρωπαϊκῶν ἐπεμβάσεων εἰς τὸν Νέον Κόσμο ἐξηρτᾶτο φυσικὰ ἀπὸ τὴν κρίσι καὶ τὴν ἰσχὺ τῶν Η.Π.Α. ἀνὰ περίπτωσι, ὡς πρὸς δὲ τὴν μὴ ἐπέμβασι τῶν Η.Π.Α. εἰς τὶς Εὐρωπαϊκῆς ὑποθέσεις ἦταν σχεδὸν ἀπόλυτος, ἀφοῦ κατὰ τὸν Πρόεδρο Πόλκ (1845) τέτοια ἐπέμβασις θὰ ἐσυγχωρεῖτο «μόνον ἐν περιπτώσει κατὰ τὴν ὁποία τὰ δικαιώματα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν θὰ προσεβάλλοντο ἢ σοβαρῶς θὰ ἠπειλοῦντο». Χαρακτηριστικὸ εἶναι ὅτι αἱ Η.Π.Α. ἀρνήθησαν νὰ συνυπογράψουν τὴν Συνθήκη τοῦ Βερολίνου (1878) ποὺ διευθετοῦσε κυρίως τὰ Βαλκανικὰ πράγματα μετὰ τὸν μεγάλο Ρωσοτουρκικὸ Πόλεμο. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, Ἀμερικανικὸς Στόλος ἀπέκλειε τὰ τουρκικὰ παράλια ὅταν Ἀμερικανοὶ ἀπεσταλμένοι ὑπέστησαν ζημιὰς κατὰ τὶς σφαγὰς τῶν Ἀρμενίων τὸ 1895.

Τὸ δόγμα Μονρόε ἐξηγεῖ καὶ τὴν οὐδετερότητα τῶν Η.Π.Α. τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Αου Παγκοσμίου Πολέμου. Ἀλλὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1916 ἡ Ἀμερικὴ ζητεῖ ἀπὸ τοὺς ἐμπολέμους τὴν ἔναρξι διαπραγματεύσεων πρὸς σύναψιν εἰρήνης, τὴν ὁποία τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1917 ὀρίζει ὡς «εἰρήνην ἄνευ νίκης» καὶ μὲ παραχώρησι εἰς τὶς διάφορες ἐθνότητες τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ἡ πρότασις δὲν εὔρε τὴν δέουσα ἀνταπόκρισι· εἰς τὶς 6 Ἀπριλίου 1917 οἱ Η.Π.Α. κηρύσσουν τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Γερμανίας, καὶ ἡ οὐσιαστικὴ συμπλοκὴ των μετὰ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πεδίου Δυνάμεων ἀρχίζει. Ἡ ἀποδοχὴ ὑπὸ τῶν ἐμπολέμων μὲ τὴν ἀνακωχὴ τῆς 11ης Νοεμβρίου 1918 τῶν 14 σημείων τοῦ Προέδρου Οὐίλσον ἀνοίγει τὸν δρόμον γιὰ τὶς διαπραγματεύσεις εἰρήνης. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἀνάμειξις τῆς Ἀμερικῆς ὑπέστη ἐν συνεχείᾳ δριμύτατη κριτικὴ εἰς τὴν χώρα, ἰδίως εἰς τὴν Γερουσίαν (ἡ συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν οὐδέποτε ἐκυρώθη ὑπὸ τῶν Η.Π.Α.), ἀλλὰ ἡ περίοδος τῆς συμπλοκῆς εἶχε ἀνοίξει (παρὰ τὴν ἐπανεμφάνισι τῶν ἀπομονωτικῶν τάσεων μὲ τὴν, μεροληπτικώτερη πάντως, οὐδετερότητα κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Βου Παγκοσμίου Πολέμου), ἡ ὁποία ἔληξε τὸ 1989 μὲ τὴν διάλυσιν τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως καὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ Συνασπισμοῦ: οἱ Η.Π.Α. κατέστησαν οἰκουμενικὸς Ἡγεμόνων.

### 3. Ὑποκείμενα πολιτικοϊστορικῆς δράσεως. Ποικιλομορφία Κρατῶν.

Ἡ πολιτικὴ ἱστορία εἶναι ἡ ἱστορία τῆς δράσεως καὶ ἀλληλεπιδράσεως Δυνάμεων. Ὑπάρχουν διάφοροι τύποι καὶ εἶδη πολιτικοϊστορικῶν Δυνάμεων, ὑποκειμένων δηλαδή πολιτικοϊστορικῶν διαδικασιῶν καὶ ἐξελίξεων. Τὰ σύγχρονα κράτη ἀποτελοῦν μία εἰδικὴ μορφή συγκροτήσεως ὄντοτος ἐνεργούσης εἰς τὴν ἱστορία, διάφορο π.χ. ἀπὸ τὴν Αὐτοκρατορία. Ἡ φυσικὴ Αὐτοκρατορία (ὅπως ἡ Περσικὴ, ἡ Ρωμαϊκὴ, ἡ Βυζαντινὴ ἢ ἡ Ὀθωμανικὴ) εἶναι ἐπίσης διαφορετικῆς δομῆς ἀπὸ μία ἀποικιοκρατικὴ Αὐτοκρατορία (ἡ Ἀγγλικὴ ἢ ἡ Γαλλικὴ φέρ' εἰπεῖν) εἰς τὴν ὁποία διατηρεῖται λειτουργικὰ ἡ ἐστιακὴ μητροπολιτικὴ κρατικὴ ὀλοκλήρωσις. Ἄλλο εἶδος ἐξ ἄλλου ἀντιπροσωπεύουν ὁμοσπονδιακὲς ἀπόπειρες συσσωματώσεως μᾶλλον ἑτερογενῶν ἐνοτήτων (ἡ ΕΣΣΔ ἢ ἡ πρῶν Γιουγκοσλαβία). Πρόκειται περὶ ὑβριδίων μεταξὺ συγχρόνου ἐθνικοῦ κράτους καὶ αὐτοκρατορίας (ἄλλοτε φυσικῆς καὶ ἄλλοτε ἀποικιοκρατικῆς), οἱ ὁποῖες πάλιν ριζικὰ διαφέρουν ἀπὸ ὁμοσπονδοποιήσεις ὁμογενῶν ὄντοτήτων ὑπακούουσες σὲ πολιτειακὲς ἐπιλογές ἢ ἀναγκαιότητες (Η.Π.Α., Γερμανία, Ἑλβετία).

Τὰ ποικίλα αὐτὰ ὑποκείμενα πολιτικοϊστορικῆς δράσεως (ὅπως καὶ περιστασιακὲς μορφὲς ἀναμείξεώς των) ἀποτελοῦν τὶς Δυνάμεις. Ὅσον ὀλιγώτερο οἱ συγκροτήσεις αὐτὲς ἐνεργοῦν ἐπὶ τοῦ κοινοῦ πεδίου ἀλληλοαναφορᾶς των, ὅσο περισσότερον πάσχουν τὴν ἐνέργεια ἄλλων, τόσο ἀτονώτερες Δυνάμεις εἶναι. Ἄτονες βεβαίως δυνάμεις δὲν εἶναι κατ' ἀνάγκην μικρὲς Δυνάμεις: μία περιορισμένη, τοπικὴ Δύναμις μπορεῖ νὰ εἶναι συντονώτατη. Μόνιμος προϊοῦσα ἀτονία εἰς μία πολιτικοϊστορικὴ ὄντοτητα εἶναι ἀλάνθαστο σῆμα ἀποσυνθέσεώς της. Ἡ ἱστορία εἶναι θεμελιωδῶς Ἡρακλείτειος.

Ἡ δρᾶσις μιᾶς Δυνάμεως συναντᾷ ἀναγκαίως τὴν δρᾶσι ἄλλων. Ἡ συνάντησις αὐτὴ εἶναι μία συμπλοκὴ τῶν Δυνάμεων· ἡ ἱστορία ἐκάστης δὲν κυλᾷ πλέον παράλληλα πρὸς τὴν τῆς ἄλλης ἀλλὰ συναρτᾶται καὶ διαπλέκεται μὲ ἐκείνην. Ἡ ἐπαφὴ γίνεται εἴτε ἐπὶ τρίτης χώρας καὶ λαμβάνει τὴ μορφή ἀνταγωνισμοῦ

ἐπιρροῶν (πολιτιστικῶν, οἰκονομικῶν, στρατιωτικῶν, πολιτικῶν), εἴτε συντελεῖται μὲ ἀλληλεπίδρασι κατευθεῖαν τῆς μιᾶς μετὰ τῆς ἄλλης, ὅποτε πρόκειται γιὰ ἀλληλοδιείσδυσι καὶ ἄμεσο ἀγῶνα ἐπικρατήσεως. Ὁ πόλεμος εἶναι εἰς ἀμφότερες τὶς περιπτώσεις ἡ ἀκραία καὶ ἀνέκκλητος μέθοδος ἀποκαταστάσεως φυσικοῦ ἁρμονικοῦ συσχετισμοῦ τῶν Δυνάμεων. Ἡ συμπλοκὴ τῶν Δυνάμεων τὶς κάνει μέρος τοῦ αὐτοῦ δυναμικοῦ πεδίου, τῆς αὐτῆς οἰκουμένης. Δυνάμεις ἀλληλεπιδρῶσες καὶ ἐν ἐπαφῇ συναποτελοῦν τὸ πεδῖον τῆς οἰκουμένης των. Ἡ Οἰκουμένη εἶναι ἐκάστοτε τὸ κοινὸ σύστημα συσχετισμοῦ τῶν Δυνάμεων· ἀσύμβλητες καὶ οὐσιωδῶς ἀνεπηρέαστες Δυνάμεις δὲν συνανήκουν εἰς τὸ αὐτὸ πεδῖον.

#### *4. Εὐσταθῆ συστήματα πεδίου Δυνάμεων: Ἴσορροπία καὶ Μονοκρατορία. Τὸ Διπολικὸ Σύστημα ἐγγενῶς ἀσταθὲς καὶ κατ' οὐσίαν μεταβατικόν.*

Ἡ πολιτικὴ ἱστορία παρουσιάζει δύο τύπους σταθερᾶς δομῆς συμπλεκόμενων δυνάμεων καὶ ἀντίστοιχες μεταβατικὰς καταστάσεις ἐξελίξεως τοῦ ἑνὸς εἰς τὸν ἄλλον. Ἡ μία μορφή πεδίου Δυνάμεων χαρακτηρίζεται ἀπὸ Ἴσορροπία ἢ ἄλλη ἀπὸ Ἡγεμονία. Κατὰ τὴν πρώτην ἕνας μικρὸς ἀριθμὸς πρωτιστευουσῶν Δυνάμεων καθορίζει τὴν πλοκὴν τοῦ πεδίου· κατὰ τὴν δευτέραν μία καὶ μόνη Δύναμις εἶναι ἀποφασιστικῆς σημασίας. Εἰς ἀμφότερες τὶς περιπτώσεις πλῆθος Δυνάμεων ἱεραρχοῦνται ὑπὸ τὶς κρατιστεύουσες καὶ μποροῦν μάλιστα κατὰ περίστασι νὰ παίζουσι κύριον λόγον ἐντὸς ὑποπεδίων συμπλοκῆς, καθοριζομένων πάντως αὐτῶν ἀπὸ τὶς ἐνέργειες ἢ ἀνοχὰς τὶς ἐκδηλούμενες ἐπὶ τοῦ συνολικοῦ ὠλοκληρωμένου πεδίου ἐκ μέρους τῶν πρώτων Δυνάμεων (ἢ Δυνάμεως).

Καὶ τὰ δύο συστήματα πολιτικοῖστορικῆς δομῆς εἶναι εὐσταθῆ, χωρὶς αὐτὸ φυσικὰ νὰ συνεπάγεται τὴν ἀπουσία πολέμου εἰς αὐτά. Ἀντιθέτως ὁ πόλεμος λειτουργεῖ ἐν τελευταία ἀναλύσει ὡς τὸ δικαιότερον μέσον ἐκφράσεως καὶ ἀποκαταστάσεως πραγματικῆς εὐσταθείας: εἶναι ἡ τελικὴ, ἀκαταμάχητος ἀπόδειξις καὶ ἐπικύρωσις φυσικῆς ἁρμονίας: εἶναι μέτρον ἀπρόσβλητον πραγματολογικῆς ἱεραρχήσεως καὶ καταλύτης πρὸς φυσικότητα. Εἰς τὸν πεδιακὸν τύπον

Ίσορροπίας Δυνάμεων οἱ πόλεμοι τείνουν νὰ ἐμπλέξουν ὅλες τὶς δυνάμεις τοῦ πεδίου, νὰ γίνουν παγκόσμιοι (ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς οἰκουμένης των). Ἀντιθέτως εἰς τὸν Ἡγεμονικὸν τύπον, οἱ πόλεμοι ποὺ συμβαίνουν εἶναι ἀναγκαιῶς τοπικοί, ἔστω καὶ μὲ τὴν ἐπέμβασι τῆς Ἡγεμονικῆς Δυνάμεως.

Τὸ καθεστῶς ἰσορροπίας Δυνάμεων προϋποθέτει εὐάριθμο, ὄχι μεγάλο, πλῆθος πρώτων Δυνάμεων. (Κατάστασις πολλῶν περίπου ἰσαξίων Δυνάμεων εἶναι μεταβατική: προέρχεται ἀπὸ διάλυσι μονοκρατορικῆς τάξεως καὶ ὁδεύει εἰς σύμπηξιν συστήματος ἰσορροπίας). Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἐπίσης, Διπολικές μορφές δυναμικῶν πεδίων, ἂν καὶ τυπικὰ φαίνονται νὰ ἀνήκουν στὰ συστήματα Ἰσορροπίας, εἶναι κατὰ βάσιν ἀσταθεῖς καὶ ἐγγενῶς μεταβατικές. Ἡ ὁδὸς ἀκριβῶς κατὰ τὴν ὁποίαν Κατάστασις Ἰσορροπίας Δυνάμεων μεταπίπτει εἰς Ἡγεμονικὸν τύπον διέρχεται ἀνετώτερα διὰ Διπολικῶν Συσσωματώσεων, καὶ ὀλιγώτερον ἢ περισσότερον Παγκοσμίων Πολέμων δύο παρατάξεων μὲ κορυφαίους ἐκατέρωθεν. Τὸ σύστημα Ἰσορροπίας εἶναι εὐσταθέστερο ὅταν ὑπάρχη μικρὸς ἀριθμὸς, ἀλλὰ περισσότερες τῶν δύο, κυρίων ἐστιακῶν Δυνάμεων (Δυνάμεων-πόλων).

**5. Ἀπὸ τῶν ἀνεξαρτήτων Πόλεων-Κρατῶν εἰς τὸ Δίπολον Ἀθηνῶν-Σπάρτης. Τὸ πεδίων Δυνάμεων ἐπεκτείνεται μέχρι νὰ περιλάβῃ ὅλες τὶς ἀλληλεπιδρώσεις Δυνάμεις. Κοινὸν πεδίων Ἑλληνικῶν πόλεων, Μακεδονικοῦ Βασιλείου καὶ Περσικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἀπὸ τὰ Ἑλληνικά Δίπολα εἰς τὴν Μακεδονικὴ Αὐτοκρατορία. Διάσπασίς της.**

Τὸ Σύστημα τῶν ἀνεξαρτήτων Ἑλληνικῶν πόλεων ὠδηγήθηκε, διὰ τῆς συμπλοκῆς καὶ κοινωνίας των ἐπὶ ἐνὸς πεδίου, εἰς τὴν ἀντιπαράταξιν τῆς Ἀθηναϊκῆς πρὸς τὴν Σπαρτιατικὴν Συμμαχία. Ἡ νίκη τοῦ γεωστρατιωτικοῦ συνασπισμοῦ ἐπὶ τῆς ναυτικοεμπορικῆς ἰσχύος δὲν ἦταν ἀπολύτως καθαρὴ καὶ ἀποφασιστικὴ. Ἡ Σπάρτη ἐπιπλέον δὲν ἀνεδείχθη ἱκανὴ νὰ ἐμπεδώσῃ εὐσταθὲς σύστημα Ἑλληνικῆς Ἡγεμονίας: παρέμενε βασικὰ ἐσωστρεφῆς καὶ προσδεδεμένη εἰς τὸ ἀρχαῖκὸ ἀριστοκρατικὸ πρότυπο αὐτομάτων διευθετήσεων· δυνα-

μική πολιτική ισχύος και διαρκούς επιβολής της ήταν ξένη. Ρόλο εις τὴν ἀποτυχία ἔπαιξε ἐπίσης καὶ ἡ βαθύτατα ριζωμένη Ἑλληνικὴ ἔμμομη εἰς τὸν πολυκεφαλισμό (τὸν πολιτικοῖστορικὸ πολυθεϊσμό) ὡς ἐγγυούμενο βελτίονες ὄρους τοπικῆς αὐτονομίας. Ἀλλὰ ἡ καθοριστικώτερη αἰτία τῆς ἀδυναμίας ἰδρύσεως Ἑλληνικῆς Ἡγεμονίας μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸ Πόλεμο (Παγκόσμιος πόλεμος τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου) ἦταν (ἐκτὸς τῆς ἐσφαλμένης συνολικῆς στρατηγικῆς τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τὸν Περικλῆ) γεωπολιτικὴ καὶ συνίστατο εἰς τὴν ἐπενέργεια ἐξωτερικῶν ὡς πρὸς τὸ σύστημα παραγόντων, τῆς Περσίας καὶ τῆς Μακεδονίας. Οἱ δυνάμεις αὐτὲς ἦταν πλέον ἀπὸ καιροῦ ἐνεργὰ συμπεμπλεγμένες πρὸς τὴν Ἑλληνικὴ πραγματικότητα. Ἡ ἀνάμειξις καὶ ὁ ρόλος τῆς Περσίας, παθητικὸς ἢ ἐνεργητικὸς, ἦταν σημαντικώτατος ἤδη πρό, καὶ ἰδίως ἀπὸ, τῶν Περσικῶν πολέμων, τῆς δὲ Μακεδονίας ἀπέβη προεξάρχων ὑπὸ τὸν Φίλιππο. Ἡ γενικώτερη αὐτὴ συστηματικὴ ἐμπλοκὴ ἐξωτερικῶν δυνάμεων ἐδείκνυε ὅτι τὸ πραγματικὸ δυναμικὸ πεδίου ἦταν πλέον ἐκτεταμένο τοῦ συστήματος τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων, καὶ ὅτι ἡ ἀπαιτούμενη ὀλοκλήρωσις, γὰρ νὰ ἀποτελέσῃ εὐσταθῆ κατάστασι, ἔπρεπε νὰ εἶναι εὐρυτέρα. Ἀκριβῶς αὐτὸ ὥθησε εἰς τὴν συνέχισι τῶν συγκρούσεων, μέχρι τῆς τελικῆς Μακεδονικῆς οἰκουμενικῆς ἐπικρατήσεως.

Ἡ διάσπασις τῆς Αὐτοκρατορίας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου μετὰ τὸν θάνατόν του δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα πολιτικοῖστορικῆς νομοτελείας ἀλλὰ βαθυτέρων αἰτίων. Τὸ σύστημα εἶχε φθάσει τὰ φυσικὰ ὅριά του (κατὰ τὰ Ἀνατολικά μάλιστα μέρη του τὰ εἶχε ὑπερβῆ), εἶχε καλύψει τὴν οἰκεία Οἰκουμένη του· τὴν διάλυσιν δὲν ἀπεργάσθησαν, οὔτε συνετέλεσαν εἰς αὐτὴν, ἐξωτερικώτερες ἀναμείξεις. Ἐπὶ πλέον προϋπῆρχε εἰς τὴν Περσικὴν Αὐτοκρατορίαν τὸ θεσμικὸ πλαίσιο ἐνὸς Οἰκουμενικοῦ Συστήματος: ὁ Μ. Ἀλέξανδρος μάλιστα ἐπισταμένως τὸ ἐχρησιμοποίησε διὰ τὴν ἐμπέδωσιν τῆς Μακεδονοανατολικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἀλλὰ ἡ νίκη τῆς Μακεδονικῆς στρατιωτικῆς ἰσχύος ἐπέβαλλε μὲν Μακεδονικὴ Ἡγεμονία στὸ πολιτικοῖστορικὸ πεδίο, ἀλλὰ ὄχι ἀκόμη ἀφ' ἑαυτῆς καὶ Μακεδονικὴ Ὀλοκλήρωσις καὶ Ἐνωσις τῆς Οἰκουμένης. Οἱ ὑποκείμενες πολιτιστικὲς προδιαγραφὲς δὲν συνηργάζοντο πρὸς τὸ μείζον καὶ μέλλον· μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Περσικοῦ τμήματος δὲν εἶχε ἀκόμη συγκροτηθῆ κοινὸ πλαίσιο ἰδεῶν

καὶ ἐμπειριῶν γιὰ νὰ στηρίξη τὴν ἔνωσι. (Ἀπὸ τὸν ἕκτον ἤδη αἰῶνα οἱ σχετικῆς διαδικασίαι ἀφομοιώσεως εἶχαν ἀρχίσει, ἀλλὰ ἡ πρόοδος τῶν δὲν εἶχε ἐνθαρρυνθῆ). Ἐχρειάζετο νὰ μακροβιώσῃ ὁ Μ. Ἀλέξανδρος, ἢ ἕνας δεύτερος Μ. Ἀλέξανδρος, γιὰ νὰ συνέχῃ βιαίως ἐπὶ τοῦ πολιτικοῖστορικοῦ ἐπιπέδου τὰ διεστῶτα, πρὸς καλλιέργειαν συγκράσεώς τῶν ἐπὶ τῶν ριζικωτέρων καὶ δραστικωτέρων χώρων.

Ὁ πρώτος θάνατος τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἡ ἀδυναμία ἀναδείξεως ἐπαρκοῦς συνεχιστοῦ τοῦ ἀνέκοψε τὴν πολιτικὴν του ὁλοκληρώσεως τοῦ συνολικοῦ ἙλληνοΑνατολικοῦ πεδίου. Τὸ διασπασθὲν σύνολο αὐτοδιευθετήθη ὡς σύστημα Ἴσορροπίας Δυνάμεων, μὲ ἐκάστην ἐξ αὐτῶν συγκροτουμένην διαφόρως ἐπὶ τοῦ βασικοῦ θέματος τῆς Ἑλληνοανατολικῆς συμφυΐας. Ἡ διάφορος αὐτῆ συγκρότησις ἐμπόδισε τὴν ταχύτερη σὺν τῷ χρόνῳ ὠρίμανσιν ἐνιαίας λύσεως τοῦ προβλήματος ἐπὶ τοῦ πολιτικοῖστορικοῦ πεδίου, παρὰ τὸ ὅτι ἡ πολιτιστικὴ ὑποδομὴ ὠλοκληροῦτο ἐπιτυχέστερα.

Οἱ διαδοχικῆς ἀκολουθήσασες Αὐτοκρατορίαι (Ρωμαϊκὴ, Βυζαντινὴ, Ὀθωμανικὴ) βασιζομένης, ἀποτελοῦν καὶ προωθοῦν διάφορες λύσεις τοῦ αὐτοῦ προβλήματος ποὺ πρωτοετέθη μὲ τὴν Περσικὴν διείσδυσιν εἰς τὴν Ἰωνίαν: οἰκοδόμησις πολιτικοῖστορικῆς ἐνότητος ἐπὶ προβαινούσης θρησκευτικοπολιτιστικῆς διαπλοκῆς καὶ ἀποκαθισταμένης ταυτότητος φυσιογνωμίας. Ἡ Ὀθωμανικὴ φάσις ἐγγράφεται εἰς τὸ αὐτὸ πλαίσιον, ὑποφέρει ὅμως ἐν μέρει ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴν ἀνωμαλίαν εἰς τὴν ὁποία κορυφοῦται.

## **6. Κατάστασις Ἴσορροπίας Δυνάμεων κατὰ τὴν πρώτην Ἑλληνιστικὴν περίοδον.**

Ἡ συμπλοκὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου πρὸς τὸν Κόσμον τῆς Πέρσης καὶ Μέσης Ἀνατολῆς ὠδήγησε (μετὰ τὰς ἀρχικὰς συγκρούσεις καὶ ἀποτυχοῦσας ἀπόπειρας πρὸς ἀποκατάστασιν οἰκουμενικῆς κυριαρχίας) εἰς τὸ Σύστημα Ἴσορροπίας τῶν κυρίων Δυνάμεων (τῶν Ἑλληνιστικῶν Μοναρχιῶν) μὲ τὴν συμμετοχὴν τῶν

ἐλευθέρων πόλεων καὶ Συμπολιτειῶν. Οἱ πόλεμοι ἦσαν ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ συστήματος τρόποι ἀποδοχῆς τῆς ἀντικειμενικῆς ἱεραρχήσεως καὶ συνδυασμοῦ τῶν Δυνάμεων, μέθοδοι ἀδιάφειστοι ἐπιλύσεως ἀμφιβολιῶν ἢ διχογνωμιῶν ὡς πρὸς τὴν ἀληθῆ τάξι ἰσχύος. Εἰς τὴν πραγματικότητα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν σύγχρονο τότε συνείδησι, ἀποτελοῦσαν λύσι προβλημάτων τοπικῆς καὶ ὄχι καθολικῆς ἐμβελείας: ἀφοροῦσαν τὴν χάραξι ἢ ἐπαναχάραξι ὀρίων κυριαρχίας, ἐπικυριαρχίας ἢ ἐπιρροῆς τῶν διαφόρων μεγάλων καὶ μικρῶν Δυνάμεων, χωρὶς τὴν συνολικὴ ἀνατροπὴ τοῦ συστήματος καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς καθεστηκυΐας πολιτικοῖστορικῆς τάξεως, καὶ μὲ ἐλάχιστο τὸν κίνδυνο ριζικῆς καὶ ἀνεπανορθώτου καταστροφῆς οἰαοδήποτε ἐκ τῶν ὑπείσερχομένων Δυνάμεων. Εἶναι ἀποκαλυπτικὰ ἐν προκειμένῳ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Αἰτωλοῦ Στρατηγοῦ Ἀγελάου εἰς τὸ προμνημονευθὲν Συνέδριον Εἰρήνης τῆς Ναυπάκτου (217 π.Χ.). Οἱ μέχρι τοῦδε πόλεμοι εἰς τὸν Ἑλληνικὸν χῶρον εἶναι ἀγωνιστικῆς παιδιᾶς πρὸς ἐπίλυσι τῶν ἀμφισβητουμένων, μὲ κυριότητα ἀναλήψεως καὶ καταθέσεως τοῦ ἀγῶνος χωρὶς ἐξαφανιστικῆς συνέπειας γιὰ κανένα τῶν ἀγωνιστικῶν πολεμούντων. Ἀλλὰ τὰ εἰς τὴν Ἑσπερίαν συσσωρευόμενα (συνεπεία τοῦ ἀδιαλλάκτου ἀνταγωνισμοῦ ἐπικρατήσεως μεταξὺ Ρώμης καὶ Καρχηδόνας) βαρύτατα νέφη, καὶ ὁ ὄγκος τῶν ἐκεῖ διακυβευομένων ὠδίνουν ἀφ' ἑαυτῶν κοσμοκρατορικῆς ροπῆς. Καλεῖ ὁ Ἀγέλαος τὸν Φίλιππο νὰ ἀναλογισθῆ τὴν διαφορὰ συστηματικοῦ ἀγῶνος ὑπὲρ τῆς τῶν ὄλων δυναστείας ἀφ' ἑνός, καὶ συρράξεων πρὸς ἀναδιευθέτησιν τῶν δυναμικῶν γραμμῶν ἀποδεκτοῦ κατὰ βάσιν πεδίου ἀφ' ἑτέρου: νὰ σκεφθῆ ὁ Βασιλεὺς «ὡς ἐὰν ἅπαξ τὰ προφαινόμενα νῦν ἀπὸ τῆς ἑσπέρας νέφη προσδέξῃται τοῖς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόποις ἐπιστῆναι, καὶ λίαν ἀγωνιᾶν ἔφη μὴ τὰς ἀνοχὰς καὶ τοὺς πολέμους καὶ καθόλου τὰς παιδιὰς, ἃς νῦν παίζομεν πρὸς ἀλλήλους, ἐκκοπῆναι συμβῆ πάντων ἡμῶν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε εὐξασθαι τοῖς θεοῖς ὑπάρχειν ἡμῖν τὴν ἐξουσίαν ταύτην, καὶ πολεμεῖν ὅταν βουλώμεθα καὶ διαλύεσθαι πρὸς ἀλλήλους καὶ καθόλου κυρίου εἶναι τῶν ἐν αὐτοῖς ἀμφισβητουμένων» (Πολύβιος V, 104, 10-11). Ὁ ἔλεγχος τῆς οὐσίας τῶν διαφορῶν καὶ διενέξεων εἰς ἓνα ἀγῶνα εἰρηνικὸ ἢ πολεμικὸ ἀποτελεῖ καθοριστικὸ παράγοντα αὐτοπροσδιορισμοῦ στοὺς ἀγωνιζομένους καὶ πολεμοῦντες. Ἄλλως ἢ διαπάλη θὰ ἐκφράζῃ καὶ ἀλλότρια συμφέροντα, σαφὲς δεῖγμα περιορισμένης κυριαρχίας καὶ ἐλευθερίας. Ἡ συμβουλίᾳ βεβαίως τοῦ

Ἀγέλαου ἀνεφέρετο εἰς πρόνοια καὶ προετοιμασία πρωτεύουσας δυνάμεως ὅπως ἡ Μακεδονία ὥστε νὰ ἀποτραπῆ ἡ μονοκρατορία ἄλλης ἐπερχομένης.

*7. Ἀπὸ τῆς καταστάσεως Ἴσορροπίας εἰς Σύστημα Οἰκουμενικῆς Ἡγεμονίας.  
Ἀντίθετοι ἀποτυχίες παγκοσμίου κυριαρχίας ἐξ ὑπερβολῆς καὶ ἐξ ἐλλείψεως.  
Ἐπιτυχία τῆς πολιτικῆς λελογισμένης βίας.*

Ὁ χαρακτήρ τῆς καταστάσεως Ἴσορροπίας ἀλλοιοῦται ὅταν μία τῶν Δυνάμεων εὐρεθῆ ἢ εἰσέλθῃ εἰς τροχιά ἄγουσα πρὸς Παγκόσμιο Κυριαρχία. Ἀρχίζει τότε μία φάσις κρίσεως τοῦ συστήματος ποῦ καταλήγει εἴτε εἰς τὴν οἰκουμενικὴν (δηλαδὴ τὴν ἐφ' ὅλου τοῦ πεδίου συμπλοκῆς) ἡγεμονία τῆς ἀρχηγιάζουσας Δυνάμεως, εἴτε εἰς τὴν ἐπανίσχυσιν τῆς Ἴσορροπητικῆς Τάξεως. Ἡ ἐπίδωξις τῆς πολιτικοῖστορικῆς Μονοκρατορίας παρουσιάζει τρεῖς μορφές:

- 1) Μία ἐκ τῶν κυρίων Δυνάμεων ἐνὸς πλέγματος Ἴσορροπίας, συνήθως μάλιστα μία ἐκ τῶν ἀνερχομένων πρὸς τὶς πρώτιστες θέσεις, ὑπερακοντίζει τὴν ἰσχύν της, βιάζεται νὰ ἐπιτύχῃ καὶ βιάζει τὰ πράγματα πρὸς ἑαυτὴν ἐκτὸς τῆς φυσικῆς ροπῆς των, προκαλεῖ καὶ ἀποδύεται εἰς ἀκατάλληλον ἢ ἄκαιρον ὑπὲρ τῶν ὄλων ἀγῶνα μοναδικῆς ἐπικρατήσεως. Ἡ μορφή αὐτὴ προκλήσεως καὶ βιασμοῦ σφάλλει ἐξ ὑπερβολῆς. Τυπικὰ παραδείγματα εἶναι ἡ Ἀθηναϊκὴ Δημοκρατία, τὸ 431 π.Χ., ἡ Γαλλία ἐπὶ Λουδοβίκου XIV ἐν μέρει καὶ κυρίως ἐπὶ Ναπολέοντος, ἡ Γερμανία τοῦ Βου καὶ Γου Ράιχ. Ἐπὶ ἐλάσσονος βεληνεκοῦς ἀλλὰ καὶ μὲ προφανέστερη καὶ πρῶϊμη τὴν ὑπερβολήν, τὰ σχέδια τοῦ Charles d' Anjou (βασιλέως Σικελίας καὶ Νεαπόλεως) τὸν 13ο αἰῶνα ἐμπίπτουν χαρακτηριστικὰ στὴν παροῦσα κατηγορία.
- 2) Μία κυρία Δύναμις, κατὰ τεκμήριον μάλιστα ἡ πρωτιστεύουσα καὶ ἀρχηγικωτέρα ἐνὸς συστήματος Ἴσορροπίας, ὠθεῖται εἰς τὴν καθολικὴν ἡγεμονικὴν περιωπήν. Τὴν πίεσιν πιθανώτατα προκαλεῖ ἢ καταλυτικὰ ἐνεργοποιεῖ ἡ βία ἄλλης Δυνάμεως πρὸς μονοκρατορία. Ἡ ἀρχικὴ Δύναμις περιωθυμένη δυνατὸν νὰ ἀναλάβῃ τὸν ἀγῶνα καὶ νὰ ὑπερτερῆσῃ του προκαλοῦντος εἰς ἀρχηγικὸν ἀνταγωνισμὸ ἀντιπάλου· εὐρίσκεται τότε ἀνέτοιμη καὶ ἀνεφοδίαστη στὴν ἡγεμονικὴν θέσιν, στὶς ἀπαιτήσεις τῆς ὁποίας δὲν μπορεῖ νὰ ἀνταπε-

ξέλη κυρίως διότι, προσηρτημένη στο παλαιό Σύστημα, είναι ανίκανη να τολμήσει τις μεταβολές που η νέα κατάσταση επιβάλλει για να έμπεδωθή. Πρόκειται εδώ για άποτυχία εξ ύφέσεως. Παράδειγμα κλασσικό ή Σπάρτη κατά τον 5ο αιώνα π.Χ. μετά την συντριπτική νίκη της κατά τον Πελοποννησιακό Πόλεμο. Ή, στο επίπεδο τοπικών πεδίων, η απόλυτος ανεπάρκεια και ανικανότης της Ελλάδος να αναλάβει ήγεμονική (δηλαδή ενεργό κατευθυντική) θέση εις την Βαλκανική μετά την κατάρρευσι των κομμουνιστικών συστημάτων των γειτονικών χωρών. Βεβαίως εις αυτήν την περίπτωσι, ή Ελλάς δέν ενεπλάκη όργανικά και δυναμικά στις δομές του γεωπολιτικού της χώρου, δέσμια εξ αδυναμίας του Ευρωπαϊκού ιδεολογήματός της· δέν μπορούσε επομένως να είναι σέ θέσι και ισχύ ώστε να διαδραματίση δημιουργικό ρόλο στις εξελίξεις του οικείου πεδίου της.

3) Μεταξύ σφάλματος εξ υπερβολής και άποτυχίας εξ ύφέσεως εύρίσκειται ή όρθή και βασιλική όδός παρακολουθήσεως των φυσικών ροπών, άρπαγής του δέοντος καιροϋ και λελογισμένης βίας κατά τις τακτικές κινήσεις εις εφαρμογήν άπαρεγκλίτου Στρατηγικής Ύπερτερήσεως. Ή υπολογισμένη βία χρειάζεται για να δοθή διαφορική προσάυξηση εις την όρμη και τόνωσι εις την φοράν των πραγμάτων που να προέρχεται από την άσειστο ένίδρυσι και άνυποχώρητο έμμονή στον σκοπό. Άσχέτως αυτού, βία άκραία και πόλεμος άπαιτείται πολλάκις εξ άλλου από αυτόν και μόνο τον συσχετισμό ισχύων, την συρροή συνθηκών και την έσώτερη δυναμική της διαμορφουμένης καταστάσεως. Άποκαλυπτικό παράδειγμα έπιτυχοϋς προωθήσεως άντικειμενικής ήγεμονικής δυναμικής παρέχει ή άνοδος και μονιμοποίηση της Ρώμης εις την Κοσμοκρατορία. Οι Ήνωμένες Πολιτείες άκολουθήσαν ως προς την άνοδο, και φαίνεται ότι άκολουθοϋν ως προς την έδραίωσι, παρόμοια πορεία.

## 8. Σύστημα Ίσορροπίας Δυνάμεων κατά την Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ίστορία.

Ή νεώτερη πολιτική Ίστορία του Ευρωπαϊκού γεωγραφικού χώρου από της έμπεδώσεως των έθνικών κρατών κατά την Αναγέννησι εις την Δυτική

Ευρώπη μέχρι του Βου Παγκοσμίου Πολέμου, υπακούει εις τὸ Σύστημα τῆς Ἴσορροπίας Δυνάμεων. Ὁ κίνδυνος ἀπὸ τὸν Ναπολέοντειο Ἡγεμονισμό ἦταν τέτοιας ὀλκῆς ὥστε ἡ Ἱερὰ Συμμαχία συνεστάθη μὲ τὸν σκοπὸ νὰ παγιώσῃ τὸ status quo τῶν ἰσχυόντων συσχετισμῶν: ὁ φόβος ἀνεξέλεγκτων ἐξελίξεων ὠδήγησε εἰς τὴν οὐτοπικὴν ἰδέαν ἀποκλεισμοῦ κάθε δυναμικῆς διευθετήσεως ἀνακωπυσιῶν διεκδικήσεων, ἀποφυγῆς καὶ ἀρνήσεως κάθε ἀξιώσεως. Ἐφάνη δηλαδὴ νὰ ἐπιχειρῆται, ἐν ὀνόματι τῆς παγιώσεως τοῦ ἀμεταβλήτου τοῦ συστήματος, ὁ ἐξοβελισμὸς καὶ τῶν φυσικῶν ἀκόμη ἀνταγωνισμῶν ἐντὸς τοῦ Ἴσορροπητικοῦ Συστήματος. Τοῦτο βεβαίως μόνον ὡς de facto ἀνακωχὴ προσωρινὴ μπορεῖ νὰ ἐκληφθῆ, ἡ ὁποία ἀσφαλῶς καὶ πάλιν εὐνοεῖ ἀντικειμενικὰ ὠρισμένη ἢ ὠρισμένες Δυνάμεις (τὴν Ἀγγλίαν κυρίως εἰς τὴν συγκεκριμένη περίπτωσι), πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ συνέβη. Ἀκριβῶς ἡ διατήρησις τοῦ Συστήματος Ἴσορροπίας προϋποθέτει εἰς τὴν πραγματικότητά τὴν περιοδικὴ ἀναθεώρησι καὶ ἀναδιευθέτησι τῆς δομῆς καὶ ἱεραρχίας του (διὰ πολεμικῶν συρράξεων ὅπου δεῖ) πρὸς ἐδραίωσι τῆς εὐσταθείας του. Ἀπόπειρα καθολικοῦ παγώματος πρὸς σύστασι ἀπολύτως κλειστοῦ σὲ ἐξελίξεις συστήματος εἶναι ἀντικειμενικὰ ἀντιπαραγωγικὴ: οἱ φυσικῶς συμβαίνουσες μὲ τὸν χρόνον διαφοροποιήσεις ἐντὸς τοῦ συστήματος, καὶ οἱ συνεπακόλουθες πιέσεις ἀναδιαρθρώσεώς του στὴν ἀρχὴ σὲ μικρὰ καί, σὺν τῷ χρόνῳ, σὲ μείζονα θέματα, δημιουργοῦν, μὴ ἱκανοποιούμενες, σωρευτικὸν δυναμικὸν ἀνατροπῆς πλέον (καὶ ὄχι ἀπλῶς ἀλλαγῆς) τοῦ ἐπίμονα ἀμετατρέπτου συστήματος. Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ νομοτέλεια ὠδήγησε τελικὰ στὴν κατάρρευσι τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Συστήματος Ἴσορροπίας σὲ 100 περίπου ἔτη ἀπὸ τῆς θεσμικωτέρας συστάσεώς του (1815-1914).

**9. Πεδίον Εὐρωπαϊκῆς Πολιτικῆς Ἱστορίας. Παγκόσμιος ἐπέκτασις τοῦ δυναμικοῦ πεδίου χωρὶς οὐσιαστικὴ Συμπλοκή. Ἀνυπαρξία ἐξωευρωπαϊκοῦ Δυναμικοῦ. Ὁ Ἀραβικὸς παράγων. Containment.**

Ἐπὶ μίᾳ διατύπωσι ἡ γεωπολιτικὴ μείζων Εὐρώπη περιλαμβάνει Ρωσίαν ἀλλὰ καὶ Μικρὰ Ἀσία. Τὰ γεωγραφικὰ ὅρια τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκουμένης (τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτικοῖστορικοῦ πεδίου) εἶναι ὁ Ταῦρος, τὸ Ἀραράτ, ὁ

Καύκασος καὶ τὰ Οὐράλια. Ἡ Ὄθωμανικὴ Αὐτοκρατορία ἦταν, καὶ ἡ Τουρκία εἶναι, μέρος τοῦ πεδίου, ὄχι ἀπλῶς ἐπειδὴ ἡ πρώτη κατεῖχε τὰ Βαλκάνια, καὶ ἡ δευτέρα πατᾶ μία ἐλάχιστη ἄκρη των. Τὸ Αἶγαῖον, ὁ Βόσπορος καὶ ὁ Εὐξείνιος Πόντος ἐνώνουν, δὲν χωρίζουν, τὶς ἀντίπερα ἄκτες. Βεβαίως καὶ ἡ Μεσόγειος δὲν διασπᾶ: ἡ γεωπολιτικὴ ἐνότης τῆς Νοτίου Εὐρώπης περιλαμβάνει καὶ τὴν Βόρειο Ἀφρική. Τὰ φυσικὰ ὄρια πρὸς Νότο τοῦ χώρου αὐτοῦ εἶναι ἡ Σαχάρα, καὶ ὄχι ἀσφαλῶς ἡ Μεσόγειος. Πρὸς Ἀνατολὰς ἡ ἔρημος τῆς Ἀραβίας καὶ ἐν συνεχείᾳ εἴτε ἡ ἔρημος τῆς Συρίας εἴτε οἱ ὄροσειρές εἰς τὰ Δυτικὰ τῆς Περσίας (εἴτε δηλαδὴ ἀποκλειομένης εἴτε περιλαμβανομένης τῆς Μεσοποταμίας) ὀρίζουν ἀνθρωπογεωγραφικὰ τὴν μείζονα αὐτὴ περιφέρεια. Οἱ τρεῖς λεγόμενες ἥπειροι ἀποτελοῦν ἓνα συνεχὲς στὸν χῶρο τῆς (Ἀνατολικῆς ἰδίως) Μεσογείου καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Καταφαίνεται τοιουτοτρόπως ἡ βαθύτερη σημασία τῶν ὀρίων τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. Ἀλλὰ ἡ εὐστάθεια τῶν πολιτικοῖστορικῶν σχηματισμῶν προϋποθέτει τὴν σύμπτωσι ἐν τέλει τοῦ γεωπολιτικοῦ καὶ τοῦ πολιτιστικοῦ χώρου των εἰς κοινὰ ὄρια.

Τὸ δυναμικὸ πεδίο τῶν Εὐρωπαϊκῶν μεγάλων κέντρων ἐπεξετάθη κατὰ τοὺς Νεώτερους Χρόνους πέραν τῶν γεωγραφικῶν ὀρίων τῆς Εὐρώπης πρακτικὰ ἐφ' ὅλης τῆς Οἰκουμένης Γῆς ἀλλὰ δὲν συνήνητησε ἀνταγωνιστικὲς ἐστίες πρώτης ἰσχύος ποὺ νὰ συμμετάσχουν στὴν βασικὴ δομὴ τοῦ συστήματος Ἴσορροπίας κυριαρχιῶν. Οἱ συμπλοκὲς ἐκτὸς τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ γεωγραφικοῦ χώρου ἦταν συνήθως μεταξύ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων ἐπὶ ἐξωευρωπαϊκοῦ χώρου (καθεστῶς Ἀποικιοκρατίας) καὶ ὄχι μεταξύ Εὐρωπαϊκῶν καὶ ἐξωευρωπαϊκῶν Δυνάμεων. Εἰς ὠρισμένες περιπτώσεις ἴσχυσε ἡ πολιτικὴ τῆς ἐλάσσονος διαπλοκῆς, μιᾶς σχετικῆς μὴ ἀναμείξεως ποὺ σκοπὸ εἶχε τὴν ἐλεγχόμενη ἐξωτερικὰ κατὰ τὸ δυνατόν ἐξασφάλισι τῆς τάξεως ἀπὸ τοὺς ἀρμοδίους καὶ καταλληλότερους τοπικοὺς φορεῖς ἐξουσίας, τὶς περιφερειακὲς μεγάλες Δυνάμεις. Πρόκειται γιὰ τὴν πλέον ἐνδιαφέρουσα μορφή τῆς ἰδέας τοῦ Containment. (Μεῖζον παράδειγμα ἐφαρμογῆς ἡ Ὄθωμανικὴ Αὐτοκρατορία καὶ ἡ Κίνα). Ἄλλες περιοχὲς ἔμειναν ἐκτὸς, ἢ εἰς τὰ περιθώρια, τοῦ Πεδίου τῶν Δυνάμεων λόγῳ ἐλλείψεως ἐνδιαφερόντων πλεονεκτημάτων των καὶ συνεπακολούθου ἀπουσίας

σημαντικοῦ στρατηγικοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν Δυνάμεων εἰς αὐτὲς (ὅπως ὁ κύριος ὄγκος τῆς Ὑποσαχαρείου Ἀφρικῆς μέχρι τῶν τελῶν τοῦ 19ου αἰῶνος) ἢ ἐξ αἰτίας ἀδυναμίας τῆς Δυνάμεως εἰς τὴν ὁποίαν περιῆλθαν νὰ τὶς ὀργανώσῃ κατὰ τρόπο ἰσχυρὸ καὶ ἀποδοτικὸ, ὅπως ἔγινε μὲ τὴν Βρεττανικὴ Αὐτοκρατορία (π.χ. ἡ Νότιος Ἀμερικὴ ἀπὸ τὶς Ἰβηρικὲς χῶρες).

Ἡ Ἀραβικὴ ἐξάπλωσις εἶχε ἤδη ἀνακοπῆ στὶς ἀρχὲς τῆς συστάσεως τῆς Εὐρωπαϊκῆς φάσεως τῆς Ἱστορίας, εἶχε ὀριστικὰ ἀντιμετωπισθῆ εἰς τὸ τέλος τῶν μέσων χρόνων τῆς Δυτικῆς καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης, ἡ Ἀραβικὴ παρουσία εἶχε ἀπωθηθῆ ἀπὸ τὸν κυρίως (βορείως τῆς Μεσογείου) Εὐρωπαϊκὸ χῶρο, ἠλέγχετο δὲ ἐκτὸς αὐτοῦ (containment), καὶ ἓνα ἐξέχον μέρος τοῦ ρόλου τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἦταν ὁ ἔλεγχος τοῦ Ἀραβικοῦ φαινομένου. Ἀνάλογο αὐτοῦ τοῦ ρόλου παρουσιάζει ἄλλως τε ἡ σημασία τῆς Τουρκίας ὡς μὴ ἀραβικῆς Μουσουλμανικῆς χώρας. Ἀλλὰ ὁ Ἰσλαμισμὸς παρέμενε ἐνεργητικὰ εἰς τὴν ΝΑ Εὐρώπῃ, καὶ ὡς Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία ἀκριβῶς, εἶχε ἐνσωματωθῆ στὸ δυναμικὸ Εὐρωπαϊκὸ Πλέγμα Ἱσορροπίας. Ὅπως ἐπίσης συμμετέχει κατὰ ποικίλλοντες βαθμοὺς συμβολῆς εἰς τὴν διαμόρφωσι τῶν ἐξελίξεων τῆς Ν.Α. Εὐρώπης ὡς Σλαυικὸς (Βοσνία), Ἰλλυρικὸς (Ἀλβανία) καὶ Θρακικὸς Ἰσλαμισμὸς (Βουλγαρία καὶ Ἑλλάς) παρὰ τὸν προεξάρχοντα τῆς κινήσεως Τουρκικὸ.

**10. Αἷτια κρίσεως τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἐσωτερικὲς αἰτίαι: συστηματικὴ ἀνακολουθία ἐξουσίας καὶ πραγματικῆς ἡγεσίας· θρησκευτικὸ, ἰδεολογικὸ καὶ (μερικώτερα) πολιτιστικὸ ἀνολοκλήρωτο.**

Ἡ κρίσις τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἄρχισε ἀπὸ τὸν 18ο αἰῶνα καὶ ἐπέπρωτο νὰ ἀποτελέσῃ τὸν καταλύτη ἀποσυνθέσεως τῆς Νεωτέρας Εὐρωπαϊκῆς Ἱσορροπητικῆς Τάξεως. Ἡ κρίσις εἶχε δύο καίρια αἷτια, ἓνα ἐξωτερικὸ καὶ ἓνα ἐσωτερικὸ. Τὸ ἐσωτερικὸ συνίστατο εἰς τὴν ἀσυμβατότητα (ἂν καὶ ὄχι ἀπόλυτο) μεταξὺ κυριαρχούντων πολιτισμικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ ἐπιπέδου: τὸ Βυζαντινὸ πνεῦμα σκέψεως καὶ τρόπος ζωῆς

εἶχε οἰκεία πίστι τὴν Ὀρθοδοξία. Οἱ Ὀθωμανοὶ υἱοθέτησαν τὴν Βυζαντινὴ Διοίκησι τῆς Αὐτοκρατορίας (μηχανισμοὺς καὶ λειτουργίες), τὴν Βυζαντινὴ Πολιτικὴ καὶ Στρατηγική, καί, ἐν πολλοῖς, τὸ Βυζαντινὸ πολιτισμικὸ πλαίσιο. Ἀλλὰ ἐπέμεναν στὸν ἐξισλαμισμό ὡς ὄρο ἐξουσίας. Ἐὰν τὸ 1453 ἐσήμαινε ἀπλῶς (ὅπως εἶχε ὑποστηρίξει ὁ Κριτόβουλος ἐκφράζων ἰσχυρὸ λαϊκὸ αἶσθημα καὶ τὴν ἰδέα μερίδος τῶν λογίων, ἰδίως ἐκκλησιαστικῶν) ἀλλαγὴ δυναστείας εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸ θρόνον, ἢ ἑτεροπιστία τῆς Δυναστείας θὰ ἀπετέλει μὲν μόνιμη ἐστία ἀνωμαλίας εἰς τὴν Αὐτοκρατορία ἐφ' ὅσον ἐσυνεχίζετο, δὲν θὰ εἶχε ὅμως τὰ συστηματικὰ κεντρόφυγα ἀποτελέσματα ποὺ παρατηροῦνται εἰς τὴν ἱστορία τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους. (Ἄν καὶ αὐτὰ πάλιν ἐνεργοποιοῦντο καὶ ἐνισχύοντο ἀπὸ Δυτικοεὐρωπαϊκὰς ἐπιρροάς). Ἀλλὰ οἱ Ὀσμανλίδες δὲν ἀντικατέστησαν ἀπλῶς τοὺς Παλαιολόγους: μὲ τὸ νὰ ἐπιβάλλουν ὡς συστατικὸ πολιτικὸ ὄρο τὴν Τουρκικὴ κυριαρχία ἐπὶ τῶν πληθυσμῶν τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τὸν Μωαμεθανισμό ὡς συνθήκη συμμετοχῆς στὴν ἐξουσία, ἀποσυνέδεσαν κατ' ἀρχὴν τὸ ἔργο τῆς Κοινωνίας ἀπὸ τὴν ἐξουσία τοῦ Κράτους. Ἡ βασικὴ καί, ἰδίως, ἀνώτερη πολιτιστικὴ, οἰκονομικὴ καὶ διοικητικὴ ἀκόμη λειτουργία τῆς Κοινωνίας δὲν μπορεῖ νὰ γίνεταί ἐπὶ μακρὸν εἰς πλαίσιο καὶ ἀπὸ ομάδες ποὺ θεσμικὰ ἀποκλείονται τῆς ἐξουσίας, τὴν ὁποίαν ἔτσι νέμονται *ex officio* ἀλείτουργα (εἰς τὸν ὑψηλὸ ἀπαιτούμενο βαθμὸ ἐνεργείας) ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον στρώματα. Εἰς κάθε περίπτωσι εἶναι κοινωνικὸς νόμος ὑγείας νὰ διέπη, ἢ τουλάχιστον νὰ ἐπηρεάζη, τὴν ἐξουσία ὁ ἀριστεὺς εἰς τὰ ἀρμόζοντα ἔργα, θεωρητικὰ ἢ πρακτικά. Πολὺ ἀρνητικώτερες εἶναι οἱ συνέπειες ὅταν ὁ χωρισμὸς ἔργου καὶ ἐξουσίας στὴν κοινωνία λαμβάνει ἀπόλυτο θρησκευτικὴ καὶ ἐθνολογικὴ κύρωσι.

Οἱ Ὀθωμανοὶ βεβαίως προσεπάθησαν νὰ ἀποφύγουν τὶς συνέπειες τῶν δομῶν αὐτῶν. Τὸ σύστημα διαλογῆς παίδων καὶ νέων (*devsirme*, παιδομάζωμα) ἀπὸ τοὺς μὴ Μωαμεθανοὺς πληθυσμοὺς τῆς Αὐτοκρατορίας (ὅπως καὶ τὸ προηγούμενο καθεστῶς τοποθετήσεως στὶς ἐξουσίες τῆς Ὑψίστης Διοικήσεως δούλων τοῦ Σουλτάνου, *gulams* ἢ *kuls*) ἀπεσκόπει ἀκριβῶς στὴν ὑποχρεωτικὴ συμμετοχὴ τῶν λαῶν αὐτῶν στὰ ἐπίλεκτα στρατιωτικὰ σώματα (Γενίτσαροι) καὶ

(για τὰ ικανώτερα ἄτομα) στὴν ἀνώτατη καὶ ἀνώτερη Αὐτοκρατορικὴ Διοίκηση. Ἔχομε κατ' αὐτὸ μία ἐπανάληψι τῆς μεθόδου διακυβερνήσεως τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας μὲ τοὺς Ἑλληνας ἀπελευθέρους ἀντὶ τῶν Ρωμαίων Πατρικίων ἢ ἱππέων. Ἀλλὰ ὁ βίαιος ἐξισλαμισμὸς τῶν νέων διαλογῆς ὥστε νὰ ἀρθῇ τὸ θρησκευτικὸ ἀσυμβίβαστο καθιστᾷ προφανὲς τὸ φυσικὸ ἀνολοκλήρωτο τῆς Αὐτοκρατορίας. Στὴν Ρωμαϊκὴ καὶ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία ἡ καταγωγὴ ἀπὸ οἰαδήποτε ἐπαρχία των ἦταν συμβατὴ καὶ μὲ αὐτὴ ἀκόμη τὴν ἀπόλυτο Ἐξουσία, τὸ πρόσωπο τοῦ Αὐτοκράτορος.

Βεβαίως δυνατὸν ἢ νεανικὴ ὁρμὴ τοῦ κατακτητοῦ, συνεπικουρούμενη ἀπὸ τὸν κατακτηθέντα, πολιτισμένο κοινωνικὸ ὄργανισμὸ, νὰ μεγαλουργήσῃ ἐπεκτεινόμενη μέχρι ἀποστάσεως ἐπαφῆς ἀπὸ τὴν Τριέστη, τὴν Βιέννη, τὴν Κρακοβία καὶ τὸ Κίεβο· ἀλλὰ ἡ ἀνεπιτυχὴς σύνθεσις εἶναι παρὰ ταῦτα μακροπρόθεμα ἀσθενῆς (ὁ Μέγας Ἀσθενὴς τῆς Εὐρώπης). Ἡ ὑπαρξίς μιᾶς θρησκείας τῆς ἐξουσίας καὶ μιᾶς θρησκείας τῆς πραγματικῆς λειτουργικῆς ἡγεσίας εἰς τὸ Κράτος, ἡ ὁποία μάλιστα λειτουργικὴ ἡγεσία ἦταν κατὰ τὸ νομικὸ πλάσμα σχεδὸν δούλη, ἀποσυντόνιζε τὴν λειτουργία τοῦ κοινωνικοῦ ὄργανισμοῦ. Ἰκανοὶ Ρωμαῖοι Αὐτοκράτορες διέγνωσαν ὀρθὰ ὅταν ἐθεώρησαν τὸν Χριστιανισμὸ πολιτικὴ ἀπειλὴ κατὰ τῆς Αὐτοκρατορίας, καὶ ἀντιστρόφως, μετὰ τὴν ἐπικράτησι τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὴν παλαιὰ θρησκεία ἀπειλὴ διαλύσεως. Μιὰ αὐτοκρατορία περιλαμβάνει πολλὰ ἔθνη ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχῃ μία πίστι ἐνὸς πολιτισμοῦ. Εἰδάλλως πρόκειται γιὰ Ἡγεμονία ποὺ μόνον κατ' ὄνομα ἔχει μετεξελιχθῆ εἰς Αὐτοκρατορία. Αὐτὴ ἀκριβῶς ἦταν ἡ ἐσωτερικὴ ἀντίφασις, ἂν καὶ μερικὴ, τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

## **11. Ἐξωτερικὴ αἰτία: ἡ Ρωσικὴ Αὐτοκρατορία ὡς Ὀρθόδοξος Αὐτοκρατορία διάδοχος τῆς Βυζαντινῆς. Μόσχα-Τρίτη Ρώμη.**

Ἡ ἐξωτερικὴ κυρία αἰτία τῆς Ὀθωμανικῆς κρίσεως ἦταν ἡ ἀνάπτυξις καὶ πολιτικὴ τῆς Ρωσσίας, ἰδίως ἀφ' ὅτου ὁ Τσάρος Πέτρος ὁ Αὐτὸς ἀνεκηρύχθη Αὐτοκράτωρ (1721). Ἡ ἴδρυσις μιᾶς δευτέρας Αὐτοκρατορίας εἰς τὴν ἀνατο-

λική ζώνη τῆς Εὐρώπης ἀποτελοῦσε καὶ καθ' ἑαυτὴ ἀπειλὴ γιὰ τὴν πρώτη: πολὺ περισσότερο ἀφοῦ αὐτὴ ἢ διαδοχὴ τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ἀμφεσβητεῖτο, καὶ ὁ νέος ὑποψήφιος πλεονεκτοῦσε στὴν Βαλκανικὴ ἀκριβῶς ὡς πρὸς τὴν ὀλοκλήρωσι πολιτιστικοῦ βάρους καὶ θρησκευτικῆς συνοχῆς, ἀπὸ τὴν ἔλλειψι τῆς ὁποίας ὑπεσκάπτετο ἔσωθεν ἡ Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία. Ἡ ἐνεργὸς Νότιος Πολιτικὴ τῆς Ρωσσίας, ἀφ' ὅτου ἡ χώρα ἀνέλαβε τὸν αὐτοκρατορικὸ ρόλο τῆς ἐπὶ Πέτρου τοῦ Μεγάλου), καθορίζεται ἀπὸ τὴν ἰδέα ὅτι ἡ Ρωσσία ἀποτελεῖ τὸν φυσικὸ προστάτη καὶ τελικὸ ἐγκολπωτὴ τῶν Ὀρθοδόξων λαῶν τῆς Βαλκανικῆς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο ἐξηγεῖ ἀβίαστα καὶ τὰ φαινόμενα παράδοξα εἰς τὴν ἐφαρμογὴ τῆς πολιτικῆς αὐτῆς. Ἡ Μεγάλῃ Ρωσικῇ Ἰδέᾳ τῆς τρίτης Ρώμης, τῆς Ρωσικῆς Αὐτοκρατορίας ὡς πραγματικῆς διαδόχου τῆς Βυζαντινῆς καὶ ἐπομένως ἀναγκαίας ἀντικαταστάτριας τῆς Ὀθωμανικῆς, ἐγεννήθη καὶ ἐκαλλιεργήθη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἐμφανίζεται δὲ ἤδη ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 1453. Π.χ. ὁ Μητροπολίτης Μόσχας (τότε δὲν εἶχε ἀνακηρυχθῆ ἀκόμη τὸ Πατριαρχεῖο) Ζώσιμος τὸ 1492 ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Μέγα Δοῦκα Ἰβάν τὸν Γον ἀποκαλῶν αὐτὸν «κυρίαρχο καὶ Αὐτοκράτορα πάσης Ρωσσίας, νέο τσάρο Κωνσταντῖνο τῆς νέας πόλεως Κωνσταντινουπόλεως-Μόσχας». Κατὰ τὴν περίοδο δὲ ἰδίως τῶν πρώτων Ρομανῶφ (Μιχαὴλ 1613-1645 καὶ Ἀλεξίου 1645-1676) ἡ θεώρησις αὐτὴ γίνεται ρητὰ ἀποδεκτὴ καὶ ἀπὸ πρεσβυγενῆ Πατριαρχεῖα. Ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Παΐσιος (1608-1644) π.χ. παρομοιάζει τὶς ἐπισκέψεις του εἰς τὴν Μόσχα μὲ τὴν ὑποταγὴν ποὺ οἱ προκάτοχοί του ἀνέφεραν εἰς τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Πρέπει ἐμφατικὰ νὰ τονισθῆ ὅτι ὁ Πανσλαυισμὸς εἶναι ἀσυμβίβαστος καὶ ἀντιφατικὸς πρὸς τὴν Πανορθόδοξον Ἰδέαν. Ὑπάρχουν Σλαυικὰ ἔθνη μὴ ὀρθόδοξα καὶ Ὀρθόδοξοι μὴ Σλαῦοι. Ἀπλῶς ἀνόητες Ἑλλαδικές, καὶ παραδόξως καὶ Φαναριωτικές, θέσεις καὶ κινήσεις συχνὰ οἱ ἴδιες μορφώνουν ἢ ὑπογραμμίζουν μιὰ Σλαυικὴ, καὶ ἀκόμη Πανσλαυιστικὴ, Ὀρθοδοξία.

Τὸν Ρωσικὸν ἐπεκτατισμὸν ἐκ τοῦ Βορρᾶ ἀντεμάχετο στὸ Εὐρωπαϊκὸ Πεδίον Δυνάμεων ἡ μεγάλη Ναυτικὴ Δύναμις ἐκ τοῦ Νότου διὰ τῆς Μεσογείου, ἡ Ἀγγλία. Ἡ ΚεντροΕὐρωπαϊκὴ Μεγάλῃ Δύναμις (μέχρι τὰ τέλη τοῦ 19ου

αἰῶνος ἢ ΑὐστροὙγγαρία καὶ ἐν συνεχείᾳ ἢ Γερμανία) ἐκαιροφυλάκτει: ὅσο ἦταν σχετικὰ ἀνίσχυρος, ἐξισορροποῦσε τὴν ἀντιπαλότητα Ρωσσίας-Ἀγγλίας στὸ Ἀνατολικὸ Ζήτημα, ἐφεδρεύουσα γιὰ τὴν κατάλληλο συνδρομὴ τῶν περιστάσεων. Ἐχοντας ἰσχυροποιηθῆ μὲ τὴν Πρωσικὴ πολιτικοἰστορικὴ ὁλοκλήρωσι τοῦ Γερμανισμοῦ, εὐρίσκει τὴν ἀναμενόμενη μείζονα εὐκαιρία στὶς ἀναστατώσεις τῶν Βαλκανικῶν Πολέμων.

**12. Συνεπικουροῦσα αἰτία: ἀποσταθεροποιήσις τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἀπὸ τὴν ἀνεπαρκῆ, ἀποπροσανατολιστικὴ καὶ ἀναποτελεσματικὴ προσπάθεια ἐκσυγχρονισμοῦ τῆς. Δυτικοευρωπαϊκὴς ἐπιδράσεις.**

Ἀπὸ τὸ δεύτερο ἥμισυ τοῦ 18ου αἰῶνος συνελειτούργησαν δραστικὰ τὰ δύο κύρια αἰτία ἀποσταθεροποιήσεως τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, συνεπικουρούμενα καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀπὸ τοὺς βίαιους κραδασμοὺς ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Ὀθωμανικῆς κυριαρχίας, ποὺ ὁ ἐπιχειρούμενος ἐξ αὐτῆς τῆς Σουλτανικῆς κορυφῆς ἀναγκαῖος ἀλλὰ ἀνεπαρκῆς καὶ ἐν πολλοῖς ἀπρόσφορος ἐκσυγχρονισμὸς τοῦ Κράτους προεκάλει, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπὸ τὴν διασπορὰ τῶν ἰδεῶν τοῦ ἀμίμητου συνδυασμοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Διαφωτισμοῦ, Ἐθνικισμοῦ καὶ Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως. Λόγω ἀκριβῶς τοῦ ἰσχύοντος Εὐρωπαϊκοῦ Συστήματος Ἴσορροπίας, ὁ θνήσκων γίγας διετηρήθη τεχνητὰ ἐν ζωῇ ὑπὲρ τὸν αἰῶνα: ἀπὸ τὸν Μάϊον τοῦ 1807 μέχρι τὸν Νοέμβριον τοῦ 1808 ξεσποῦν τρεῖς ἐπαναστάσεις ἐνδοοθωμανικὴς εἰς αὐτὴν τὴν Βασιλεύουσα καὶ δολοφονοῦνται δύο διαδοχικοὶ Σουλτάνοι· ὁ ἓνας εἶναι ὁ ἀναμορφωτῆς Σελῆμ ὁ Γ'ος. Ἐπέπρωτο νὰ δώσουν τὴν λύσι τοῦ δράματος καὶ νὰ ἀποκαθάρουν τὴν νοσηρὴν κατάστασι, μικρὲς περιφερειακὲς Δυνάμεις, ἢ Βαλκανικὴ Συμμαχία μὲ κύριο ἄξονα Βελιγράδι-Ἀθήνα.

**13. Οἱ Βαλκανικοὶ πόλεμοι ἀρχὴ διαλύσεως τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Αὐτόνομος δράσις τῶν Βαλκανικῶν Δυνάμεων. Ἄος Παγκόσμιος Πόλεμος: οἱ Κεντρικὲς Δυνάμεις ἐπιχειροῦν τὴν ἐπέκτασι πρὸς τὴν ΝΑ Εὐρώπη.**

*Ἦττα καὶ ἐπάνοδος τῆς Γερμανίας εἰς τὸ προσκήνιο. Βος Παγκόσμιος Πόλεμος. Διπολικό Σύστημα-Ψυχρὸς Πόλεμος.*

Οἱ Βαλκανικοὶ πόλεμοι ὀξύνουν τὴν χρόνια κρίσι τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ἀποτελοῦν τὴν ἀρχὴ ἀνατροπῆς τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Καθεστῶτος Ἴσορροπίας. Οἱ Βαλκανικὲς χῶρες αὐτονομοῦνται καὶ ἀφ' ἑαυτῶν δροῦν εἰς τὸ μείζον πολιτικοῖστορικὸ προσκήνιο, ἡ Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία ἐπὶ τέλους εὐρίσκεται εἰς τὰ πρόθυρα ὀλικῆς καταρρεύσεως, καὶ ἡ Κεντρικὴ Δύναμις (ἡ Γερμανία ὀπισθεν τῆς Αὐστροουγγαρίας) δράττεται ἀποφασιστικὰ τῆς εὐκαιρίας νὰ ἐξαναγκάσῃ ἀναδιανομὴ τῶν ζωνῶν ἐλέγχου ὑπὲρ αὐτῆς, ἂν ὄχι νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν Ἡγεμονία τῆς. Ἐκρήγνυται ὁ Βος Παγκόσμιος Πόλεμος: τὸ Εὐρωπαϊκὸ Σύστημα Ἴσορροπίας εἰσέρχεται εἰς φάσιν ἐνεργοῦ κρίσεως. Οἱ Ἠνωμένους Πολιτεῖες ὑπείσέρχονται εἰς ἀποφασιστικὴ Συμπλοκὴ πρὸς τὸ κυρίαρχο Πεδίον Δυνάμεων.

Ἡ ἔκβασις τοῦ πολέμου, παρὰ τὴν διάλυσι τῆς Ὀθωμανικῆς καὶ Αὐστροουγγρικῆς Αὐτοκρατορίας, τὴν μετεξέλιξι δὲ τῆς Ρωσικῆς εἰς Σοβιετικὴν, διατηρεῖ προσωρινὰ τὸ σύστημα Ἴσορροπίας τῶν Δυνάμεων μὲ τῆς Η.Π.Α. εἰς διακριτικὴν συμπλοκὴν ἢ μᾶλλον ἐπιφυλακτικὴν ἀπόστασι. Ἡ ἠττημένη τοῦ Βου Πολέμου Γερμανία ἐπανέρχεται ἐντὸς 21 ἐτῶν μὲ τὴν ἀξίωσι ἀναδιαρθρώσεως τοῦ δυναμικοῦ πεδίου καὶ ἀναχαράξεως τῶν ζωνῶν ἐπιρροῆς, ἀλλὰ καὶ μὲ σαφέστερα ὄμως αὐτὴ τὴν φορὰ ὑποκείμενη ἐπίσης τὴν πρόκλησι εἰς ἀγῶνα Ἡγεμονίας. Οὐσιωδῶς συμπλέκονται οἱ Η.Π.Α., καθὼς καὶ γιὰ πρώτη φορὰ μίᾳ μὴ Εὐρωπαϊκῆς καταγωγῆς ἐξωευρωπαϊκῆ μεγάλῃ Δύναμις, ἡ Ἰαπωνία.

Ὁ Β' Παγκόσμιος Πόλεμος ἀνέδειξε δύο Μεγάλους νικήτριες Δυνάμεις, τῆς Η.Π.Α. καὶ τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσι (τὴν ὀμοσπονδιακὴν δηλαδὴ ἔκφανσι τῆς Ρωσικῆς Αὐτοκρατορίας). Τὸ Εὐρωπαϊκὸ πλέγμα Ἴσορροπίας μετεμορφώθη εἰς παγκόσμιον Διπολικὸ Σύστημα, προανάκρουσμα Οἰκουμενικῆς Ἡγεμονίας. Κάθε Διπολικότης εἶναι ἀναγκαίως παροδική: ἡ φυσικὴ ροπὴ εἶναι τελικὰ ὁ ἓνας πόλος νὰ ἰσχυροποιηθῇ πλέον τοῦ ἄλλου καὶ νὰ ἐπικρατήσῃ ἐκεῖνου. Τὸ πολιτικοῖστορικὸ Δίπολον εἶναι ἐγγενῶς ἀσταθές.

Ἐντὸς 44 ἐτῶν ἀπὸ τὴν λῆξι τοῦ Βου Παγκοσμίου Πολέμου καὶ κατόπιν ἐνὸς ἐπιμόνου παρατεταμένου Ψυχροῦ Πολέμου μὲ ὀλίγες θερμὲς περιφερειακὲς ἐκρήξεις ἡ Σοβιετικὴ Ἑνωσις κατέρρευσε, καὶ οἱ Η.Π.Α. περιενδύθησαν τὴν Παγκόσμιον Ἡγεμονίαν. Τὸ 1989 ὁ Κόσμος εἰσῆλθε εἰς περίοδο πολιτικοῖστορικῆς Ἀμερικανικῆς μονοκρατορίας. Εἰς τὸ γεγονός αὐτό, καὶ εἰς τὴν συγκεκριμένη φύσιν τῆς ἡγεμονίας, συνίσταται ἡ Νέα Τάξις, ἡ σταθερότης τῆς ὁποίας ἐξαρτᾶται πάλιν ἀπὸ τὴν ἀνταπόκρισιν καὶ ἐπάρκειαν τῆς ἡγεμονικῆς Δυνάμεως πρὸς τὶς ἀπαιτήσεις τοῦ ρόλου τῆς.

**14. Συνοικείωσις τῆς Ἡγεμονικῆς Δυνάμεως πρὸς τὸ ἡγεμονευόμενον πεδίον. Μετάπτωσις Ἡγεμονίας εἰς ὀλοκληρωμένην Αὐτοκρατορίαν καὶ ἀπὸ Οἰκουμενικῆς Ἡγεμονίας εἰς Οἰκουμενικὴν Αὐτοκρατορίαν. Ριζικὴ μεταστροφὴ στρατηγικῆς τῆς Ἡγέτιδος Δυνάμεως. Σύνθεσις γεωπολιτικῶν παραμέτρων. Κοινὴ συντεταγμένη Διοίκησις καὶ Πολιτεία.**

Κάθε ἐδραία ἡγεμονία ἀντλεῖ ἰσχὺ ἀπὸ τὴν φύσιν τῶν ἡγεμονευομένων καί, ἐπομένως, πρέπει νὰ ἄγῃ τὴν φύσιν αὐτῆ εἰς τὴν οἰκείαν τῆς τελειότητα. Τὸ ἡγεμονικὸν ἐκφράζει τὴν δυναμικὴν ὀλοκλήρωσιν τοῦ πεδίου ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀσκεῖται, ἐνεργοποιεῖ καὶ συνδιαρθρώνει τὶς δυνατότητές του, ἐστιάζει τὶς ἐνέργειές του, συνοικεῖται πρὸς αὐτὸ καὶ δὲν τὸ ἀντιπαλεύει, ἱκανοποιεῖ τὶς βαθύτερες οὐσιώδεις ἀνάγκας του καὶ ἐπιτείνει τὶς ἐγγενεῖς ροπές του. Ἡ ἐπιτυχία ἀπορρέει ἀπὸ ἔντασιν τῆς ὑπάρξεως κατὰ τὴν φύσιν τῆς καὶ προϋποθέτει ὀλοκλήρωσιν, ἡ ὁποία πάλιν ἀπαιτεῖ συνοικείωσιν. Τὸ ζωτικότερον συμφέρον τῆς ἡγέτιδος Δυνάμεως εἶναι ἡ Συνοικείωσις τῆς πρὸς τὸ πεδίο ἐπὶ τοῦ ὁποίου θέλει νὰ διατηρήσῃ τὴν ἡγεμονίαν τῆς. Ἡ ἱκανοποίησις τοῦ συμφέροντος αὐτοῦ εἶναι καὶ τὸ κύριον αἶτιον μεταμορφώσεως τῆς Ἡγεμονίας εἰς ἀληθῆ Αὐτοκρατορίαν, ἐνιαία δηλαδὴ πολιτικὴ ἀρχὴ ὀργανώσεως τοῦ πεδίου.

Ἡ ὀλοκλήρωσις ἐπὶ παντὸς τοῦ πεδίου κυριαρχίας τελικὰ συνεπάγεται (1) τὴν υἱοθέτησιν ἢ διαμόρφωσιν καὶ τὴν ἐπικράτησιν μιᾶς πολιτιστικῆς «κοινῆς» καὶ (2)

τὴν συμπερίληψιν καὶ συμπλήρωσιν τῶν ζωτικῶν συμφερόντων ἡγεμονίδος καὶ ἡγεμονευομένων Δυνάμεων εἰς ἓνα ἑνιαῖον πλέγμα· οἱ στρατηγικοὶ καὶ γεωπολιτικοὶ παράμετροι συνδιατάσσονται εἰς ἓνα συνεχές Δόγμα γιὰ ὅλα τὰ συμμετέχοντα μέρη, πού εἶναι προϊόν φυσικῆς ἱεραρχικῆς διαρθρώσεως καὶ ὄχι τεχνητῶν ἰσορροπιῶν καὶ συμβιβασμῶν. Ἡ ἐπίτευξις τῶν στόχων αὐτῶν, ἡ καταληκτικὴ ἐπιτυχία δηλαδὴ τῆς ὀλοκληρώσεως, παράγει (3) μίαν νέα πολιτικοῖστορικὴ ὄντοτητα, μὲ ἐστία τὴν ἀρχικὴν κυρίαρχον, ἀντὶ τῆς προτέρας ἡγεμονικῆς σχέσεως μιᾶς Δυνάμεως ἐπὶ ἄλλων. Ἡ φυσικὴ τάσις κάθε Ἡγεμονίας εἶναι νὰ μετεξελιχθῇ εἰς Αὐτοκρατορίαν, ἀληθῆ Αὐτοκρατορίαν ὀργανικῆς συσσωματώσεως καὶ ὄχι μακροπρόθεσμα ἀσταθῆ ἀποικιοκρατικὴν ψευδοαυτοκρατορίαν. Τὸ *imperium* ἀπὸ τὸ νὰ ἀνήκῃ εἰς μίαν δύνανμι ὀλοσχερῶς, καταλήγει νὰ ἐδράζεται ἀπλῶς εἰς αὐτήν, νὰ ἀντλεῖται ἀπὸ τὴν συνδιάταξιν τοῦ συνολικοῦ πεδίου, νὰ ἀσκεῖται δὲ ὑπὲρ τοῦ ὅλου συστήματος.

Ἡ πολιτιστικὴ, στρατηγικὴ καὶ πολιτικοδιοικητικὴ ὀλοκλήρωσις τοῦ οἰκουμενικοῦ πεδίου μιᾶς ἡγέτιδος Δυνάμεως ἀναδύεται διαδοχικὰ μετὰ τὴν ἀνοδὸν τῆς εἰς τὴν μονοκρατορικὴν περιωπὴν. Κατ' ἀρχὰς ἡ ἀναγκαία καὶ ἐξ αὐτοσυντηρήσεως ἀκόμη ἀπλῶς κίνησις τριπλῆς συνοικειώσεως ἀντιμάχεται μὲ τὴν ἀδράνεια τῆς προηγουμένης ἀτομικῆς ταυτότητος τῆς κυρίαρχου Δυνάμεως, τῆς καταγωγῆς καὶ τῶν ἰδιαιτέρων σχέσεών τῆς. Τὸ Λατινικὸ ὄνομα διακρίνεται καὶ τιμᾶται ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους, χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνῃ οὐδὲ πόρρω ἀντιστοιχοῦντα ρόλο τοῦ πράγματος εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν δρᾶσιν μετὰ τὴν ὑπέρβασιν τῶν λίαν τοπικῶν ὀρίων τῆς κατὰ τὴν Ρωμαϊκὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς Ἰταλίας, ἀκόμη δὲ ὀλιγώτερον κατὰ τὴν Ρωμαϊκὴν ἐνοποίησιν τοῦ Κόσμου. Ἐξ μόλις ἔτη μετὰ τὴν ἑναρξιν τῆς Ἀμερικανικῆς Κοσμοκρατορίας, εἶναι ἀναμενόμενον ἰσχυρὲς τάσεις εἰς τὴν Η.Π.Α. νὰ ἐπιμένουν ἐπὶ τῆς θεμελιώδους σημασίας τῆς Δυτικοευρωπαϊκῆς καταγωγῆς, δεσμῶν καὶ συναφείας των-εἰδικώτερα ὅταν οἱ τάσεις αὐτὲς εὐνοοῦν τὴν ἐπιχειρούμενην εἰς τὴν Παλαιὰ Ἠπειρο Γερμανικὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς μέσῳ τοῦ Γαλλογερμανικοῦ ἄξονος. Ἀρχικὰ, ἡ ἀντίρροπος τῶν τάσεων αὐτῶν κατεύθυνσις ἐμφανίζεται ὡς γραμμὴ ἐπανακαταφάσεως ὑπὸ κάποια χαλαρώτερη μορφή τοῦ Ἀμερικανικοῦ προσφιλοῦς ἀπομονωτισμοῦ

κατὰ τὸ Δόγμα Μονρόε. Αὐτὸ ἐν καιρῷ θὰ δώσῃ τὴν θέσιν του, ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ Παγκοσμίου Ἡγεμονικοῦ status τῶν Η.Π.Α., εἰς ἐλεύθερο συνοικεῖωσι διαφόρων πολιτιστικῶν ρευμάτων τῶν ἡγεμονευομένων, μὲ τελικὴ ἔκβασιν τὴν δημιουργίαν πολιτιστικοῦ οἰκουμενισμοῦ συγκεκριμένης ὑπὸ διαμόρφωσιν φύσεως.

### 15. Οἱ Η.Π.Α. ὡς Ἡγέτις τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης κατὰ τὸ διπολικὸ σύστημα, καὶ ὡς Κοσμοκράτωρ τῶρα.

Ἡ στήριξις τῆς ὀρμῆς ἀδρανεῖας ὑπὲρ μιᾶς κοινότητος ἀξιῶν καὶ στόχων τοῦ Δυτικοῦ μόνον Κόσμου ὑπὸ τὴν Ἡγεσίαν τῶν Η.Π.Α. λαμβάνει μορφήν καὶ ἐκφράζεται μὲ μίαν ἐσχάτως διαδεδομένην πρὸς συζήτησιν θεωρίαν, κατὰ τὴν ὁποῖαν, μετὰ τὴν ἄρσιν τῆς ἀντιπαραθέσεως τῶν κοινωνικοοικονομικῶν ἰδεολογιῶν, καὶ τὴν σχετικὴν ἀπίσχνανσιν τῆς ρώμης τῶν ἐδαφικῶν διεκδικήσεων, οἱ διενέξεις καὶ συρράξεις τοῦ μέλλοντος θὰ εἶναι πρωτίστως πολιτιστικο(θρησκευτικῆς) φύσεως. Βασικὰς πολιτιστικὰς ζῶνας τοῦ Κόσμου θεωροῦνται ἡ Δύσις, Ἡ ανατολικὴ Εὐρώπη-Ρωσσία-Βαλκάνια, τὸ Ἰσλάμ, ἡ Ἄπω Ἀνατολή. Μία τέτοια θεώρησις παρουσιάζει μονομερῆ εἰκόνα τῆς πραγματικότητος, διότι (1) παραγνωρίζει τὴν σημασίαν τῶν γεωπολιτικῶν παραγόντων καὶ τὴν δυναμικὴν τῶν δομῶν ἐπιρροῆς (καὶ ὄχι εἰδικὰ καὶ μόνον γεωγραφικῆς κατακτήσεως ἢ στρατιωτικῆς κατοχῆς)· (2) δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὴν οὐσίαν τῆς διαμορφωθείσης καταστάσεως: τὴν Ἀμερικανικὴν Ἡγεμονίαν καὶ (3) ἀγνοεῖ τὴν μακρὰ παρακμὴν καὶ παροῦσαν κατάρρευσιν τῆς Δυτικοευρωπαϊκῆς ἱστορικῆς φάσεως ὡς συνολικῆς (πολιτιστικῆς, κοινωνικῆς, οικονομικῆς, πολιτικῆς) πραγματικότητος. Ἡ ἄστοχος θεωρία χρησιμοποιοῖ ἀδόκιμα ἓνα μόνιμο χαρακτηριστικὸν τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητος γνωστὸν παλαιόθεν, καὶ ἀποσκοπεῖ νὰ ὑπερτονίσῃ ἓναν ὑποτιθέμενον ἀναγκαῖον συνεχιζόμενον ρόλον τῆς Δυτικῆς Συμμαχίας ὑπὸ τὴν Η.Π.Α. Ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι προφανὲς κατάλοιπον τοῦ ψυχροπολεμικοῦ διπολικοῦ συστήματος. Ἡ ἰδέαν τῆς Δύσεως ὡς Δυτικῆς Εὐρώπης μὲ τὴν δεδομένην ἱστορικὴν, πολιτιστικὴν καὶ κοινωνικοοικονομικὴν φυσιογνωμίαν, ὄχι μόνον δὲν χρειάζεται εἰς τὴν κοσμοκρατεῖαν Ἀμερικὴν, ἀλλὰ εἶναι καὶ πέδον

εἰς τὸν παγκόσμιον ρόλον της, καὶ ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει εἰς αὐτὴν τὴν εὐστάθειαν τῆς κυριαρχίας της. Τὸ κατάλοιπον αὐτὸ τοῦ παρελθόντος θὰ ἀποβληθῇ ἐν οὐ πολλῷ, ἐὰν οἱ Η.Π.Α. ἀναλάβουν ἐνεργὰ τὸν νέον ρόλον των ὡς Ἡγεμονικὴ Δύναμις Παγκόσμιος, καὶ ὄχι ἀπλῶς ὡς Ἡγέτις τῆς Δυτικοευρωπαϊκῆς Δύσεως. Ἡ ἐπέκτασις τοῦ NATO πρὸς Ἀνατολάς, ἡ συμπερίληψις εἰς τὸ Σύμφωνον χωρῶν τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, ἡ «Συνεργασία γιὰ τὴν Εἰρήνην» μετὰ τὸ εὐρὸν φάσμα τῶν συμμετεχουσῶν χωρῶν ὡς χαλαρώτερη NATOικὴ συγκρότησις ὑπὸ τὴν κατευθυντήριον ἐποπτεία τῶν Η.Π.Α., καὶ οἱ εἰδικῆς σχέσεις τῆς Συμφωνίας NATO-Ρωσσίας, ὅλα δεικνύουσιν στὴν σωστὴ κατεύθυνσιν, ἀκόμη καὶ στὸν συντηρητικώτατον καὶ δυσκολομετάβλητον τομέα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἀσφαλείας.

Ἡ ψυχροπολεμικὴ Δύσις θὰ ἀποσυντεθῇ ἀφοῦ ἐξέλιπε ἡ ἀναγκαιότης οἰκοδομήσεώς της κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ διπολικοῦ παγκοσμίου συστήματος. Τὰ στρατηγικὰ συμφέροντα τῶν Η.Π.Α. συγκρούονται κατὰ βάθος μακροπρόθεσμα πρὸς τὴν ἐπιχειρούμενην Γερμανικὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς Εὐρώπης ποῦ ἀντιπροσωπεύει ἡ προωθούμενη Εὐρωπαϊκὴ Ἑνωσις τοῦ σκληροῦ πυρῆνος.

Ἡ Κοσμοκρατορία δὲν ἐπιδέχεται καὶ δὲν ἀνέχεται οὕτως ἢ ἄλλως ἰσχυροὺς συνασπισμοὺς ἄλλων Δυνάμεων, εἶναι μακροπρόθεσμα ἀσυμβίβαστη πρὸς Ὁμοσπονδίας ἢ Συνομοσπονδίας Κρατῶν, πρὸς Συμμαχίας ἢ καὶ ἀποφασιστικῆς Συνθήκης ἀκόμη μεταξύ των, ἰδιαίτερα τῶν πλέον σημαντικῶν ἐξ αὐτῶν. Εὐνοοῦνται ἰσχυρῆς ὀργανώσεις περιφερειακῶν, τοπικῶν πεδίων ἐν συντονισμῷ πρὸς τὸ οἰκουμενικὸ Μονόπολον, ἀλλὰ ὄχι οἱ συνδυασμοὶ δυνάμεων δευτέρας τάξεως. Ἡ Ἡγεμονικὴ Δύναμις τείνει νὰ εὐοδώσῃ τελικὰ τὴν ἐλευθερίαν κάθε πολιτικοῖστορικῆς ὀντότητος ὡς μονάδος, ὅπως ἡ Ρώμη διεκήρυττε τὴν ἐλευθερίαν κάθε Ἑλληνικῆς πόλεως πρὶν καὶ μετὰ ἀπὸ τῆς νίκης της κατὰ τῆς Μακεδονίας ἢ τῶν Συμπολιτειῶν. Εἰς τὰ Ἰσθμια τοῦ 196 π.Χ., μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἀποφασιστικῆς σημασίας Βοῦ Μακεδονικοῦ Πολέμου, καὶ ἐνώπιον μεγίστης συνάξεως πανταχόθεν Ἑλλήνων, εἰς τὸ στάδιον ἐπὶ τὸν ἀγῶνα προσελθόντων, ὁ Ρωμαῖος νικητὴς τότε τὸ κήρυγμα ἀνηγόρευσε: «Ἡ Σύγκλητος ἢ Ρωμαίων καὶ Τίτος Κοϊντίος στρατηγὸς ὑπάτος, καταπολεμήσαντες βασιλέα Φίλιππον καὶ Μακεδόνας, ἀφιᾶσιν ἐλευθέρους, ἀφρουρήτους, ἀφορολογήτους,

νόμοις χρωμένους τοῖς πατρίοις, Κορινθίους, Φωκέας, Λοκρούς, Εὐβοεῖς, Ἀχαιοὺς τοὺς Φθιώτας, Μάγνητας, Θετταλοὺς, Περραιβοὺς» (Πολύβιος XVII, 46, 5. Livius XXXIII, 32. Cf. 34). Ὁ Livius περιγράφει παραστατικὰ τὴν γενικὴ ἐντύπωσι ἀπὸ τὴν Ρωμαϊκὴ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ (*ibid.* 33, παραφρασμένο ἀπὸ τὸν Πολύβιο, *ibid.* 46, 13-15)· ἀκούεται ὡς σύγχρονος πανηγυρικὸς τῆς Ὑπερδυνάμεως, ἐπισημαίνων ἐπίσης τὶς ἐλλείψεις τῆς ἐναντι τῆς Ρωμαϊκῆς ἀποφασιστικότητος: «ὑπάρχει κάποιον ἔθνος εἰς τὴν γῆν, τὸ ὁποῖο δι' ἰδίας δαπάνης, δι' ἰδίου μόχθου καὶ κινδύνου διενεργεῖ πολέμους ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἄλλων· καὶ αὐτὸ πραγματοποιεῖται ὄχι (μόνον) γιὰ συναπτομένους πρὸς αὐτὸ ἢ πλησιόχωρους γειτονικοὺς λαοὺς, ἢ (ἔστω) συνηπειρωτικοὺς· (ἀλλὰ καὶ) ὑπερπόντια διεκπεραιώνεται μὲ τὸν σκοπὸ νὰ μὴν ὑπάρξῃ εἰς τὸν Κόσμον ἀδίκος κυριαρχία, καὶ παντοῦ νὰ ἰσχύῃ τὸ δίκαιο, τὸ ὅσιο, ὁ νόμος». Τὴν αἴσθησι ἀνακουφίσεως ποὺ ἔδιδε εἰς μικρὰς χῶρας ἢ Ἡγεμονικὴ Πολιτικὴ τῆς Ρώμης παρίσταται γλαφυρὰ εἰς τοὺς Μακκαβαίους Α, 8, 1-32, μὲ ἀφορμὴ τὰ γεγονότα τοῦ 161 π.Χ. Οἱ Ἰουδαῖοι ἀγωνίζονται γιὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἀπὸ τὸ Βασίλειον τῶν Σελευκιδῶν. §1: Καὶ ἤκουσεν Ἰούδας τὸ ὄνομα τῶν Ρωμαίων, ὅτι εἰσὶν δυνατοὶ ἐν ἰσχύϊ, καὶ αὐτοὶ εὐδοκοῦσιν ἐν πᾶσιν τοῖς προστεθειμένοις αὐτοῖς, καὶ ὅσοι ἐάν προστεθῶσιν αὐτοῖς, καὶ ὅσοι ἐάν προσέλθωσιν αὐτοῖς, ἰστώσιν αὐτοῖς φιλίαν. Οἱ Ρωμαῖοι εὐεργετοῦν ὅσους συμμαχοῦν πρὸς αὐτούς· εἶναι ἰσχυροὶ καὶ καθυπέταξαν τὰ ἰσχυρὰ Βασίλεια τῆς Μακεδονίας, τῆς Ἀντιοχείας, αὐτὴν τέλος τὴν Ἑλλάδα (§§2-10). Κατανικοῦν ὅσους τοὺς ἀντιτίθενται (§11). §12: μετὰ δὲ τῶν φίλων αὐτῶν καὶ τῶν ἐπαναπαυομένων αὐτοῖς συνετήρησαν αὐτοῖς φιλίαν, καὶ κατεκράτησαν τῶν βασιλειῶν τῶν ἐγγύς καὶ τῶν μακρὰν· καὶ ὅσοι ἤκουσαν τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐφοβοῦντο ἀπ' αὐτῶν· οἷς δ' ἂν βούλωνται βοηθεῖν καὶ βασιλεύειν, βασιλεύσουσιν· οὖς δ' ἂν βούλωνται μεθιστῶσιν· καὶ ὑψώθησαν σφόδρα. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἰουδαίων Ἰούδας Μακκαβαῖος, ἐπιχειρῶν νὰ ἀξιοποιήσῃ πρόσφατον νίκη του, στέλνει πρεσβείαν εἰς Ρώμην πρὸς σύναψιν φιλίας καὶ Συμμαχίας ὥστε νὰ ἀποτινάξουν τὸν ζυγὸν τῶν Σελευκιδῶν (§17 sqq.). Ἡ Συνθήκη συνήφθη καὶ οἱ ὅροι τῆς ἀναφέρονται ἐν συνεχείᾳ μὲ ρητὴ ἀπειλὴ πρὸς τὸν Βασιλέα Δημήτριον, τὸν Σελευκίδην (§§23-32).

## 17. Η.Π.Α.-Ε.Ε.-Ν.Α.Τ.Ο. Μορφές και περιορισμοί σχηματισμῶν Δυνάμεων ἐπὶ Κοσμοκρατορίας.

Οἱ δεύτερες κυρίως δυνάμεις ἀποδεκατίζονται ἀπὸ τὴν πρώτη. Οἱ κραταιώσεις ἢ συσπειρώσεις τῶν εἶναι ἰδιαίτερα ἐπικίνδυνες ὡς δυνάμει ἀνατρεπτικῆς τῆς μονοκρατορικῆς Τάξεως. Ἐὰν ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἑνωσις ἀκολουθήσῃ τὴν δυναμικὴν τροχιά πρὸς μετασχηματισμὸν τῆς εἰς ἰσχυρὴ ἐνότητα-ὑποκείμενο καθολικῆς πολιτικοῖστορικῆς δράσεως (ποῦ de facto σημαίνει ὑπὸ τις πραγματικῆς συνθήκης Γερμανικὴ Ἡγεμονία τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τάξεως καὶ στρατηγικὴ σύγκρουσι πρὸς τὴν Η.Π.Α.) τότε, ἐκτὸς περιπτώσεως θανασίμου Ἀμερικανικοῦ σφάλματος κρίσεως ἢ βουλήσεως (ποῦ φαίνεται τώρα πλέον ἀπίθανο), θὰ ἔχῃ τὴν τύχην τῆς Ἑλληνικῆς Συμμαχίας ἢ τῆς Ἀχαικῆς Συμπολιτείας. Εἶναι ὅμως εὐλογώτερον ὅτι ἡ Εὐρωπαϊκὴ ὀλοκλήρωσις δὲν θὰ συντελεσθῇ εἰς μορφὴν, ἔκτασι καὶ ἔντασι ἐπικίνδυνον, δεδομένης τῆς Ἀμερικανικῆς ἀντιπράξεως, καταστολῆς καὶ κολοβώσεως (παθητικῆς μὲν ὅσο τὸ πρᾶγμα εἶναι χαλαρὸν καὶ ἀνίσχυρον, ἐνεργητικωτάτης δὲ ἔὰν ἤθελε ποτὲ συσπειρωθῇ περὶ σκληρὸν κέντρο ἀποφάσεων ἰσχυρῆς δράσεως), ἀλλὰ καὶ ἐξ αἰτίας τῶν ἐγγενῶν κεντρόφυγων ροπῶν ἐντὸς τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ χώρου ποῦ ἡ οἰαδῆποτε ἀκόμη καὶ θεωρητικὴ ὀλοκλήρωσις, προεξεχόντως δὲ ἡ Γερμανικὴ ἐπικράτησις, γεννᾷ.

Ἡ παρακμὴ καὶ ἀποδόμησις τῆς Εὐρώπης ἐξ ἄλλου (ἰδίως τῆς ὀδηγητικῆς Δυτικῆς καὶ Κεντρικῆς), πρόδηλος εἰς τὸν πολιτιστικὸν τομέαν, ἀλλὰ καὶ στὸν οἰκονομικὸν καὶ κοινωνικοπολιτικόν, ἀφ' ἑνὸς μὲν διευκολύνει τὴν τάσιν ἐνοποιήσεως τῆς λόγῳ ἀποδυναμώσεως τῶν ἄλλως ἰσχυροτάτων ἐθνικῶν ἀντιδράσεων, ἀφ' ἑτέρου ὅμως καθιστᾷ πολλαπλῶς ἀδύναμον τὸ ὅποιο προκύπτον ὀλοκλήρωμα. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἱστορικὴ φάσις ἀποσυντίθεται. Βραχυπρόθεσμα μπορεῖ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἑνωσις νὰ συντηρηθῇ, καὶ ἡ σημασία τῆς ἴσως ἀκόμη νὰ τονισθῇ μετὰ τὴν Ἀμερικανικὴν Ἡγεμονικὴν ἔγκρισιν, ὡς ἔκφρασις καὶ διατήρησις τάξεως εἰς τὴν παλαιὰ Ἠπειρὸν καὶ ἐφ' ὅσον δὲν φαίνεται νὰ ἀναδύεται δυναμικὴ περιφερειακὴ ἐναλλακτικὴ δυναμικὴ, π.χ. εἰς τὰ Βαλκάνια, εὐνοϊκώτερη πρὸς τὴν Ὑπερδύναμιν: μάλιστα ἡ ἐνίσχυσις ἐνίοτε ἐκ μέρους τῆς Ἀμερικῆς τῆς Γερμανικῆς Εὐρώπης μπορεῖ ἀκριβῶς νὰ ὑποθάλη τις κεντρόφυγες τάσεις ἢ

μᾶλλον νὰ ἀποτελῆ ἔκφρασι ἐπιτυχέστατου containment δι' ἀντιπρόσωπου: ἔλεγχος τῆς Εὐρώπης διὰ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Γερμανίας δι' ὅλης τῆς Εὐρώπης. Οἱ Η.Π.Α. ἔχουν πάντως δείξει καὶ τέτοιες διαθέσεις πρὸς τὴν Γερμανία. Ὅπως ἐπίσης καὶ ἔχουν διακηρύξει τὸ συμφέρον τους στὴν ἐπέκτασι τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως ἐφ' ὅλης τῆς γεωγραφικῆς Ἠπείρου. Ἐπιμένουν, χαρακτηριστικώτατα, στὴν συμπερίληψι τῆς Τουρκίας ἐντὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς ὀλοκληρώσεως.

*Μεσοπρόθεσμα* ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωσις δυνατὸν νὰ ἐξακολουθῆ νὰ ὑπάρχη ὡς χαλαρὴ ἢ διαβαθμισμένη ὀργάνωσις, σχεδὸν Ἀμφικτυονικοῦ τύπου, μὲ ταυτότητα διαλελυμένη καὶ ἀβεβαία δυνατότητα παρεμβάσεως. Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ μπορεῖ μάλιστα νὰ συνδεθῆ τότε πρὸς τὴν Εὐρώπη, εἰς ἓνα εἶδος πολιτικοοικονομικοῦ NATO· εἴτε τὸ NATO μετεξελισσόμενο μπορεῖ νὰ περιλάβῃ πολλὰς ἀπὸ τὰς ἐπιδιωκόμενες μὴ οἰκονομικὰς λειτουργίας τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως ἀχρηστεῦον πρακτικὰ αὐτήν ὡς πρὸς ὅ,τιδήποτε ἄλλο πλὴν ἐλευθέρας ἀγορᾶς· εἴτε εὐρύτερες δομὲς συνεργασίας δυνατὸν νὰ θεσμοθετηθοῦν (ὅπως συζητεῖται) συγκεκριμένης πάντως λειτουργικότητος καὶ πάντοτε ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῆς Κυριάρχου Δυνάμεως. Τὸ πιθανώτερον εἶναι ὅτι ἡ εὐρεία, ἀσπόνδυλη, ἀσυνάρπαστος καὶ ἄρα ἀσθενὴς Εὐρωπαϊκὴ ὀλοκλήρωσις θὰ ἀποτελέσῃ προβαθμίδα Ἀτλαντικῆς ὀλοκληρώσεως ὑπὸ τὴν Ἠγεμονίαν τῶν Η.Π.Α., καὶ αὐτὴ προανάκρουσμα Οἰκουμενικῆς Ἀμερικανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Τελικὰ καὶ μακροπρόθεσμα, ἡ ἀληθὴς οἰκουμενικὴ Ἠγεμονία τῶν Η.Π.Α. ἀποβαίνει ἀντιφατικὴ πρὸς τέτοιους σχηματισμούς, εἰ μὴ μόνον ἐὰν αὐτοὶ εἶναι διακοσμητικῆς εἰς τὴν οὐσίαν σημασίας ἢ ἐξυπηρετοῦν συγκεκριμένους σκοποὺς τῆς Κυριάρχου Δυνάμεως. Τὸ νόημα τοῦ ὅλου προβλήματος ἐξευρέσεως νέων στρατηγικῶν στόχων τοῦ NATO ἔγκειται ἀκριβῶς εἰς τὸ τελευταῖον ἐνδεχόμενο: τὸ μελλοντικὸ δόγμα τῆς Συμμαχίας θὰ συγκροτηθῆ ὀριστικὰ ὅταν ἀποκρυσταλλωθῆ εἰς τὰς Η.Π.Α. ἡ πλήρης καὶ ὀλοκληρωμένη συνείδησις τῆς Κοσμοκρατορικῆς τῶν πραγματικότητος καὶ τοῦ φυσικοῦ ρόλου ποὺ ἐκπηγάζει, καὶ τῶν ἀναγκαίων συνεπειῶν ποὺ ἀπορρέουν, ἀπὸ τὴν πραγματικότητά αὐτή. Ἔτσι θὰ καθορισθῆ καὶ τὸ ποῖοι καὶ πῶς θὰ συμμετέχουν εἰς τὴν «Συμ-

μαχία», καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ διάρχεια ζωῆς τῆς, ὑψιτόνου ἢ χαμηλοτόνου κατὰ τὶς ἀπαιτήσεις τοῦ ἐκάστοτε καιροῦ καὶ τὶς ἀνάγκες τῶν ἐπικρατουσῶν συνθηκῶν.

### 18. Μονοκρατορία καὶ φυσικὴ ἱεραρχία κατ' ἀξίαν τῶν περιφερειακῶν παραγόντων.

Ἡ ἐπιβαλλόμενη ἐξ αὐτοῦ τοῦ συμφέροντός τῆς συνοικειώσις τῆς Κοσμοκρατείας πρὸς τὶς ἡγεμονευόμενες Δυνάμεις (κατὰ ἀντικειμενικῶς ἰσχύοντα περιφερειακὰ ὑποπεδία ὅπως καὶ χωριστὰ ἐκάστης ἐξ αὐτῶν) διανοίγει εὐρεῖες προοπτικὲς δημιουργικῆς δράσεως εἰς τὶς δυναμικώτερες ἐκ τῶν Δυνάμεων αὐτῶν, ἐφ' ὅσον δὲν εὐρίσκονται εἰς ἰσχὺν δυνητικῆς ἀπειλῆς κατὰ τῆς Ἡγεμονίας. Ἡ Μονοκρατορία εὐνοεῖ ἱεραρχήσεις κατ' ἀξίαν τῶν ὑποτεταγμένων Δυνάμεων εἰς φυσικὸ σύστημα ἐπιρροῶν. Ἀντιθέτως τὸ σύστημα Ἰσορροπίας τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἰδιαίτερα Δυνάμεων ἐκώλυε τὴν κατάληψιν τῶν φυσικῶν θέσεων ὑπὸ τῶν διαγωνιζομένων ὑφειμένων Δυνάμεων καὶ ἢ διαιώνιζε τεχνητὲς δομὲς μεταξύ των ἢ ἀνανέωνε τεχνητότατα διὰ τεχνητότητος καταλληλοτέρας ἀνὰ περίστασι πρὸς τὶς μεταβαλλόμενες σχέσεις τῶν κυριαρχουσῶν ὀλίγων Δυνάμεων. Ἡ Φυσικὴ Μονοκρατορία ἐκτρέφει φυσικὴ ἱεραρχία, καὶ ἐπομένως εὐνοεῖ κατ' ἀρχὴν τὴν διάρθρωσιν τῶν τοπικῶν πεδίων σύμφωνα μὲ τὴν σχετικὴ ἰσχύ τῶν ἴδιων τῶν τοπικῶν Δυνάμεων· παρέχει συνεπῶς χῶρον καὶ εἰς τοπικὲς ἡγεμονίες τῶν ἀξιωτέρων.

Ὅταν, γενικώτερα, τὸ πολύπολο μιᾶς γνησίας ἀριστοκρατίας (μὲ τὴν ἀρχαϊκὴ ἔννοια) ἐκφυλισθῆ εἰς ὀλιγαρχικὴ ἀνικανότητα, ρεαλιστικὴ συνολικὴ λύσις εἶναι ἡ συγκεντρωτικὴ ἐξυγίανσις καὶ ἀναγέννησις τοῦ ὅλου σώματος εἰς νέον ὄργανισμὸν μὲ τὴν ἐπιβολὴν συνθηκῶν φυσικοῦ ἀνταγωνισμοῦ. Ρόλο εἰς τὴν ἀναμόρφωσιν αὐτῆ τοῦ νοσοῦντος ἢ θνήσκοντος πεδίου ὑπὸ τὴν Μοναρχία τῆς κρατιστευούσης Δυνάμεως θὰ παίξουν ὅλα τὰ μέρη πλέον τῆς παγκοσμίου συσ-

σωματώσεως κατ' ἀναλογίαν τῆς ἀξίας των. Ἡ ἰσχὺς τῆς ἀξίας ποὺ δύναται νὰ δράσῃ ἀποτελεσματικὰ μπορεῖ νὰ ποικίλλῃ κατὰ τὴν φύσιν της: πολιτιστικοί, γεωπολιτικοί, ἔθνηκοί, οἰκονομικοί, κοινωνικοί, στρατιωτικοί, δημογραφικοὶ παράγοντες συναποτελοῦν τὴν πλοκὴ τοῦ δυναμικοῦ πολιτικοῖστορικοῦ πεδίου. Ὅλες οἱ δραστηκὲς αὐτὲς παράμετροι ἐνεργοῦν ἐλευθέρως καὶ ἀνταγωνιστικὰ κατὰ τὸν φυσικὸ νόμο.

### 19. Νόμοι Οἰκουμενικῆς Ἡγεμονίας.

Κατὰ τὸ μεσοδιάστημα ἀπὸ Ἡγεμονίας μέχρι ἐνιαίας Αὐτοκρατορίας τοῦ οἰκουμενικοῦ χώρου ἡ ἐξασφάλις τοῦ ρόλου τῆς κυριάρχου δυνάμεως ἀπαιτεῖ θεμελιωδῶς:

- 1) Τὴν ἀνεξάρτητο καὶ κεχωρισμένην δρᾶσι τῶν διαφόρων Δυνάμεων δευτέρας τάξεως.
- 2) Τὴν τήρησι ἀποφασιστικῆς ἀποστάσεως ἀπὸ τὴν δευτερεύουσα, ἢ ἀπὸ τίς δευτερεύουσες μεγάλες Δυνάμεις (ἡ κριτικὴ ἀπόστασις ἀσφαλείας ποικίλλει διὰ τοὺς διαφόρους παράγοντες· πρέπει νὰ εἶναι π.χ. κατὰ πολὺ μεγαλύτερη ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἰσχύ, μεγάλη ἐπίσης εἰς τὸν οἰκονομικὸ ἔλεγχο καὶ δυναμισμό, μεγίστη εἰς τὸν γνωστικὸν τομέα, ἐνῶ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπηρεασθῇ ἄμεσα εἰς τὸν χῶρο τῶν γεωπολιτικῶν συνιστωσῶν). Καὶ
- 3) Τὴν συγκρότησι πολιτιστικῆς κοινῆς, ἀπαραίτητο ὑποδομῆ ἀποτελεσματικῆς ὀργανικοποιήσεως τοῦ ὅλου πεδίου.

Ἡ συνθήκη (3) ἐπιβάλλει γιὰ τίς πολιτιστικὲς παραμέτρους τῶν Δυνάμεων ἀποκλειστικά, ἀκώλυτο ἀλληλοπεριχώρησι καὶ ἀλληλοπερατότητα, ἐνῶ γιὰ τίς ἄλλες ἰσχύει βάσει τῶν συνθηκῶν (1) καὶ (2) ὁ κοινὸς νόμος κεχωρισμένης λειτουργικότητος τῶν δευτερευουσῶν Δυνάμεων, εἰ μὴ ἐντὸς συγκροτήσεων ἡγεμονευομένων ἢ ἐλεγχομένων ὑπὸ τῆς Κυριάρχου Δυνάμεως, ποὺ καὶ αὐτὲς ἀποτελοῦν ἀναχρονιστικὰ κατάλοιπα τῆς λογικῆς τῶν ἐποχῶν Ἰσορροπίας καὶ ἔτσι τείνουν μεσοπρόθεσμα νὰ ἐξαφανισθοῦν.

## 20. Τὸ Ἑλληνικὸ Ζήτημα: ἀπὸ τὴν Μεγάλῃ Ἰδέᾳ εἰς τὴν Ἀσήμαντῃ Πραγματικότητι.

Ἡ βαθυτάτη παροῦσα κρίσις τῆς Ἑλλάδος («κριτικὴ» καὶ τῆς χαλεπωτάτης νόσου τὴν ὁποία διέρχεται ἡ κοινωνία μας) ἔχει ἐξουθενώσει, καὶ ἐν πολλοῖς ἀχρηστεύσει τελείως, τὸ ἐθνικόν, κοινωνικόν, οἰκονομικόν, δημογραφικόν καὶ στρατιωτικόν δυναμικόν της. Ὁ ἀπελπιστικὸς ἐρασιτεχνισμὸς τῶν ἀρμοδίων φορέων καὶ ἡγεσιῶν της, τὸ συμπαρομαρτοῦν σύνδρομο τοῦ (ὑπερ)προστατευτισμοῦ ἐξ ἀδυναμίας, ἡ παντελῆς δηλαδὴ ἀπουσία βαθυγνώμονος ἐθνικῆς στρατηγικῆς καί, ἐπομένως, δυναμικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἀπεμάκρυνε τὴν χώρα ἀπὸ τοῦ νὰ δράξῃ τὴν μοναδικὴν στρατηγικὴν εὐκαιρίαν μακροϊστορικῆς ἀναβαθμίσεως τοῦ ρόλου καὶ λειτουργικότητός της πρὸς οἱ ἀναδιανομῆς τῶν σφαιρῶν ἐπιρροῆς, καθολικὰ καὶ εἰς τὴν περιοχὴν μας ἰδιαίτερος, ἀνέδειξαν μετὰ τὸ 1989. Ἡ κατάρρευσις τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως ὠδήγησε εἰς τὴν διάλυσι τῆς Νεορωσικῆς Αὐτοκρατορίας, ἀκριβῶς ὅπως ἡ κατάρρευσις τῆς Ὀθωμανικῆς καὶ Αὐστροουγγρικῆς Αὐτοκρατορίας ἐγέννησε πληθώρα νέων κρατῶν καὶ ἄλλο δυναμικὸν πεδίο, ἀλλαγὴν ἐδαφικῶν συνόρων καὶ ὁρίων ἐπιρροῶν. Ἡ Ἑλλὰς τότε ἐπενέβη ἀποφασιστικὰ εἰς τὴν σύνθεσι τοῦ δημιουργουμένου σκηنيκοῦ. Οἱ συνθήκες προεκάλουν καὶ τώρα εἰς ἀνάλογο δραστηκώτατο ρόλο πρὸς διαμόρφωσι νέων δομῶν καὶ συσχετισμῶν εἰς τὴν εὐρύτερη περιοχὴν μας, πρὸς πλεόν οἰκοδομοῦνται, ἐξ αἰτίας τῆς ἄφρονος ἀεργίας μας, χωρὶς τὴν συμμετοχὴν μας. Ἡ εὐκαιρία ἀπωλέσθη, ἡ μικρότης τῆς Ἑλλάδος διετηρήθη καὶ μαζὺ διεσώθη ἡ μικρὰ καθημερινὴ εὐθύνη τῶν μικρῶν ὑπευθύνων κολοσσιαίας ἱστορικῆς εὐθύνης.

Δὲν ἀπομένει πλέον παρὰ ὁ πολιτιστικὸς παράγων, ἡ πνευματικὴ σπάθη τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὀλοκληρουμένου εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν. Καὶ εἰς μὲν τὴν μέλλουσα διαμόρφωσι τῆς πολιτιστικῆς κοινῆς γιὰ τὴν νέα Ἱστορικὴ φάσι πρὸς μόλις ἄρχισε, ὁ Ἑλληνισμὸς ὡς πνευματικὴ πραγματικότης καὶ τελείωσις ἔχει ὅλα τὰ ἐφόδια νὰ ἀποτελέσῃ κύριον συντελεστήν ὡς πρὸς ὅμως τὸν ρόλον τῆς Ἑλλάδος κατὰ αὐτὸ τὸ ἔσχατον καὶ μέγιστον πλεονέκτημα, οἱ προοπτικὲς εἶναι ἐξαιρετικὰ δυσσίωνες, καθὼς τὸ πνεῦμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ πνέει τὰ λείψια εἰς τὴν

Ἑλλάδα, ἂν δὲν ἐξέπνευσε, πνιγόμενο ὑπὸ ἀσφυκτικὸ κλοιὸ συντεταγμένης μετριότητος, ἢ μᾶλλον ἀπεριγράπτου ὀλιγότητος, ἢ ὁποῖα καλύπτει τὴν καλλιεργούμενη ἀπονεκρωτικὴ ἔλλειψι ἀξιοκρατικῆς ἀνταγωνιστικότητος ὑπὸ ψευδεπίγραφο ἀπαίτησι ὁμοιοῖας: ἓνας φαῦλος κύκλος συντηρούμενης ἀνεπαρκειᾶς. Ἡ Ἑλληνικὴ διασπορά, δρῶσα μὲ τὴν φυσικώτερη λογικὴ τῶν κοινοτήτων ἐν μέσῳ συνθηκῶν προκλήσεως, μπορεῖ νὰ συνεργήσῃ καταλυτικὰ εἰς τὴν ἀναγέννησι τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν γενέτειρά του μητρόπολι, ἀρκεῖ νὰ μὴ ἀναπαράγῃ (ὅπως ἐν πολλοῖς κάνει) τὴν ἀγκυλωτικὴ νοοτροπία καὶ ἀνεπιτυχῆ θεσμολογία τῆς Νεοελληνικῆς Ἑστίας ὑπὸ τὴν πρόφασι ἐθνικῆς ἐνότητος. Ὁ ρόλος π.χ. τῆς Ὁμογένειας εἰς τὴν Ἀμερικὴ θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι καίριος, ὅπως, βεβαίως, μείζων θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ συμβολὴ τοῦ Κυπριακοῦ Κέντρου, ἂν δὲν εἶχαν καὶ αὐτὰ ἐμπλακῆ εἰς τὴν πυθεδῶνα τῆς Νεοελληνικῆς κρίσεως, τὴν ὁποῖα ἡ Ἑλλαδικὴ Ἑστία κατὰ νέμεσιν ἐξάγει.

Τὸ Νεοελληνικὸ Κράτος δὲν ἀντεπεξῆλθε στὸ ρόλο του ὡς δυναμερὸς φορεὺς Ἑλληνισμοῦ καὶ Ὁρθοδοξίας καὶ κατὰ συνέπεια δὲν ἀπετέλεσε ἀξιοσέβαστη πολιτικοῖστορικὴ ὄντοτητα ἀξίων ἐμβλειῶν. Ὁ Νεοελληνισμὸς ὁ ἴδιος νοσεῖ συστατικὴ κρίσι ταυτότητος, τὰ ἔσχατα πάσχων ἀνερμάτιστος καὶ ἀπόβλητος. Ἡ Ἐκκλησία καὶ πάλιν θὰ μποροῦσε νὰ προσφέρῃ σωτήριο καταφυγὴ καὶ τόνωσι, ἀλλὰ ἐμφανίζεται πλέον ὡς μέρος τῆς Νεοελληνικῆς θλιβερῆς ταραχῆς καὶ ἐπαισχύντου ἀδυναμίας. Μείζονα πρεσβυγενῆ Κέντρα Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας βούλονται (ὡς ἔδει) νὰ ἀρθρώσουν Οἰκουμενικὸ Λόγο ἐγκύμονα κοσμικῆς καὶ ἀποκεκαλυμμένης Ἀληθείας, ἀλλ' ἀδυνατοῦν καὶ ἀστοχοῦν ἐπικινδύνως παρεκκλίνοντα, τοῦ ζῶντος Πνεύματος μὴ τελεσιουργοῦντος τὴν ἀπαράσκειον πρόθεσιν εἰς κατόρθωμα μεγέθους.

## 21. Ἡ Δυναμικὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἡ παροῦσα *inauguratio imperii*.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, μετὰ ἢ ἐρήμην τῆς Ἑλλάδος, τῆς Κύπρου, τῆς Διασπορᾶς καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Διοικήσεων, εἰς τὸν πνευματικὸ καθοριστικὸ χῶρο, ὁ δυναμικώτερος πολιτισμὸς τῆς Ἱστορίας καὶ ἡ δυναμικώτερη πραγμα-

τικότης τοῦ παρόντος συναντῶνται ἐκόντες ἄκοντες. Τὸ ἀρχαιοελληνικὸ πνεῦμα τῆς ἀκμαίας ἀνθήσεως, τῆς τελειώσεως καὶ τῆς ἀριστείας ἔχει ἐξ ἀντικειμένου πολλὰ νὰ προσφέρῃ εἰς νεαρόν, ἠβῶν ἔθνος προκλήσεων καὶ ὀριοβασιῶν καὶ ἀκραίων δυνατοτήτων, ἔθνος μάλιστα, τὶς Η.Π.Α., ἀχθὲν διὰ ραγδαίων προβάσεων εἰς παγκόσμιον Ἡγεμονίαν, ὅπου ἡ ἀνάγκη φυσικῆς δυνάμεως εἶναι μέγιστη. Ἡ ἀφόρητος Εὐρωπαϊκὴ τεχνητότης καὶ γηραιὰ μονομέρεια, ἡ ὁποία οὐδέποτε ὠλοκλήρωσε ὅ,τι ἄγγιξε, ἀποσυντίθεται, καὶ νέα φυσικώτερη τάξις ἀρμονίας καθολικῆς συνοικειώσεως τείνει νὰ συγκροτηθῇ κατὰ τὸν νόμον τῆς ἀγαθῆς Ἡσιοδείου ἔριδος καὶ τοῦ Ἡρακλειτείου ἀγῶνος —συνθῆκες εὐμενέστατες, ὄντως ἀπαραίτητες, Ἑλληνικῆς πνευματικῆς μεγαλύνσεως, προσφορᾶς καὶ ἐπιδράσεως. Ὁ πολιτισμὸς τῆς νέας Ἱστορικῆς Φάσεως μένει νὰ σχηματισθῇ καὶ προσδιορισθῇ κατὰ τὴν παροῦσα *inauguratio imperii*, τὴν δευτέρα οἰκουμενικὴ Ἡγεμονία εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Κόσμου μετὰ τὴν Ρωμαϊκὴν. Θὰ εἶναι πολιτισμὸς ἰσχυρῶν ἀξιών, ὑψηλῆς γνώσεως καὶ θρησκευτικῆς ὀλοκληρώσεως. Οἱ συνεισφορᾶς θὰ εἶναι κατ' ἰσχὺν ἀξίας, ἐφ' ὅσον ἡ Ἡγεμονικὴ Δύναμις ἐννοεῖ νὰ κρατήσῃ τὸν παγκόσμιον ρόλον της, δηλαδὴ αὐτὴν τὴν ἡγεμονία της. Ὁ Ἑλληνισμὸς ἔχει κάθε λόγον νὰ ἀποδυθῇ εἰς τὸν δημιουργικὸν πατέρα πόλεμον ἐν προσδοκίᾳ μεγίστων καὶ καλλίστων. Εἶναι ἐσχάτη ἀνοησία νὰ συνδεθῇ τώρα ἀπὸ ἄκριτον πεποιθήσιν συναφείας, καὶ ὑπερτάτη λιποψυχία νὰ προσκολληθῇ ἀπὸ φόβον δυνάμεως εἰς ἀλλότρια ἀπερχόμενα μορφώματα ἀγωνιζόμενα ὑπὲρ τῆς ἰδίας τῶν σωτηρίας. Τὸ μέλλον του εἶναι λαμπρὸ ἐάν ἔχῃ τὴν γνῶσιν καὶ τὴν πίστιν τοῦ πληρώματος τῆς ἀληθείας του, τὴν σθεναρὴν συνείδησιν τῆς αἰωνίου μοίρας του.

## Παράρτημα II

### Ρωμαϊκός και Ἀμερικανικός Κλασικισμός

[Εἰκ. 6-35]

Στὴν ἀρχὴ κάθε νέας ἐποχῆς τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας, σὰν ἀρχικὴ κινητήριος ὁρμὴ κάθε σημαντικῆς περιόδου μικρῆς ἢ μεγάλης, δρᾷ ὁ Ἀρχαῖος Κλασικισμός. Ὁ ἀρχαιοελληνικὸς Λόγος εἶναι ἡ μεγάλη κλεῖς τῆς πραγματικότητος, ἡ Ἀρχαιοελληνικὴ Νόησις τὸ ἐνεργὸ ὁμοίотυπο ἀπέικασμά της καὶ ἡ Ἀρχαιοελληνικὴ Ἀρμονία ἡ ἐσώτερη δομὴ της. Ὁ Ἀρχαιοελληνικὸς Νοῦς εἶναι ὁ νοῦς τοῦ ὄντος, ἡ ἀκριβεστάτη καὶ πολυδυναμωτάτη φανέρωσις τῆς οὐσίας του. Ὅταν ὑπὸ τὸν φόρτο τεχνητῶν διαρθρώσεων μία πολιτιστικὴ φάσις καταρρέει ἀδυνατουῦσα νὰ ἀνταποκριθῆ εἰς τὴν μεγασθενῆ Ἀνάγκη τῆς κοσμικῆς φύσεως καί, εἰδικώτερα, στὶς βαθεῖες ἀνάγκες τῆς ἀνθρωπίνης, τότε προστρέχει τὸ ἀπολλύμενο θνητὸ σπέρμα εἰς τὴν ἀέναο πηγὴ τῆς ζωῆς του, τὶς κοσμικὲς ρίζες τῆς ὑπάρξεώς του. Τὴν ἀπαιτουμένη ἔντασι δυναμικοῦ ἐστιασμένης ἐνεργείας παρέχει τότε ὁ Ἀρχαῖος Κλασικισμὸς ἀναγεννώμενος καὶ ζωοποιῶν. Τὸ φαινόμενο παρατηρεῖται κατὰ τὴν σύστασι τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, τὴν σύνταξι τοῦ Χριστιανικοῦ Δόγματος, τὴν πολιτιστικὴ διάρθρωσι τοῦ Ἰσλαμισμού μετὰ τὴν Ἀραβικὴ ἐξάπλωσι, τὴν Βυζαντινὴ Ἀναγέννησι, τὴν Εὐρωπαϊκὴ Λατινικὴ Ἀναγέννησι καὶ Τευτονικὴ Μεταρρύθμισι, τὴν Γαλλικὴ Ἐπανάστασι καὶ τὴν Γερμανικὴ Αὐτοσυνείδησι, τὴν Ἀμερικανικὴ τέλος Ἀνεξαρτησία καὶ Κοσμικὴ Ἀνακαίνισι.

Τὰ μέγιστα πολιτικοῖστορικὰ γεγονότα τῶν τελευταίων τεσσάρων χιλιετηρίδων εἶναι τὸ Ρωμαϊκὸ καὶ Ἀμερικανικὸ Imperium. Καὶ τὰ δύο ἐπέδειξαν μείζονα προσαρμοστικότητα πρὸς τὴν φυσικὴ τάξι τῶν πραγμάτων καὶ ὀξὺ συντονισμό πρὸς τὸ Ἀρχαῖο Κλασικόν. Ἡ ἠϋξημένη ἀφομοιωτικότης πρὸς τὸ τελευταῖο ἀλληλεξηρτάτο μὲ τὴν ἔντονη διευθετισιμότητα πρὸς τὴν πρώτη. Ἡ Ἐνοποίηση τῶν ἀντιστοίχων καθολικῶν πεδίων ἔδρασε στὴν περίπτωσι τῆς Ρωμαϊκῆς Ὁργανώσεως, καὶ θὰ δράσῃ στὴν περίπτωσι τοῦ Ἀμερικανικοῦ Πεπρωμένου (ἂν χαλαρωτικὲς τάσεις δὲν ἀποδυναμώσουν ἐκ τῶν ἔσω τὴν πορεία τοῦ ἱστορικοῦ γίγνεσθαι), καταλυτικὰ στὴν ἀνάδειξι τῶν ἰσχυροτέρων

σὲ κάθε τομέα παραγόντων, στήν ἰσχυροποίησι τῶν πόλων αὐτῶν διὰ τῆς ἀναγκαστικῆς διαπάλης ἀνταγωνισμοῦ ἐντὸς τοῦ κοινοῦ πλαισίου, καὶ τελικὰ στήν διαμόρφωσι μιᾶς νέας δημιουργικῆς ταυτότητος ὅπου κάθε παράμετρος συνεισφέρει κατὰ τὸ μέτρο τοῦ χαρακτῆρος τῆς οὐσίας καὶ ἀξίας της.

Ἡ ποίησις τοῦ Βιργιλίου ἀποτελεῖ ἰδεολογικοπολιτιστικὴ σύστασι Αὐτοκρατορίας πρὸ τῆς πολιτικοῖστορικῆς πραγματώσεώς της. Ἡ δημιουργία του, καὶ ἀμεσώτερα ἢ Αἰνειάς, συνάπτει τὴν Ρωμαϊκὴν Εἰμαρμένη μετὰ τὸ Ἑλληνικὸ Πνεῦμα καὶ ὀλοκληρώνει τὶς Λατινικὰς καὶ ἄλλας συνιστώσας τοῦ Ρωμαϊκοῦ μέσα στήν «κοινήν» τοῦ διευρυμένου ἈρχαιοἙλληνισμοῦ. Μέσα στήν χοάνη τοῦ Ρωμαϊκοῦ οἰκουμενικοῦ Imperium, τὴν συρροὴν καὶ ἀντιπαράθεσι ποικιλώτατων ροπῶν ἐντὸς κοινοῦ καθολικοῦ πλαισίου, ἡ συνείδησις τῆς ἀνάγκης μιᾶς νέας ἀρχῆς, μιᾶς Ἀνακαινίσεως τοῦ Κόσμου, ἀποκτοῦσε ὄλοεν περισσώτερη διαύγεια καὶ ἰσχύ. Ἡ ἀνάγκη ἐκζητοῦσε ἱκανοποίησι καὶ ἡ συνείδησις ἔγινε βεβαιότης ἐπιχειμένης νέας ἐνάρξεως τοῦ Μεγάλου Κοσμικοῦ Κύκλου. Ἡ πίστις στήν παλινόρθωσι τῶν πραγμάτων ἐνεδυναμοῦτο ὅσο ηὔξανετο ἡ ἔντασις τῶν ἀντιπαράθεσεων, ἡ φύσις τῶν ὁποίων ἢ ἴδια ἐθεμελίωνε τὴν πίστιν: μετὰ τοὺς Μιθριδάτειους πολέμους ὁ ἀνταγωνισμὸς ἦταν μόνον ἐμφύλιος· οἱ ἐξωτερικὰς ἀντιπαράθεσις ἔγιναν ὑποχρεωτικὰ ἐσωτερικὰς· τὸ διακυβευόμενον ἦταν ἡ βᾶσις, ὁ τρόπος καὶ τὸ πρόσωπον πὸν θὰ ὠργάνωνε εὐσταθέστερα τὴν μετατροπὴν τοῦ Ἡγεμονικοῦ Συστήματος εἰς Αὐτοκρατορικόν. Οἱ ἐξελίξεις προέβαιναν ἀμετάστρεπτες. Σὲ μιὰ ἀνάπαυλα τῶν βιαϊότατων διαδικασιῶν τελικῆς ἐπικρατήσεως μεταξὺ Ὀκταβιανοῦ καὶ Ἀντωνίου, ὁ Βιργίλιος φάλλει τὴν ἔκπαγλην 4ῃ Βουκολικῇ ᾠδῇ του (40 π.Χ.) περὶ τῶν ἐπιχειμένων Ἐσχάτων καὶ Πρώτων, περὶ κοσμικῆς Παλιγγενεσίας:

4        *Ultima Cumaei venit jam carminis aetas;*  
          *magnus ab integro saeculorum nascitur ordo.*  
          *Jam redit et Virgo; redeunt Saturnia regna;*  
          *jam nova progenies coelo demittitur alto.*  
          *Tu modo nascenti puero, quo ferrea primum*  
          *desinet, ac toto surget gens aurea mundo,*  
10        *casta, fave, Lucina: tuus jam regnat Apollo.*

(Ἐχει ἔλθῃ καὶ παρέρχεται ἡ τελευταία ἐποχὴ τῆς Μεγάλῃς Περιόδου κατὰ τὶς Ἑτρουσκικὲς προγνώσεις καὶ τοὺς Σιβύλλειους χρησμούς. Τὸ τέλος αὐτὸ τῆς Σιδήρειας Φάσεως ἐπιτροπεύει ὁ Ἀπόλλων. Ἡ Μεγάλῃ Τάξις τῶν Αἰώνων ἄρχεται ἐκ νέου ὁλόκληρος: ἐπίκειται ἡ Χρυσὴ Ἐποχὴ τῆς Βασιλείας τοῦ Κρόνου. Γεννῶμενος Παῖς σηματοδοτεῖ τὶς κοσμοϊστορικὲς αὐτὲς ἐξελίξεις).<sup>[1]</sup>

Εἷς Ζεὺς ἐν Οὐρανῶ, εἷς Κύριος ἐπὶ Γῆς.



**Εἰκ. 6.** Ἀποθέωσις τοῦ Αὐγούστου. Μεγάλο cameo, 9x8. Kunsthistorische Museum, Βιέννη. Ὁ Αὐγουστος ὡς Ζεὺς Νικητήριος στεφανοῦται ἐνῶ στηρίζεται σὲ σχῆπτρο μὲ τὸ δεξιὸ χεῖρ καὶ κρατεῖ κεραυνὸ ἢ μᾶλλον τὴν μαντικὴν ράβδον (lituus) γιὰ τοὺς οἰωνοὺς (auspicia) μὲ τὸ ἀριστερό. Φορεῖ ἱμάτιο στὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος. Παράκειται ἡ Ρώμη (ἢ ἡ Ἀθηνᾶ). Ὑπέρκειται ὁ ὠροσκόπος του, ὑπόκειται αὐτός. Ἡ σκηνὴ ἔχει ἐρμηνευθῆ ἱστορικά: ὁ Τιβέριος κατέρχεται τοῦ ἄρματος ποῦ ὀδηγεῖ ἡ Νίκη (πτερωτὴ) ἐπιστρέφων νικητὴς ἀπὸ τὴν Παννονία, ἐνῶ ὁ Γερμανικὸς ὄρθιος παρὰ τὴν Ρώμη ἀπολαμβάνει θριαμβικὲς τιμές (honores triumphales) ἢ σκηνὴ χρονολογεῖται στὸ 12 μ.Χ. Στὸ κάτω ἐπίπεδο τῆς εἰκόνας Ρωμαῖοι λεγεωνάριοι καὶ βοηθητικοὶ ἐγείρουν τὸ τρόπαιον τῆς νίκης τοῦ Τιβέριου (Suetonius, *Tiberius*, 20).

Σύμβολο τῆς ἐνοποιήσεως τοῦ χώρου ἀποτελεῖ ἡ θεοποίησις τοῦ Αὐγούστου, βιουμένη ἈρχαιοΕλληνικά (Εἰκ. 6). Σὲ νομίσματα ὁ θεοποιημένος Αὐγούστος κάθεται ἐμπρὸς ἀπὸ βωμό του, ὅπως τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν ἢ ἐπιγραφή ἀναφέρει: DIVUS AUGUSTUS-PATER, θεῖος Αὐγούστος-Πατὴρ (Εἰκ. 7-8). Ὁ πατὴρ τοῦ Αὐγούστου τὸν εἶδε σὲ ὄνειρο «μείζονα τοῦ κατ' ἄνθρωπον εἶδους, μὲ κεραυνὸ καὶ σκῆπτρο καὶ τὴν σκευὴ τοῦ Διὸς Βελτίστου Μέγιστου (*Iovis Optimi Maximi*) καὶ μὲ ἀκτινωτὸ [δηλαδὴ ἡλιακὸ] στέμμα» (Suetonius, *Augustus*, 94.6). Ἡ δρᾶσις τῆς Νέας Ἀρχῆς, τῆς Κοσμικῆς Ἀνακαινίσεως (*Renovatio Mundi*), εἶναι ἀγαθοεργός, σωστική. Ἐπὶ νομισμάτων μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ θεοποιημένου Τιβερίου ἀναγράφεται: CIVITATIBUS ASIAE RESTITUTIS, στίς παλινωρθωμένες πολιτεῖες τῆς Ἀσίας (Εἰκ. 9).

Ὁ τύπος τοῦ θεοποιημένου Αὐγούστου ὡς Κοσμοκράτορος ἐπὶ Γῆς ἀκολουθεῖ τὸ ἀρχέτυπο τοῦ Διὸς ὡς Παντοκράτορος τοῦ Κόσμου. Ὁ Θεὸς στὸ μεγαλεῖο τῆς παμβασιλείας του κάθεται σὲ κάποιο εἶδος θρόνου συχνὰ πεποικιλμένου καὶ ἐπιβλητικοῦ, κρατώντας συνήθως τὸν Κεραυνό, σκῆπτρο ἐξουσίας ἢ φιάλη σπονδῶν,<sup>[2]</sup> ἐνῶ συχνὰ ἐμφανίζεται καὶ ἀετὸς στὴν σύνθεσι. Ἀργότερα εἶναι γυμνὸς στὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος, μὲ τὸ ἱμάτιο καλύπτον τὸ κάτω. Μία μορφή αὐτοῦ τοῦ τύπου ἀντιπροσωπεύει τὸν Δία Λύκαιο καὶ παρίσταται σὲ νομίσματα τῆς πρώϊμου Ἀρκαδικῆς Συμπολιτείας ἀπὸ τὸ πρῶτο ἡμισυ τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνος (Εἰκ. 10). Στὴν παραλλαγή τοῦ μοναδικοῦ κάλλους Αἰτναίου νομίσματος (Εἰκ. 11), παράδειγμα ὑψίστης νομισματικῆς τέχνης ἀπὸ τὴν αὐτὴ περίοδο, ὁ Ζεὺς κρατεῖ κεραυνὸ καὶ σκῆπτρο, ἐνῶ ἀετὸς κάθεται στὴν κορυφὴ ἐλάτης· τὸ ἱμάτιο καλύπτει τὸν ἀριστερὸ ὤμο ὅπως στὸ Φειδιακὸ ἀριστούργημα. Ἐπρόκειτο γιὰ τὸ ἐπιχώριο λατρευτικὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς. Ὑπὸ Ἀρκαδικὴ ἐπίδρασι ἢ Ἡλῆσι υἱοθετεῖ τὸν τύπο τοῦ καθημένου Διὸς περὶ τὸ 450 π.Χ. (Εἰκ. 12) εἰς ἀντικατάστασι τοῦ παλαιότερου τύπου ὀρθίου γυμνοῦ Διὸς κραδαίνοντος τὸν κεραυνὸ (ἴσως ἀναπαριστῶντος τὸ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ ἀπὸ τὸν Ἀριστόνοο τοῦ 6ου αἰῶνος). Ὁ Φειδίας δημιουργεῖ τὸ περιβόητο χρυσελεφάντινο ἄγαλμα τοῦ Διὸς περὶ τὸ 435-430 π.Χ. υἱοθετώντας παραλλαγή τοῦ τύπου αὐτοῦ τοῦ Διὸς Λυκαίου: ὁ Ζεὺς καθήμενος σὲ μεγαλόπρεπο καὶ ἐξαιρετικὰ ἐπεξεργασμένο θρόνο κρατεῖ Νίκη στὴν δεξιὰ του χεῖρα, στηρίζει δὲ τὴν



**Εἰκ. 7.** Νόμισμα ἐποχῆς Τιβερίου. Ὁ Αὐγούστος μὲ σκῆπτρο καὶ ἀκτινωτὸ στέφανο (σύμβολο τοῦ Ἡλίου) ἔμπρὸς του βωμὸς γιὰ θυσίαι πρὸς αὐτόν.



**Εἰκ. 8.** Ὁ Θεῖος Αὐγούστος μὲ ἀκτινωτὸ στέμμα, ἀκόντιο ὡς σκῆπτρο καὶ μαντική ράβδο. Πρὸ αὐτοῦ βωμὸς. Ὀλόσωμα ἐνδεδυμένος ἐδῶ μὲ χιτῶνα καὶ ἱμάτιο. (Ἑλληνικὸς τρόπος πάντοτε στὶς ἀποθεώσεις).



**Εἰκ. 9.** Σεστέρτσιο τοῦ Τιβερίου. Ὁ Τιβέριος θεοποιημένος, στὸ σχῆμα τοῦ Φειδιακοῦ Διὸς κρατεῖ τὸ σκῆπτρο τοῦ κοσμοκράτορος καὶ φιάλη προσφορῶν κατὰ τὸ πρότυπο ἀπεικονίσεως θεῶν.



**Εἰκ. 10.** Τριώβολον τῆς Ἀρκαδικῆς Συνομοσπονδίας περὶ τὸ 480 π.Χ. Καθήμενος Ζεὺς μὲ σκῆπτρο στὴν ἀριστερὰ καὶ ἀετὸ στὴν δεξιὰ χεῖρα.



**Εἰκ. 11.** Τὸ 476 π.Χ. ὁ Ἴερωὺν ἐξεκένωσε τὴν Κατάνη ἀπὸ τὸν πληθυσμὸ τῆς (τὸν ὁποῖο μετέφερε στοὺς Λεοντίνους) ἐγκαθιστώντας εἰς αὐτὴ Συρακουσίους καὶ Πελοποννησίους. Ἡ πόλις μετωνομάσθη κατὰ τὴν νέα οἰκισί τῆς Αἴτνη. Τὸ ἐξαιρετικῆς τέχνης νόμισμα ἐκόπη αὐτὴν τὴν περίοδο, πιθανῶς περὶ τὸ 470 π.Χ., ἕως μίᾳ δεκαετία ἀργότερα.



**Εἰκ. 12.** Νόμισμα τῆς Ἥλιδος περὶ τὸ 450 π.Χ. Πρώτη ἐμφάνισις καθημένου Διὸς κρατοῦντος τὸν κεραυνὸν μὲ τὴν δεξιὰ ἐνῶ στηρίζει τὴν ἀριστερὴν σὲ σκῆπτρο καὶ ἀετὸς ὑπερίπταται τῆς δεξιᾶς του.



**Εἰκ. 13.** Μεγαρικὸ χαλκοῦν νόμισμα τῆς Αὐτοκρατορικῆς ἐποχῆς. Τὸ ἀτελὲς χρυσελεφάντινο ἄγαλμα τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς στὰ Μέγαρα παρεδίδετο ὅτι τὸ ἔκανε ὁ Θεόκοσμος σὲ συνεργασία μὲ τὸν Φειδία. Ὁ τύπος εἶναι τοῦ Φειδιακοῦ ἀρχετύπου. Τὸ ἔργο σταμάτησε λόγω τῆς ἐσχάτης ἐξαθλιώσεως τῶν Μεγάρων συνεπεῖα τοῦ ἐμπορικοῦ ἀποκλεισμοῦ ποὺ τοὺς ἐπέβαλε ἡ Ἀθήνα (Μεγαρικὸ Ψήφισμα) πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ Πελοποννησιακοῦ Πολέμου (Παυσανίας I, 40, 4).



**Εἰκ. 14.** Χαλκοῦν τοῦ Ἄργου ἐπὶ Σεπτιμίου Σευήρου.



**Εἰκ. 15.** Ὁ Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς παρήγγειλε καὶ ἐγκατέστησε στὸ ἱερὸ τοῦ Ἀπόλλωνος στὴν Δάφνη ἕνα ἰσομέγεθες ἀντίγραφο τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς (Ammianus Marcellinus XXII, 13, 1). Σειρὰ νομισμάτων ἐορτάζει τὸ γεγονός. Ἐνα ἐξ αὐτῶν ἀπεικονίζεται ἐδῶ.



**Εἰκ. 16.** Νόμισμα τῆς Ἀφροδισιάδος στὴν Καρία, Αὐτοκρατορικῆς Ἐποχῆς. Παριστᾷ τὸν Δία Σπάλαξο, κατ' ἐπιχώριον θεῖον ἐπίθετον.



*Είκ. 17. Νόμισμα Ἀλεξάνδρου Σευήρου με τὴν εἰκόνα τοῦ Διὸς Μειλιχίου (κατ' εὐφημισμὸν) = Iovī Ultorī, ὅπως ἀναγράφει ὁ τίτλος ἐπ' αὐτοῦ.*



*Είκ. 18. Νόμισμα χαλκοῦν τῆς Ἡλίδος, 137 μ.Χ.*



*Είκ. 18α. Νόμισμα Λακωνικόν, τοῦ Βασιλέως Ἄρεος.*

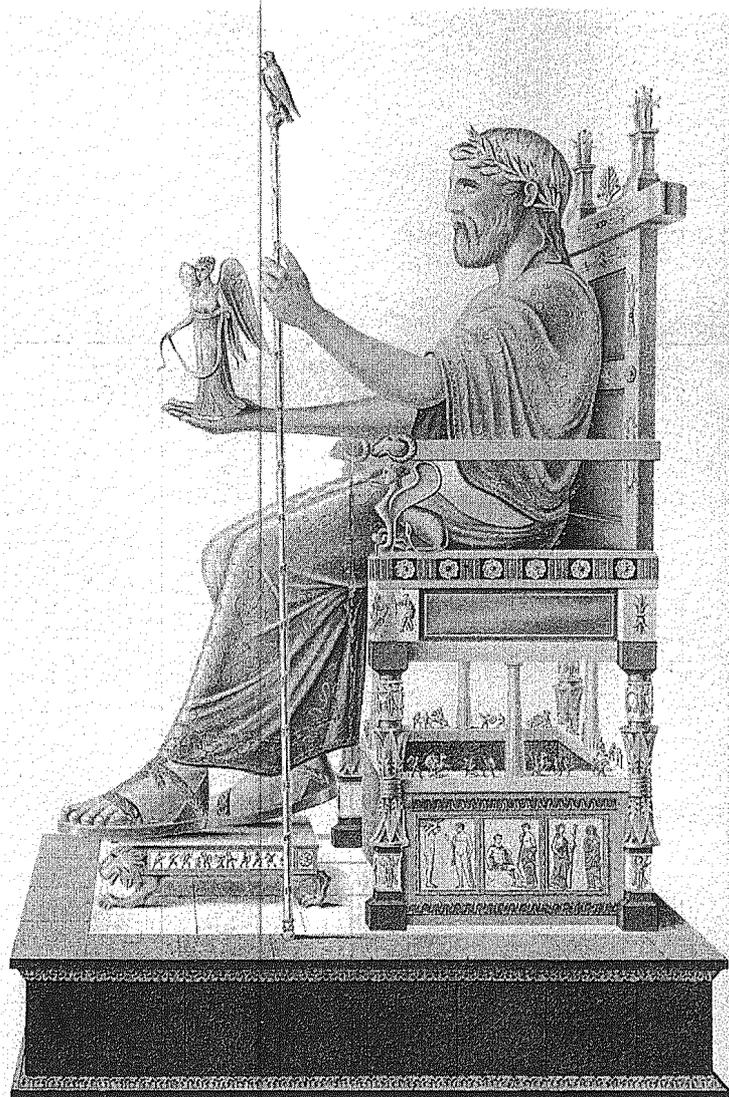


*Είκ. 20. Ἀλεξάνδρειο νόμισμα. Στοιχεῖα τοῦ Φειδιακοῦ τύπου ἐπικρατοῦν: τὸ ἀριστερὸ πόδι προβέβηκε τοῦ δεξιοῦ, ὁ θρόνος εἶναι ποικίλος καὶ ἐπιβλητικός, δύο Νίκες εἶναι τοποθετημένες ἐπὶ τῶν ἄκρων τοῦ θρόνου, καί, πρὸς συμβολικὴ πληρότητα, κεραυνὸς τίθεται ὑπὸ τὴν δεξιὰ χεῖρα.*



*Είκ. 19. Νόμισμα Μ. Ἀλεξάνδρου.*

ἀριστερά σὲ σκῆπτρο ἐπὶ τοῦ ὁποίου κάθεται ἀετός· τὸ ἱμάτιό του ἐπικαλύπτει τὸν ἀριστερὸ ὤμο. Ἀντίληφι τοῦ Φειδιακοῦ ἀρχετύπου σχηματίζομε ἀπὸ τὴν περιγραφή τοῦ Πausanias (V, 11) καὶ σειρά νομισματικῶν ἀποτυπώσεων (Εἰκ. 13, 14, 15, 16, 17, 18, 18α). Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος στὰ τετράδραχμά του ἐπανέρχεται στὸν προηγούμενο τύπο τῆς Ἀρκαδικῆς Συμπολιτείας (Εἰκ. 19), ἀλλὰ στὰ ἐκδοθέντα μετ' αὐτὸν ἐπ' ὀνόματί του ὁ Φειδιακὸς χαρακτήρ ἐπιβάλλεται ἰσχυρότερος (Εἰκ. 20). Μία (ὑποθετικὴ) ἀναπαράστασις ἐκ τῶν πλαγίων τοῦ Φειδιακοῦ ἔργου βοηθεῖ σὲ μία πρώτη προσέγγισι τοῦ ἐντυπωσιασμοῦ ποὺ προκάλεσε στὴν ἀρχαιότητα (Εἰκ. 21).



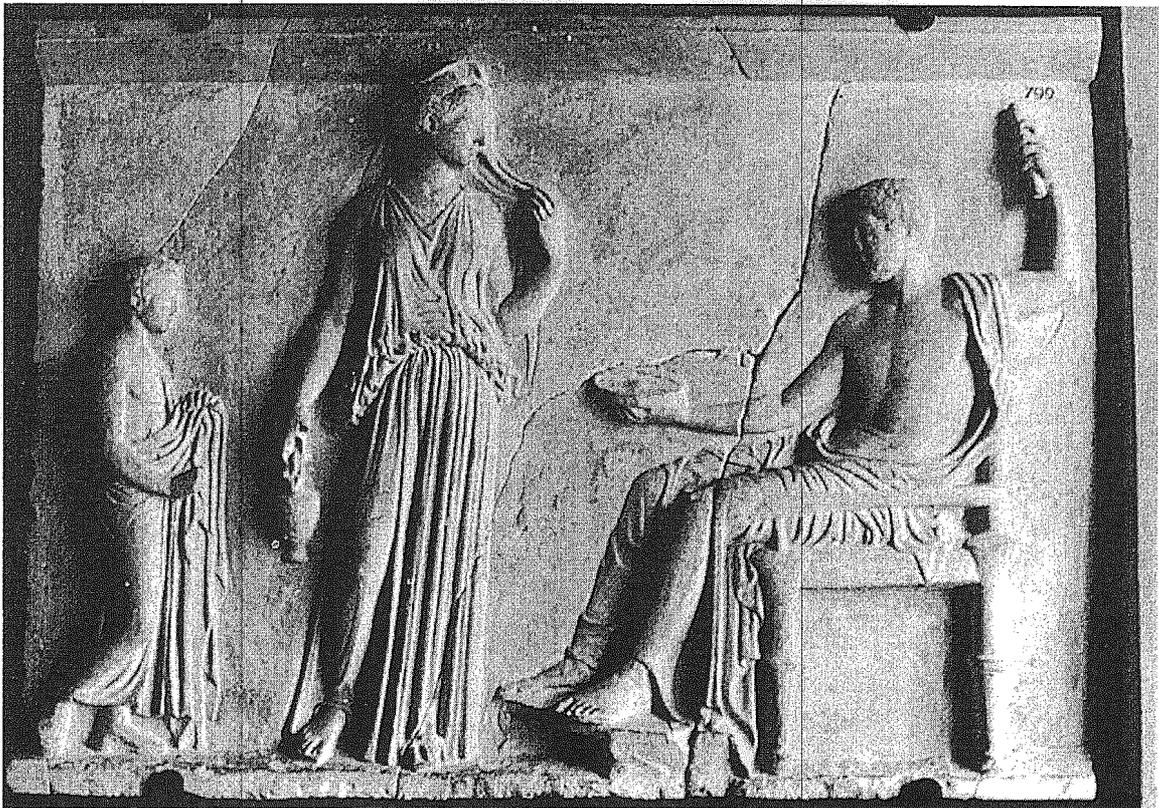
*Εἰκ. 21. Ἀναπαράστασις τοῦ ἀγάλματος τοῦ Διὸς τοῦ Φειδία.*

Ὁ Φειδίας λέγεται ὅτι ἐπεδίωξε νὰ ἐκφράσῃ τὸ Μεγαλεῖο Κυριότητος τοῦ Θεοῦ ὅπως ὁ Ὀμηρικὸς ἐπικὸς λόγος τὸ εἶχε συλλάβει καὶ διατυπώσῃ (A528-530):

Ἦ καὶ κυανέησιν ἐπ' ὄφρῦσι νεῦσε Κρονίων  
ἀμβρόσια δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνακτος  
κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο· μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὀλυμπον.

Ἡ ἀρχαία συνείδησις ἐθεώρει ὅτι ὁ Φειδίας εἶχε κατασπάση κάτι ἀπὸ θεότητα στὸ ἔργο του: cuius (sc. τοῦ Ὀλυμπίου Διός) pulchritudo adjecisse aliquid etiam receptae religioni videtur; adeo majestas operum deum aequavit (Quintilian, *Institutio Oratoria*, XII, 10, 9).

Ἡ ἐπίδρασις τοῦ Φειδιακοῦ ἀρχετύπου ἐπὶ τῆς εἰκονογραφίας ὄχι μόνον τοῦ Διὸς ἦταν ἰσχυρή (π.χ. **Εἰκ. 22**). Ἰδίως ὁ τύπος τοῦ Ἀσκληπιοῦ κατὰ τὸ λατρευτικὸ ἄγαλμά του στὴν Ἐπίδαυρο (ἔργο τοῦ Θρασυμήδους περὶ τὸ 375π.Χ.) εἶναι παραλλαγή τοῦ Ὀλυμπίου Διός, ἕνας Ζεὺς μαλακώτερος



**Εἰκ. 22.** Ἀσκληπιὸς καὶ Ὑγίεια (πιθανώτερον) ἢ Ζεὺς καὶ Ἥρα. (Πεντελικὸ μάρμαρο).  
Περὶ τὸ 420 π.Χ.

καὶ προσεχέστερος (ἰδέα παρέχουν οἱ **Εἰκ. 23, 24**). Τόση ὄντως ἦταν ἡ ἀναγνωριζόμενη ἐπιρροή, ὥστε παρεδίδετο ὅτι ὁ Θρασυμήδης ἦταν μαθητὴς ἢ βοηθὸς τοῦ Φειδίου, ἢ ὅτι ὁ Φειδίας ὁ ἴδιος ἐδημιούργησε τὸν Ἀσκληπιό.

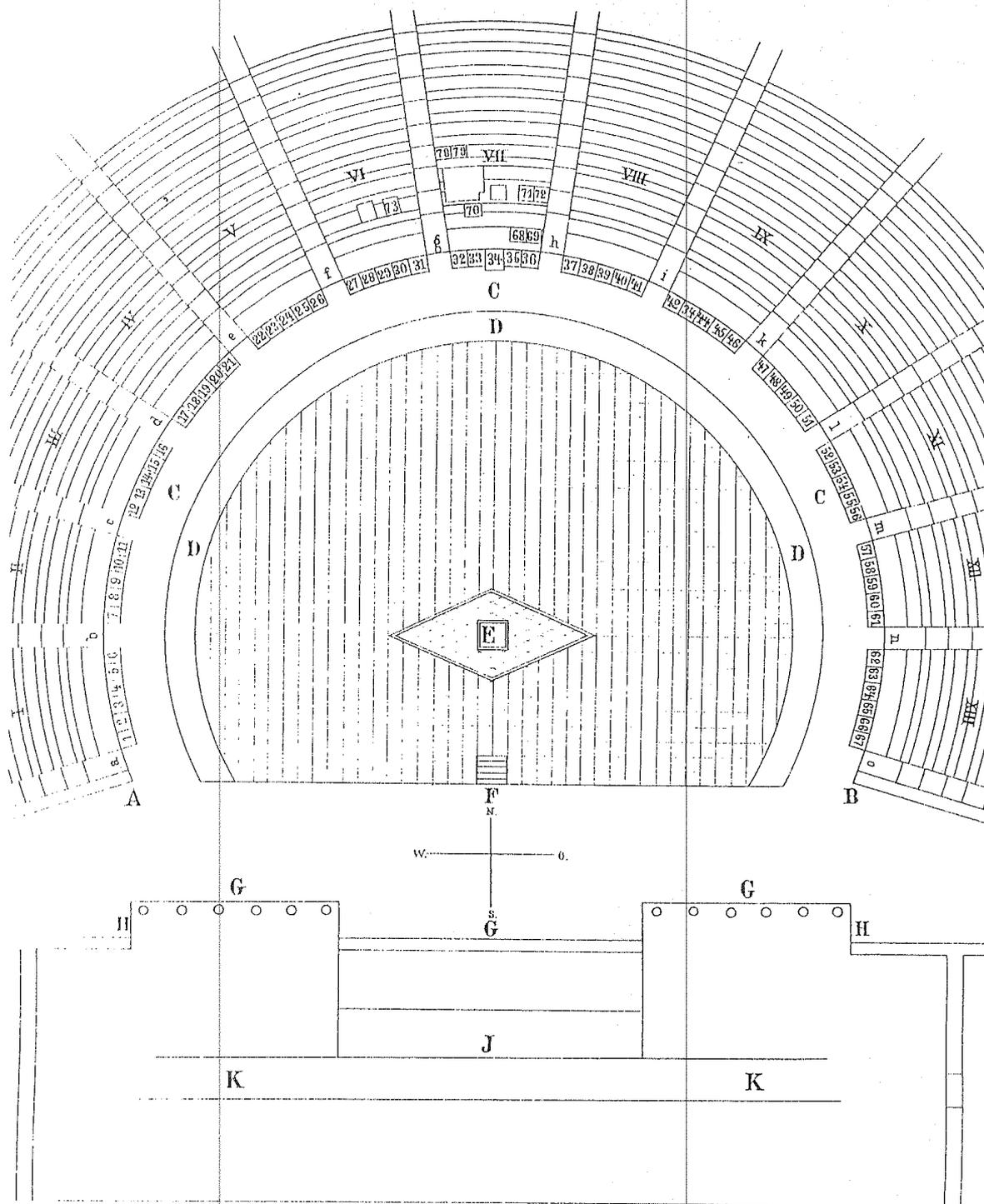


*Εικ. 24.* Ἐπιδάυριο νόμισμα ἀργυροῦν τῆς περιόδου (370-243 π.Χ.)

*Εικ. 23.* Ἀνάγλυφο στήν Ἐπίδαυρο ἀναπαριστῶν ἐλεύθερα τὸ λατρευτικὸ ἄγαλμα.

Ὁ ἀποθεωμένος Αὐγούστος (καὶ λοιποὶ Αὐτοκράτορες) ἔχει ἐκφρασθῆ διὰ τοῦ Διϊκοῦ ἀρχετύπου τῆς μεγάλης Παραδόσεως, ἰδίως κατὰ τὴν προσηνέστερη Ἀσκληπίειο ἀποφί του (Εἰκ. 6, 7, 8).

Ἡ ἐνοποίησης τῆς Οἰκουμένης ἐπιφέρει τελικὰ τὴν ἄρμονία τοῦ πεδίου, μετὰ τὶς ἀναγκαῖες διαδικασίες βιαίων καὶ μὴ διευθετήσεων ἀπαραιτήτων γιὰ νὰ ἀποκατασταθῆ ἡ φυσικὴ τάξις ἐντὸς τοῦ Ἡγεμονικοῦ Συστήματος μακρὰν τῶν ἐγγενῶν τεχνητοτήτων τοῦ προηγηθέντος Συστήματος Ἴσορροπίας. Συμβολικὴ ἔκφρασι τῆς ἄρμονίας καὶ τῆς εὐχαρίστου ἀποδοχῆς τῆς ἐκ μέρους τόσο τοῦ πολικοῦ κέντρου ὅσο καὶ τῶν μερικῶν κέντρων παρέχει ἡ συνθρήσκευσις τοῦ Δήμου τῶν Ἀθηναίων, τῆς Ρώμης καὶ τῶν μεταξὺ αὐτῶν Χαρίτων καὶ Ἀντιχαρίτων σὲ μίᾳ κοινῇ λατρεία (Εἰκ. 25).



Εἰκ. 25. Τὸ ἀρχαῖο θέατρο τοῦ Διονύσου στὴν Ἀθήνα. Τὶς θέσεις τῆς προεδρίας κατελάμβανε τὸ Ἱερατεῖο, κάθε μιᾶς φερούσης τὴν ἐπιγραφή τοῦ κατόχου τῆς Ἱερέως. Ἡ θέσις 63 ἀναγράφει:

ΙΕΡΕΩΣ ΔΗΜΟΥ ΚΑΙ ΧΑΡΙΤΩΝ ΚΑΙ ΡΩΜΗΣ

Ἡ κοινὴ λατρεία τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας, τοῦ Ρωμαϊκοῦ Imperium καὶ τοῦ μεταξὺ αὐτῶν εὐμενοῦς καὶ ἀγαστοῦ συνδυασμοῦ καὶ ἀναχαριτώσεως, καὶ τῶν τριῶν θεοποιημένων.

Τὴν γέννησι τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κράτους συνώδευε τὸ βίωμα ἐνὸς Νέου Κόσμου στὴν διαδικασία συγκροτήσεως καὶ αὐτοκαταφάσεώς του. Ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἡ εἴσοδός της στὴν κονίστρα τῆς ἱστορίας ὡς αὐτοτελοῦς Δυνάμεως συνεπήγετο τὴν ἀπαίτησι ἐλεύθερης καὶ φυσικῆς ἀναπτύξεως, μιᾶς γενικῆς ἀνακαινίσεως. Ὁ Emerson ἐξέφραζε τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ γιὰ τὴν ἐγκύμονα ἐποχή:

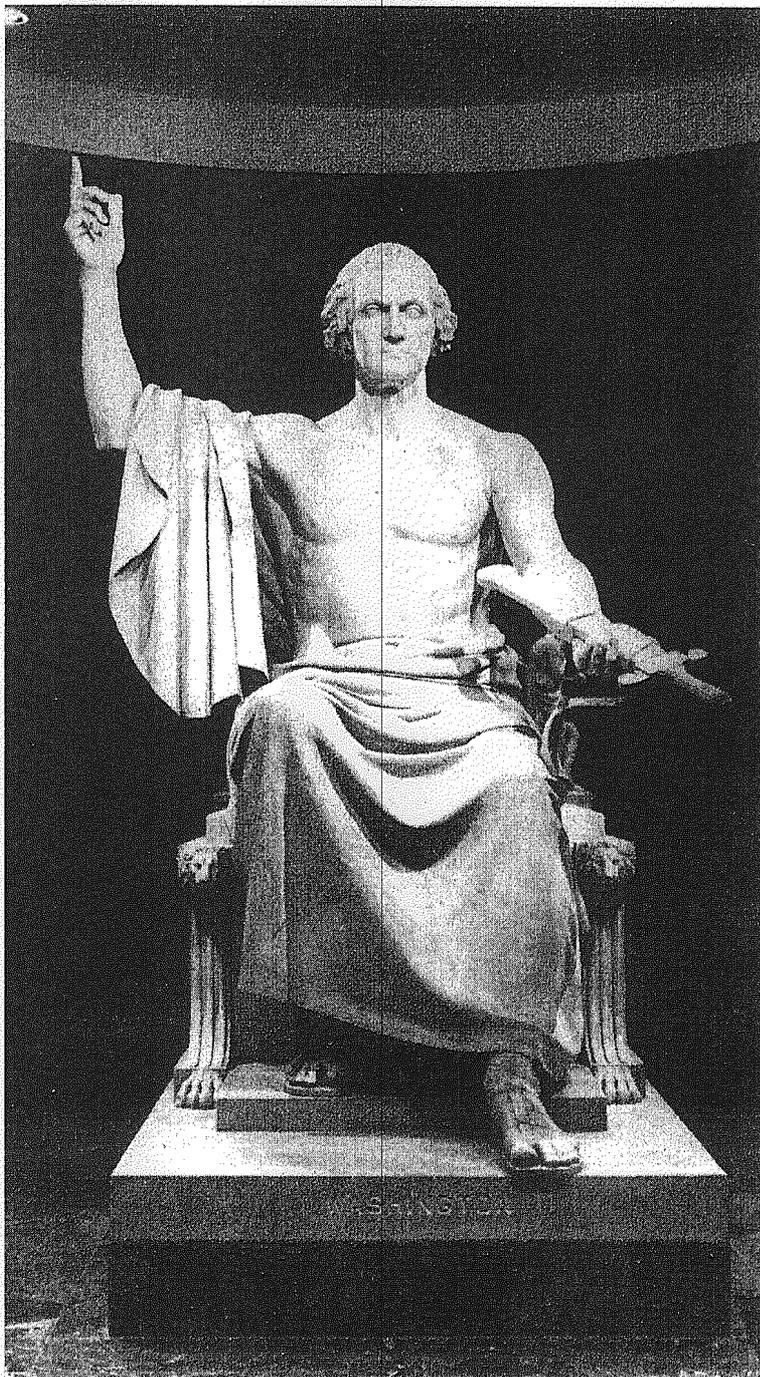
«Ἡ ἡμέρα τῆς ἐξαρτήσεώς μας, ἡ μακρὰ μαθητεία μας στὴν μάθησι ξένων χωρῶν, τελειώνει. Τὰ ἑκατομμύρια ποὺ γύρω μας ὄρμουν στὴν ζωὴ δὲν μποροῦν πάντα νὰ τρέφονται μὲ τὰ ἀπλᾶ ὑπολείματα ἀλλοτρίων θερισμῶν. Συμβάντα καὶ δράσεις ἀναφύονται ποὺ πρέπει νὰ ὑμνηθοῦν... Ὑπάρχουν δημιουργικοὶ τρόποι, ὑπάρχουν δημιουργικὲς πράξεις καὶ δημιουργικοὶ λόγοι... ὑποδηλωτικοὶ ὄχι κάποιας συνήθειας ἢ αὐθεντίας, ἀλλὰ ἀναβλύζοντες αὐθόρμητα ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν αἴσθησι τοῦ νοῦ γιὰ τὸ ἀγαθὸ καὶ τὸ καλόν».

Ἡ ἰδέα τῆς ἀνεξαρτησίας ἦταν πολιτιστικὴ ὅσο καὶ πολιτικὴ. Τὸν συνειδητὸ διαχωρισμὸ ἀπὸ τὰ Εὐρωπαϊκὰ πράγματα καὶ τὸ γηραῖο πλαίσιό τους ἐχαρακτήριζε ἀποφασιστικὴ καὶ αἰσιόδοξη διάθεσις Ἀμερικανισμοῦ. Τὸ δόγμα *Monroe* εἶχε διακηρυχθῆ στὸν πνευματικὸ τομέα πρὶν γίνῃ γεωπολιτικὴ στρατηγική.

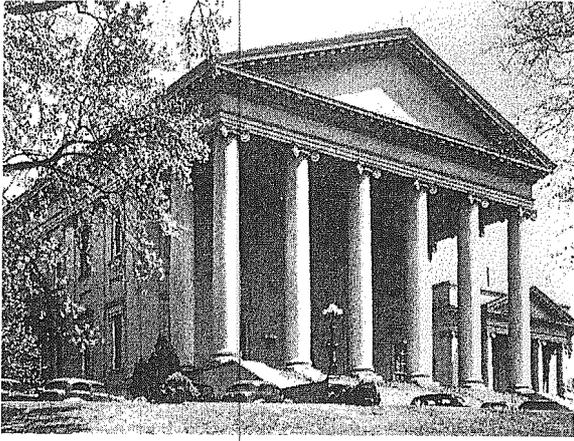
Κάθε ριζικὴ κίνησις ἐλευθερίας καὶ φυσικότητος ἐπιστρέφει στὴν πηγὴ τῆς Ἑλληνορωμαϊκῆς ἀρχαιότητος καὶ ἰδιαίτερα στὸν πυρῆνα τοῦ Ἑλληνικοῦ κλασικισμοῦ γιὰ νὰ ἀντλήσῃ ζωὴ, δύναμι καὶ ἀλήθεια — γιὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ἐξάρτησι καὶ νὰ ἐκφράσῃ τὸν ἑαυτὸ της. Ἡ γνησιότης καὶ ἰσχυροποιήσις κάθε ἐλευθερίας, ἡ φυσικὴ ἀνάδειξις τῆς ταυτότητός της, τονώνεται καὶ μεγαλύνεται ἀπὸ αὐτὴ τὴν κλασσικὴ τροπὴ. Ἡ ἐλευθερία χρειάζεται τὴν κλασσικότητα γιὰ νὰ συγκροτηθῇ καὶ γιὰ νὰ ἀποαποικιοποιηθῇ βαθειὰ καὶ συστηματικά. Αὐτὴ εἶναι ἡ σημασία τῆς Ἀμερικανικῆς «κλασσικῆς ἀναζωογονήσεως» (Classical Revival) κατὰ τὴν κριτικὴν περίοδο ἀναπτύξεως τοῦ νεαροῦ κράτους. Οἱ «Ἰδρυτικοὶ Πατέρες» (Founding Fathers) τῆς Ἀμερικανικῆς Πολιτείας, οἱ Washington καὶ Jefferson πρῶτοι μεταξὺ αὐτῶν, εἶχαν πλήρη ἐπίγνωσι

τοῦ νοήματος τῶν Ἐγκαινίων της (Inauguratio Reipublicae), καὶ ὠδήγησαν ἐνεργὰ τὸν ἀρχόμενο κλασσιισμό της.

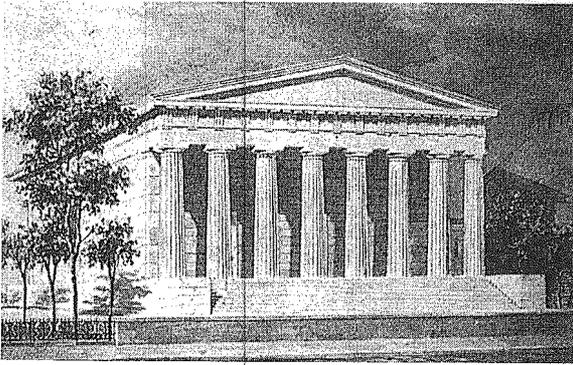
Σύμβολο ἐναργές τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κλασσιτισμοῦ εἶναι ὁ Γεώργιος Οὐάσιγκτων τοῦ Horatio Greenough, 1832-39 (Εἰκ. 26). Ὁ ἥρωας τῆς Ἀνεξαρτησίας, ἀληθῆς ἀρχηγέτης καὶ Pater Patriae θεοποιεῖται: ἡ ἀποθέωσίς του, ὅπως καὶ ἡ Ἀποθέωσις τοῦ Αὐγούστου στήν ἄλλη, Ρωμαϊκή, inauguratio, ἀκολουθεῖ τὸ ἀρχέτυπο τοῦ Φειδιακοῦ Διός.



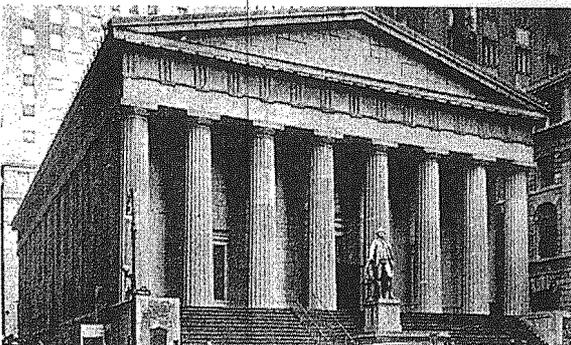
*Εἰκ. 26. Τὸ ἄγαλμα παρηγγέλθη ἀπὸ τὸ Κογκρέσσο. Τὸ κεφάλι-πορτραῖτο ἀνήκει στοὺς ὄρους τῆς παραγγελίας: ἔπρεπε τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου νὰ ἀκολουθοῦν τὴν μορφή τοῦ ἱδρυτοῦ ὅπως εἶχε ἀπεικονισθῆ στὸ ἄγαλμα τοῦ Houdon. Τὸ ἔργο τοῦ Greenough εἶναι κολοσσιαῖο: ἔχει ὕψος περὶ τὰ 4 m καὶ ζυγίζει 20 τόνους. Ἐτοποθετήθη ἀρχικὰ στήν Ροτόντα τοῦ Καπιτωλίου, καὶ τώρα εὐρίσκεται στὸ Smithsonian Institution.*



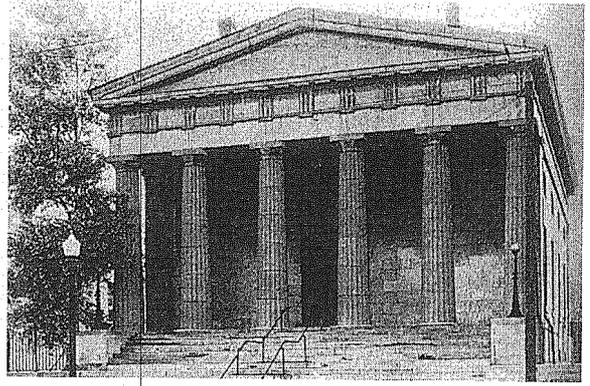
*Είκ. 27. Καπιτώλιο της Virginia στο Richmond (1798) μετά την απομάκρυνση των τροποποιήσεων που επέφερε ο κατασκευαστής S. Dobie στο αρχικό σχέδιο του Jefferson.*



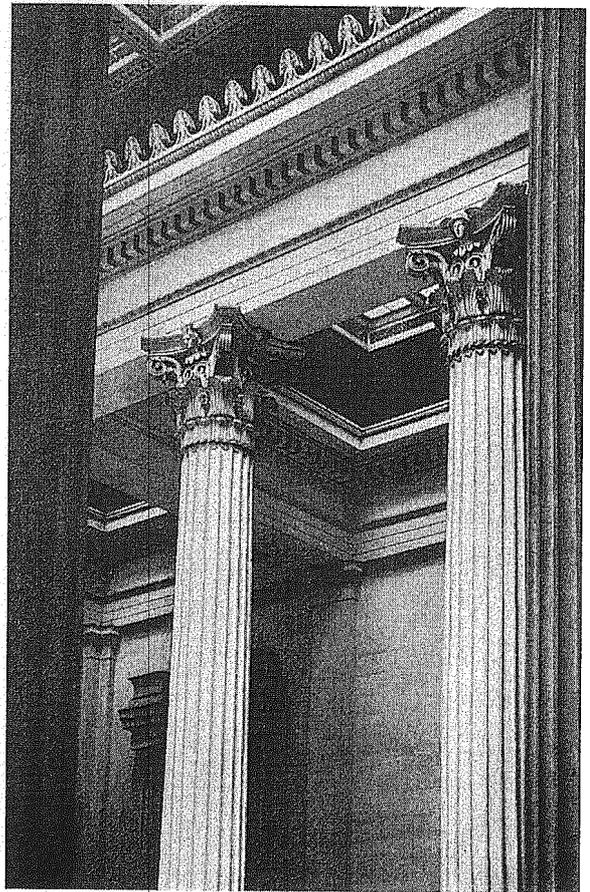
*Είκ. 28. Δεύτερη (Διαμερισματική) Τράπεζα των Η.Π.Α. (μετέπειτα Τελωνείο) στην Φιλαδέλφεια. Αρχιτέκτων William Strickland. 1818-24.*



*Είκ. 29. Τελωνείο (μετέπειτα Υποθησαυροφυλάκειο των Η.Π.Α. και Όμοσπονδιακό Κτίριο Έθνικης Μνήμης). Το Παρθενώνιο εξωτερικό είναι των Ithiel Town και Alexander Jackson Davis. 1834-42.*



*Είκ. 30. Παλαιά Διαμερισματική Τράπεζα των Η.Π.Α. (μετέπειτα Τελωνείο και έν συνεχεία ή έδρα της Ιστορικής Έταιρείας της έπαρχίας Erie). Erie, Pennsylvania. Αρχιτέκτων πιθανώτατα ο William Kelly (ίσως όμως ο Strickland). Έξάιρετες ανάλογιες. 1839.*

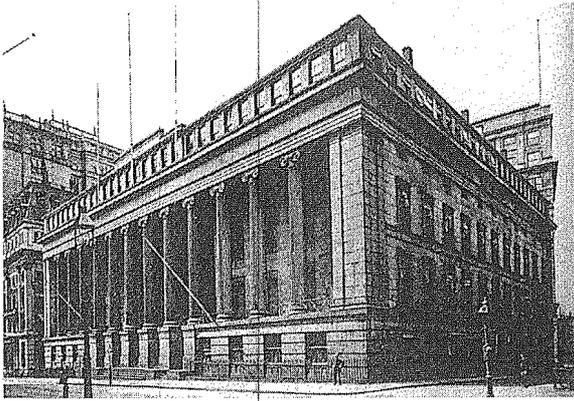


*Είκ. 31. Τελωνείο της Όρλεάνης. Έσωτερικό. Μαρμάρινη αίθουσα 128x84x58 ποδών. Αρχιτέκτων A.T. Wood. Το έργο άρχισε το 1849 και τελείωσε μετά τον Έμφύλιο.*

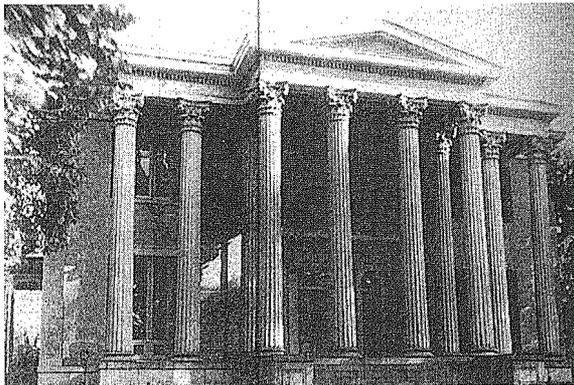
Ὁ Ἀμερικανικὸς Κλασικισμὸς εἶναι διάχυτος καὶ διαπεραστικός, συγκεκριμενοποιεῖται δὲ σὲ ἰδέες καὶ κατευθύνσεις. Μία χαρακτηριστικὴ ἰδέα τῶν Ἰδρυτικῶν Πατέρων εἶναι ἡ τῆς «φυσικῆς ἀριστοκρατίας». Μία κατεύθυνσις στὴν ὁποία μπορεῖ νὰ μελετηθῇ ἀναλυτικὰ, εἶναι ἡ «Ἑλληνικὴ Ἀναζωογόνησις» (Greek Revival) στὴν Ἀρχιτεκτονική.<sup>[3]</sup> Ἡ σημασία τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς στὴν ἀπτὴ αὐτοκατάφασι ἐνὸς νέου πνεύματος ἦταν ἀντιληπτὴ, ὅπως καὶ ὁ ρόλος τῆς στὴν αἰσθητοποίησι τῆς κατευθυντηρίου ἀντιλήψεως Κοσμικῆς ἁρμονίας. Ὁ N. Biddle ἐσημείωνε: «οἱ δύο μεγάλες ἀλήθειες στὸν Κόσμο εἶναι ἡ Βίβλος καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἀρχιτεκτονική».

Ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν προκλασικὴ περίοδο (ἀπὸ τὴν Ἐπανάστασι μέχρι τὸ 1820 περίπου) τῆς Ἑλληνικῆς Ἀναζωογονήσεως (1820-1850) εἶναι σαφὴς ἡ καθαρότης τοῦ Ἀμερικανικοῦ κλασικισμοῦ ἔναντι τῶν Εὐρωπαϊκῶν «διαλεκτικῶν» χαρακτήρων. Ὁ Jefferson διακρίνει πλήρως τὸ «κλασσικὸ ὕφος τῆς ἀρχαιότητος» ἀπὸ τὸν σύγχρονο Εὐρωπαϊκὸ κλασικισμό. Βασιζόμενος στὸν Ρωμαϊκὸ Ναὸ (Maison Carrée) τῆς Nimes στὴν Γαλλία δημιουργεῖ τὸ Καπιτώλιο τῆς Virginia στὸ Richmond σὰν ὑπόδειγμα τῆς Νέας Ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ Νέου Κράτους (Εἰκ. 27). Στὴν ἀκμὴ τοῦ ρεύματος, παράγονται ἔργα πλησιέστερα στὸ πνεῦμα τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχιτεκτονικῆς ἀπὸ τὰ προϊόντα τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἐθνικῶν κλασικισμῶν (Εἰκ. 28, 29, 30, 31), ὅπως καὶ ἐνδιαφέρουσες, πρωτότυπες συνθέσεις τῶν Ἑλληνικῶν στοιχείων (Εἰκ. 32, 33, 34, 35). Τὸ νέο κατὰ τὴν θεμελίωσι καὶ στερέωσι τῆς Ἀμερικανικῆς Πολιτείας ἦταν τὸ κλασσικόν· τὸ παλαιὸ ἦταν τὸ Εὐρωπαϊκὸ καὶ ἀποικιακόν. Ἐξ ἄλλου ἐγνώριζαν καλὰ αὐτοὶ ποὺ μὲ τὴν φρεσκάδα τῆς νεότητος ἀναζητοῦσαν νέους δρόμους αὐτοπραγματώσεως, ὅτι ὅλες οἱ δημιουργικοὶ ὁδοὶ διέρχονται ἀπὸ τὸ κλασσικόν. Ὅπως ὁ Thomas U. Walter εἶχε πεῖ τὸ 1841 σὲ μία διάλεξι του στὸ Ἰνστιτοῦτο Φράνκλιν:

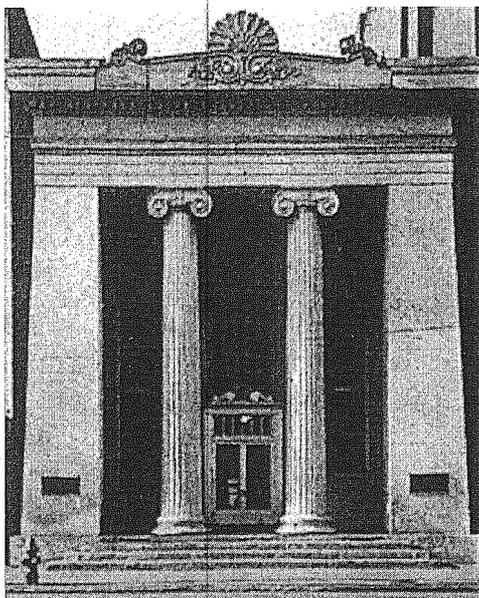
«Ἡ κοινὴ ἰδέα ὅτι τὸ νὰ σχεδιάσῃς ἓνα οἰκοδόμημα σύμφωνα μὲ τὸν Ἑλληνικὸν τρόπο δὲν εἶναι τίποτε παραπάνω ἀπὸ τὸ νὰ ἀντιγράψῃς ἓνα Ἑλληνικὸ οἰκοδόμημα, εἶναι πλήρως ἐσφαλμένη — οἱ ἴδιοι οἱ Ἕλληνες ποτὲ δὲν κατασκεύασαν δύο οἰκοδομήματα ὅμοια... Ἐὰν οἱ ἀρχιτέκτονες θὰ σκέπτονται



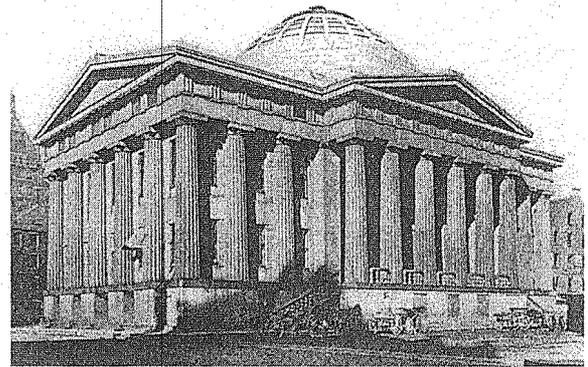
*Εἰκ. 33. Third Merchant's Exchange (μετέπειτα Τελωνεῖο). Ν. Ὑόρκη. Ἀρχιτέκτων Isaiah Rogers. Στὸ ἐσωτερικὸ οἱ χίονες εἶναι Κορινθιακοῦ ρυθμοῦ.*



*Εἰκ. 34. Οἶκος «Rattle and Snap», Ἐπαρχία Maury, Tennessee. Ἀρχιτέκτων George Polk. 1845.*



*Εἰκ. 35. Τράπεζα Louisville. Ἀρχιτέκτων Gideon Shryock, 1837.*



*Εἰκ. 32. Τελωνεῖο, Βοστώνη. Ἀρχιτέκτων Ammi B. Young. 1837-1847.*

συχνότερα ὅπως οἱ Ἕλληνες ἐσκέπτοντο μᾶλλον παρὰ νὰ κάνουν ὅ,τι οἱ Ἕλληνες ἔκαναν, ἢ Κιονικὴ Ἀρχιτεκτονικὴ μας θὰ κατακτήσῃ ὑψηλότερο βαθμὸ πρωτοτυπίας, καὶ ὁ χαρακτήρ καὶ ἐκφραστικότης της θὰ συμμορφωθῇ βαθμιαῖα πρὸς τὶς τοπικὲς συνθῆκες τῆς χώρας καὶ τὸ πολιτειακὸ πνεῦμα τῶν θεσμῶν της.»

Τὸ πνεῦμα τῆς Ἀνακαινίσεως καὶ τοῦ Νέου Κόσμου ποὺ ἐχαρακτήριζε τὴν Ἀμερικανικὴ Ἀνεξαρτησία ἀπέβη πλέον ἤδη ἡ νικητήρια κοσμοϊστορικὴ δυναμικὴ σὲ παγκόσμιο ἐπίπεδο. Ἐπέβαλε ἤδη τοὺς ἀπαραίτητους ὄρους Οἰκουμενικῆς Ἀνακαινίσεως μὲ τὴν σύστασι Παγκοσμίου Μονοπολικοῦ Συστήματος. Στὸ ἐνοποιημένο διεθνὲς πεδίο (ἔργο τῆς Ἡγεμονικῆς Δυνά-

μεως), ή αναγκαία συρροή και διαπλοκή όλων τῶν παντοειδῶν παραγόντων θά ἐπιφέρη τὴν ἀνακαίνισί των: ή κάθε πραγματικότης θά ὑποχρεωθῆ ἀγωνιζομένη σέ κοινή κονίστρα νά ἀποδώσῃ τὸ βέλτιστο καὶ μέγιστο τῆς δυνάμεως τῆς ἀξίας της, καὶ νά σφραγίσῃ ἀνάλογα μὲ τὴν δύναμί της τὸν χαρακτῆρα τῆς συνολικῆς Ἀνανεώσεως. Τὰ ἐγκαίνια τῆς Ἀμερικῆς τὸ 1776 ἔγιναν ἐγκαίνια τοῦ Κόσμου τὸ 1989. Τὸ νόημα τῆς Ἀμερικανικῆς Ἐπαναστάσεως ἀπεδείχθη μεγαλύτερο τῆς σημασίας τῆς Γαλλικῆς: εὐδῶθη κοσμοϊστορικά. Ἡ Εὐρώπη δὲν ἠδυνήθη νά ἀνανεωθῆ: ἤδη ἐκπνέει. Ὁ Κόσμος, ὑπὸ τὴν Ἀμερικανικὴ Ἡγεμονία, ἀναπνέει.

### Σημειώσεις

[1] Ὁ Lactantius (*Divinarum Institutionum*, VII, 24) ἐρμήνευσε τὰ τοῦ Παιδὸς στὸν Βιργίλιο ὡς Σιβύλλεια προφητεία περὶ τοῦ Χριστοῦ. Στὸν Λόγο τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου «ὃν ἔγραφε τῷ τῶν Ἀγίων Συλλόγῳ» ποὺ παραθέτει ὁ Εὐσέβιος δίδεται ἡ αὐτὴ ἐρμηνεία, καὶ παρέχεται μάλιστα μία ἐλεύθερη ἀπόδοσις τῆς Ὠδῆς (κεφ. 19). Ὁ Heyne διαμορφώνει ὡς ἑξῆς τὴν ἀπόδοσις εἰς ἑξάμετρα:

4. Ἦλυθε Κυμαίου μαντεύματος εἰς τέλος ὀμφή.  
 Οὗτος ἄρ' αἰῶνων ἱερὸς στίχος ὄρνυται ἡμῖν.  
 Ἦχει Παρθένος αὐτίς ἄγους' ἐρατὸν βασιλῆα.  
 Ἔνθεν ἔπειτα νέων πληθὺς ἀνδρῶν ἐφαάνθη.  
 Τὸν δὲ νεωστὶ πάϊν τεχθέντα, φασφόρε Μῆνη,  
 ἀντὶ σιδηρεῖης χρυσῆν γενεὴν ὀπάσαντα

10. Προσκύνει...

[2] Σὲ ἓνα ἔξοχο κρατῆρα ἀπὸ τὴν Γέλα (ζωγράφος Altamura) ὁ ἔνθρονος Ζεὺς κρατεῖ καὶ τὰ τρία σύμβολα: στὴν ἀριστερὴ χεῖρα ὑπάρχουν σκῆπτρο καὶ κεραυνός.

[3] Ὁ Ἀμερικανικὸς ἐγγενὴς ἰδεαλισμὸς εἶχε συγκινηθῆ καὶ ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸ ἀγῶνα Ἀνεξαρτησίας. Νεοοικιζόμενες πόλεις ὀνομάζονται Ἀθῆνα, Τροία, Ἰθάκη, Ὑψηλάντης. Ὁ Πρόεδρος Monroe περιλαμβάνει σὲ μῆνυμά του πρὸς τὸ Κογκρέσσο τὸ 1822 τὴν παρατήρησι ὅτι «ἡ μνεία τῆς Ἑλλάδος πληροῖ τὸν νοῦ μὲ τὰ ὑψηλότερα αἰσθήματα καὶ διεγείρει στὰ στήθη μας τὰ βέλτιστα συναισθήματα ποὺ ἡ ἀνθρωπότης μπορεῖ νά νοιώσῃ».

## Παράρτημα ΙΙΑ

### Τὸ Πόρισμα Roosevelt (1905)

Τὸ ἀληθὲς στρατηγικὸ νόημα τοῦ *Δόγματος Monroe* διασαφεῖται ἀποκαλυπτικὰ ἀπὸ τὸ περίφημο *Πόρισμα Ροῦσβελτ* τοῦ *Δόγματος*, διατύπωσι διαχρονικοῦ κύρους τῆς Ἀμερικανικῆς Γεωπολιτικῆς Σκέψεως ἀπὸ τὸν Πρόεδρο Θεόδωρο Roosevelt τὸ 1905, ὀλίγο μετὰ τὴν πανηγυρικὴ ἐκλογή του. Ὅ,τι ἴσχυε τότε ὡς πρὸς τὸν ρόλο τῶν Η.Π.Α. στὴν Ἀμερικανικὴ Ἠπειρο (ἢ ὁποῖα ἐτηρεῖτο στρατηγικὰ ἀνεξάρτητος ἀπὸ Εὐρωπαϊκὰς ἐπιδράσεις ὡς συνέπεια τοῦ *Δόγματος* περὶ τοῦ ἀσυμπλόκου τῶν Η.Π.Α. πρὸς τὶς Εὐρωπαϊκὰς καὶ Εὐρωπαϊκὰ καθοριζόμενες Παγκόσμιες ἐξελίξεις) — ἰσχύει τώρα ὡς πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸ ρόλο τῶν Η.Π.Α. κατὰ τὸ Μονοπολικὸ Σύστημα Παγκοσμίου Συμπλοκῆς καὶ Ἡγεμονίας τῶν Η.Π.Α.

Τὸ πόρισμα Roosevelt ἔχει ὡς ἐξῆς:

«... Δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι οἱ Ἡνωμένους Πολιτεῖες αἰσθάνονται οἰαδήποτε ἐδαφικὴ πείνα ἢ ἐκτρέφουν οἰαδήποτε σχέδια ἀναφορικὰ μὲ τὰ ἄλλα ἔθνη τοῦ Δυτικοῦ Ἡμισφαιρίου ἐκτὸς ἀπὸ τέτοια ποὺ νὰ εἶναι γιὰ τὴν εὐημερία των (αὐτῶν τῶν ἔθνων). Πᾶν ὅ,τι αὐτὴ ἡ χώρα ἐπιθυμεῖ εἶναι νὰ ἴδῃ τὶς γειτονικὰς χώρας εὐσταθεῖς, ἐν τάξει καὶ προκόπτουσες. Κάθε χώρα τῆς ὁποίας ὁ λαὸς διαπορθμεύεται καλὰ, μπορεῖ νὰ βασιζέται στὴν ἐγκάρδιο φιλία μας. Ἐὰν ἓνα ἔθνος ἀποδεικνύῃ ὅτι γνωρίζει πὼς νὰ ἐνεργῇ μὲ εὐλόγο ἀποτελεσματικότητα καὶ εὐπρέπεια σὲ θέματα κοινωνικὰ καὶ πολιτικά, ἐὰν τηρῇ τὴν τάξι καὶ ἐκπληροῖ τὶς ὑποχρεώσεις του, δὲν χρειάζεται νὰ φοβεῖται οἰαδήποτε ἀνάμειξι ἀπὸ τὶς Ἡνωμένους Πολιτεῖες. Χρόνια κακοεργία ἢ μία ἀδυναμία ποὺ καταλήγει σὲ γενικὴ χαλάρωσι τῶν δεσμῶν τῆς πολιτισμένης κοινωνίας, ἐνδέχεται νὰ ἀπαιτῇ ὕστατα στὴν Ἀμερικὴ, ὅπως καὶ ἄλλου, τὴν ἐπέμβασι κάποιου πολιτισμένου ἔθνους, καὶ προκειμένου περὶ τοῦ Δυτικοῦ Ἡμισφαιρίου ἢ προσκόλλησις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν στὸ *Δόγμα Monroe* μπορεῖ νὰ ἐξαναγκάσῃ τὶς Ἡνωμένους Πολιτεῖες, σὲ κατάφωρες περιπτώσεις τέτοιας κακοεργίας ἢ ἀδυναμίας, νὰ προβοῦν, ὅσοδήποτε ἀπρόθυμα, στὴν ἄσκησι μιᾶς διε-

θνοῦς ἀστυνομικῆς δυνάμεως. Ἐὰν κάθε χώρα πού διαβρέχεται ἀπὸ τὴν Καριββαϊκὴ Θάλασσα θὰ ἐνεφάνιζε τὴν πρόοδο σὲ εὐσταθῆ καὶ δίκαιο ἐκπολιτισμὸ τὴν ὁποία ἔχει ἐπιδείξει ἡ Κούβα μὲ τὴν βοήθεια τῆς Τροποποιήσεως Platt ἀφ' ὅτου τὰ στρατεύματά μας ἀπεχώρησαν ἀπὸ τὴν νῆσο, καὶ τὴν ὁποία τόσο πολλὲς ἀπὸ τὶς Πολιτεῖες εἰς ἀμφότερες τὶς Ἀμερικὲς ἐμφανίζουν σταθερὰ καὶ λαμπρὰ, τότε κάθε ζήτημα ἐπεμβάσεως αὐτοῦ τοῦ Ἔθνους στὶς ὑποθέσεις των θὰ ἐτερματίζετο. Τὰ συμφέροντά μας καὶ αὐτὰ των νοτίων γειτόνων μας εἶναι στὴν πραγματικότητά ταυτά. Διαθέτουν μεγάλο φυσικὸ πλοῦτο, καὶ ἐὰν ἐντὸς τῶν συνόρων των ἐπικρατήσῃ ἡ κυριαρχία τοῦ νόμου καὶ τῆς δικαιοσύνης, εἶναι βέβαιο ὅτι ἡ εὐημερία θὰ ἤρχετο εἰς αὐτές. Ἐν ὅσῳ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὑπακούουν στοὺς πρωταρχικοὺς νόμους τῆς πολιτισμένης κοινωνίας μποροῦν νὰ μένουν βέβαιοι ὅτι θὰ ἀντιμετωπισθοῦν ἀπὸ ἐμᾶς μὲ ἓνα πνεῦμα ἐγκαρδίου καὶ ἐμπράκτου συμπαθείας. Θὰ ἐπέμβουμε εἰς αὐτοὺς μόνον ἐν ὑστάτῃ καταφυγῇ, καὶ τότε μόνον ἐὰν καθίστατο προφανὲς ὅτι ἡ ἀνικανότης ἢ ἡ ἀθελησία νὰ πράξουν τὸ δίκαιο στὸ ἐσωτερικὸ των ἢ τὸ ἐξωτερικὸ ἔχει παραβιάσῃ τὰ δικαιώματα τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἢ ἔχει προσκαλέσει ξένη ἐπίθεσι εἰς βλάβη τοῦ ὅλου σώματος τῶν Ἀμερικανῶν Ἐθνῶν. Εἶναι γυμνὴ κοινοτυπία νὰ ποῦμε ὅτι κάθε Ἔθνος, εἴτε στὴν Ἀμερικὴ ἢ ὅπουδὴποτε ἄλλοῦ, πού ἐπιθυμεῖ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἐλευθερία του, τὴν ἀνεξαρτησία του, πρέπει ἐν ἐσχάτῳ λόγῳ νὰ ἀντιληφθῇ ὅτι τὸ δικαίωμα τέτοιας ἀνεξαρτησίας δὲν μπορεῖ νὰ διαχωρισθῇ ἀπὸ τὴν εὐθύνην τοῦ νὰ κάνῃ καλὴ χρῆσίν της.

Ἐγκυροποιοῦντες τὸ Δόγμα Μονroe, λαμβάνοντες τέτοια μέτρα οἷα ἐλάβουμε ἐν σχέσει πρὸς τὴν Κούβα, τὴν Βενεζουέλα καὶ τὸν Παναμᾶ, καὶ ἐπιχειροῦντες νὰ περιχαράξουμε τὸ Θέατρο τοῦ Πολέμου στὴν Ἄπω Ἀνατολή, καὶ νὰ ἐξασφαλίσουμε τὴν ἀνοικτὴ θύρα στὴν Κίνα, ἔχομε ἐνεργήσει πρὸς τὸ ἴδιόν μας συμφέρον καθὼς καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀνθρωπότητος ἐν πλάτει. Ὑπάρχουν, ἐντούτοις, περιπτώσεις κατὰ τὶς ὁποῖες, ἐνῶν τὰ ἰδικὰ μας συμφέροντα

δὲν ἐμπλέκονται σὲ μεγάλο βαθμό, γίνεται ἰσχυρὴ ἔκκλησις πρὸς τὶς συμπά-  
θειές μας. Ἀλλὰ εἰς ἀκραῖες περιπτώσεις ἢ δρᾶσις δυνατὸν νὰ εἶναι δικαιολο-  
γημένη καὶ δέουσα. Τὸ ποιά μορφή θὰ λάβῃ ἢ δρᾶσις πρέπει νὰ ἐξαρτηθῇ ἀπὸ  
τὶς περιστάσεις τῆς περιπτώσεως· δηλαδή, ἀπὸ τὸν βαθμὸ τῆς εἰδεχθείας καὶ  
ἀπὸ τὴν δύναμί μας νὰ τὴν ἐπανορθώσουμε. Οἱ περιπτώσεις στὶς ὁποῖες θὰ  
μπορούσαμε νὰ ἐπέμβουμε μὲ τὴν ἰσχύ καὶ τὴν βία τῶν ὄπλων ὅπως ἐπενέβη-  
μεν γιὰ νὰ θέσωμε τέρμα σὲ ἀπαράδεκτες καταστάσεις στὴν Κούβα, εἶναι ἀνα-  
γκαίως πολὺ ὀλίγες».

Ἡ ἔκφρασις τοῦ Δόγματος καὶ τοῦ Πορίσματος εἶναι ἐξαιρετικὰ διαυγής.  
Δεδομένης τῆς Οἰκουμενικῆς Ἡγεμονίας των τῶρα, οἱ περιπτώσεις στὶς ὁποῖες  
οἱ Η.Π.Α. θὰ μπορούσαν νὰ ἐπέμβουν μὲ τὴν ἰσχύ καὶ τὴν βία τῶν ὄπλων,  
εἶναι πάρα πολλές, πρακτικὰ σχεδὸν καθολικὰ ἀνεξαιρέτες, θὰ ἐδύνατο δὲ νὰ  
εἶναι καὶ κυριολεκτικὰ ὅλες, ἐὰν ἠκολουθεῖτο ὡς ὑπερτάτη προτεραιότης ἡ  
βασικὴ ἀρχὴ τῆς ἄνευ ὄρων καὶ ἀπολύτου ὑπερτερήσεως. Ὁ δισταγμὸς καὶ  
ἀκόμη ἀπομάχρυνσις τῶν Η.Π.Α. ἀπὸ τὴν θεμελιώδη αὐτὴ ἀρχὴ κατὰ τὴν  
ἔναρξιν τῆς Παγκοσμίου Ἡγεμονίας των, ἐὰν δὲν ἀποδοθῇ (ὅπως εἶναι τὸ πιθα-  
νώτερο) στὶς χαλαρὲς ἀλλὰ ἐπανορθώσιμες ἐπιλογές τῆς παρούσης Κυβερνή-  
σεώς της, θὰ ἐσήμανε σοβαρὸ στρατηγικὸ σφάλμα μὲ ἐπικινδυνώτατες συνέ-  
πειες, ὅχι μόνον γιὰ τὴν Ἡγεμονικὴ Δύναμι, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν κόσμον ὁλό-  
κληρον.

